

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HRVATSKA RIJEČ

GAJDAŠI U TAVANKUTU

BROJ
652

Subotica, 9. listopada 2015. Cijena 50 dinara

BITKA ZA PRAVDU
STANKA KRSTINA

NEMA VIŠE -
POSIJEM PA ŠTO BOG DA

BAČIĆ NA SEMINARU
U BRUXELLESU

INTERVJU
DARKO GAVRILOVIĆ

(R)ADIO SUBOTICA
Treća sreća za
13000 eura?

POSTAVITE OGLAS

**JEDNOSTAVNO,
BRZO,
LAKO...**

Svaštara ONLINE 20. godina sa Vama

POSLOVNI IMENIK Restorani · Prodavnice opreme · Bankovnog · Kancelarije · Mesta stanovanja · Održavanje

TRAŽI

2741 Rezultata pronadjeno za Automobili - prodaja

Filtriraj rezultate

Cena

Kategorije

Rezultati

Alfa Romeo 33 boxer

VW Golf tek reg!

Ford Fiesta 1.4TDCi 2004god.

Opel Omega

Yugo Florida in 1.3

Golf 1 TAS

Renault Megane 1.6 16 V

Subaru Swift 1.3

Opel Astra Classic 2000 g. 1.4 plin

V.I.P. pristup preko 6265

www.svastara.rs

VOJVODANSKA
Svaštara

AKCIJA!

5G

internet

već od

649 din

KARADORDEV PUT 2.
SUBOTICA
TEL:024/555765
WWW.TIPPNET.RS

NATJEČAJ

za sufinanciranje hrvatskih udruga kulture u Autonomnoj Pokrajini Vojvodini u 2015. godini

Predmet sufinanciranja su manifestacije, projekti i djelatnosti koje u sebi imaju razvojni karakter

Natječaj se raspisuje za sufinanciranje sljedećih aktivnosti:

Zaštita, očuvanje i predstavljanje kulturne baštine Hrvata u Autonomnoj Pokrajini Vojvodini;
Organiziranje manifestacija kulture regionalnog ili međunarodnoga karaktera;
Audio-vizualno dokumentiranje tradicijske kulture i običaja hrvatske zajednice u Autonomnoj Pokrajini Vojvodini;
Izdavanje knjiga;

Cilj natječaja

Očuvanje i promicanje kulturne baštine Hrvata u Autonomnoj Pokrajini Vojvodini, te poticanje razvojnih aktivnosti u radu kulturnih udruga koje djeluju unutar hrvatskoga kulturnog prostora u Autonomnoj Pokrajini Vojvodini.

Proračun

Ukupni iznos sredstava natječaja je 600.000,00 dinara.

Vrijeme realizacije

Natječaj se raspisuje za 2015. godinu.

Opći uvjeti

Pravo sudjelovanja imaju registrirane hrvatske udruge (društva) kulture koje djeluju u Autonomnoj Pokrajini Vojvodini;
Prijave se podnose isključivo na obrascu ZKVH-a, putem pošte ili osobno, na adresu: Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, Laze Mamužića 22, 24000 Subotica, s naznakom: »Za natječaj« (prijavni obrazac može se preuzeti na web stranicama Zavoda www.zkvh.org.rs ili u uredu Zavoda);
Rok prijave na natječaj je 15 dana od dana objave natječaja u tjedniku »Hrvatska riječ«, odnosno najkasnije do 24. listopada 2015. godine;
Nepravodobne, nepotpune i nepravilno popunjene prijave neće se razmatrati;
Prijave koje stignu izvan propisanog roka, bit će odbačene;
Natječajna dokumentacija se ne vraća podnositeljima.

Posebni uvjeti

Udruge kojima budu odobrena sredstva po ovom natječaju u obvezi su:
prilikom organizacije manifestacija, na istima jasno istaknuti obilježja hrvatske zajednice u Autonomnoj Pokrajini Vojvodini, naznačiti da je u realiziranju manifestacije ili projekta sudjelovao Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata,
poslati financijsko izvješće u roku od 15 dana nakon realizacije projekta, a najkasnije do konca 2015. godine.

Kriteriji raspodjele sredstava

Raspodjelu sredstava vršit će stručno povjerenstvo sukladno sljedećim kriterijima:
Regionalna ravnomjernost;
Vrijednosni, umjetnički i estetski kriteriji, kvaliteta i profesionalnost u radu;
Razvojni karakter manifestacije ili nakladničkog projekta u kulturnom prostoru hrvatske zajednice;
Doprinos ostvarivanju regionalne i međunarodne kulturne suradnje;
Doprinos razvoju kulture, unaprjeđenju i promicanju tradicionalnog i suvremenog umjetničkog stvaralaštva nacionalne zajednice.

Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata

Laze Mamužića 22, 24000 Subotica	e-mail: ured@zkvh.org.rs	PIB: 105710745
+381 24 535-533	www.zkvh.org.rs	rič: 220-95689-48 (ProCredit Bank)

AKTUALNO

Dr. sc. Bačić na seminaru u Bruxellesu .. 6

TEMA

Bitka za pravdu Stanka Krstina

Niski udarci na nacionalnoj osnovi ... 10-11

Jedan novi pogled na proizvodnju pšenice

Nema više – posijem, pa što Bog da .. 16-17

INTERVJU

Darko Gavrilović, direktor Centra za demokraciju, povijest i pomirenje

Ključna je uloga obrazovanja u kreiranju identiteta..... 10-12

SUBOTICA

Ljubica Suturović i Arsen Ćosić, lutkari

Subotički tandem u organizaciji zagrebačkog PIF-a..... 18-19

ŠIROM VOJVODINE

Divojački vašar u Hrvatskom domu u Sombor

Revija frizura, džegi i marama..... 24-25

KULTURA

Dr. sc. Jasminka Dulić održala predavanje u Vukovaru

Vrijednosti i nacionalna svijest vojvođanskih Hrvata 33

SPORT

Filip Kovač, nogometaš

Jedan od najmlađih 55

Sukob

Tko dugo živi, vidi sve i svemu suprotno, kaže se. A tko je dugo prisutan u hrvatskoj zajednici aktivizmom, profesionalno, politički ili kako god drugačije, također je vidio »sve« i »svemu suprotno«. Vidio je ljude koji su bili autokrate, gluhi na kritike i bezobzirni prema oponentima kad su bili na »vlasti«, a postali su najveće »demokrate« kad više nisu na funkciji i ništa im više ne valja u hrvatskoj zajednici. Ljudi na funkcijama se mijenjaju, kao i njihov odnos prema zajednici kojoj pripadaju, ali ono što je bilo i ostaje konstantno su sukobi. Da ne bude zabune, sukobi su sastavni dio ljudskih odnosa i zajednica bez sukoba, koja pokušava uvijek i u svakoj prilici prikazati jedinstvo, u stvari je najranjivija i najslabija. A to pokazuju i sukobi u hrvatskoj zajednici koji su prečesto prenatraglašeni, iracionalni, destruktivni – ne bira se ni sredstvo ni prilika da se »neprijatelj u vlastitim redovima«, ma tko to bio, oblati do te mjere da se i samoj zajednici nanosi šteta u sredini koja joj baš i nije naklonjena. U traženju odgovora na pitanje zašto je to tako, ponekad je dobro pročitati što o tome, ne o Hrvatima već o sukobima, kažu stručnjaci. »Neprijateljstvo mora dublje i nasilnije uznemiravati svijest što je veća sličnost među suprotstavljenim stranama...« kaže **Lewis Coser**. Naime, kaže Coser i drugi sociolozi, ljudi s puno toga zajedničkog često jedni drugima mogu nanijeti veće zlo nego što mogu potpuni stranci. Sa strancem s kojim nemamo ni zajedničkih osobina niti interesa, suočavamo se objektivno; svoju ličnost držimo podalje, a što više zajedničkog imamo s nekim to će sukob biti emotivniji i radikalniji.

Zašto se pozivati na Cosera, reći će vjerojatno ova ili ona sukobljena strana, kad »mi vrlo dobro znamo tko su i kakvi su oni – 'naši neprijatelji'«. Pa možda vrijedi pročitati, jer mnogo toga postaje jasnije, pa se i lakše podnosi. Za sukob u kojem neprijateljstvo nastaje ne samo zbog konkretnih razloga, nego i zbog socioloških razloga mržnje, Coser navodi kao tipičan primjer »otpadnika«.

»Tipičan primjer je način na koji otpadnik mrzi i na koji ga drugi mrze. Sjećanje na prethodno slaganje ima toliko jako dejstvo da je nova suprotnost beskrajno oštira i žešća, nego što bi bila da u prošlosti uopće nije bilo odnosa.« U takvom do nedavno bliskom odnosu nema »poštovanja neprijatelja«, jer je neprijateljstvo nastalo na temeljima prethodne solidarnosti. Asocira to i na brojne primjere iz hrvatske zajednice, znate ono kad ljudi pitaju što se to dogodilo »pa bili su k'o prst i nokat«, a sada u najboljem slučaju okreću glavu jedni od drugih, a u gore slučaju prosipaju uvrede, objede, tajno, javno, iza leđa i kroz medije ne pitajući se često za posljedice takvih postupaka za samu zajednicu u čije ime tvrde da govore. Ima li tomu kraja? Prema Coseru jedini lijek jačanja zajednice jest prihvatanje sukoba. Bliskost stvara česte prilike za sukob, a ako pripadnici neke zajednice smatraju da je ta zajednica slaba nastojat će izbjeći sukob. A što se više sukob i neslaganja potiskuju kada jednom izbiju na površinu bit će tim radikalniji i nabijeni s više mržnje.

Upravo zato sukobi se trebaju prihvatiti kao normalni i sastavni dio društvenih odnosa kako bi bili kontrateg dubinskim i radikalnim sukobima koji razaraju zajednicu.

J. D.

Dr. sc. Bačić na seminaru u Bruxellesu

Seminar *Izazovi i mogućnosti za manjine u Srbiji* u organizaciji rumunjskoga zastupnika u Europskome parlamentu i člana Parlamentarnog komiteta o stabilizaciji i pridruživanju Srbije EU **Marian-Jeana Marinescu** održan je 30. rujna 2015. u Europskome parlamentu u Bruxellesu. Uz organizatora, sudionik seminaru bio je njemački zastupnik u EP **David McAllister**, član Odbora za vanjske poslove EP-a te izvijestitelj EP-a za Srbiju i autor nacrtu Rezolucije EP-a o napretku Srbije za 2014. godinu.

Na seminaru su sudjelovali predsjednici rumunjskog, hrvatskog, slovačkog, mađarskog, bugarskog bošnjačkog, romskog i albanskog vijeća, koji su iznijeli svoja viđenja stanja manjinskih prava, osobito s pozicija vlastitih manjinskih zajednica, i očekivanja tijekom pristupnoga procesa Srbije EU. Tijekom razgovora pozdravljen je dosadašnji napredak Srbije u ostvarivanju manjinskih prava i općenito vladavine prava, ali su iznesena i očekivanja daljnjih koraka na ovome planu, što podrazumijeva i da budući Akcijski plan za ostvarivanje manjinskih prava bude integralni dio pristupnog procesa, napose u svjetlu poglavlja 23. Također je ukazano na potrebu izmjene pravnoga okvira koji mora omogućiti predstavljenost svih manjina u parlamentu, osobito na nacionalnoj razini. Posebice je apostrofirana i potreba stvaranja održivog sustava informiranja na manjinskim jezicima nakon privatizacije lokalnih medija, te restitucija imovine konfiscirane od komunističkih vlasti.

Predsjednik HNV-a **Slaven Bačić** imao je također i radni sastanak s **Andrejom Plenkovićem**, hrvatskim eurozastupnikom i dopredsjednikom Odbora za vanjske poslove EP-a, o stanju i stupnju provedbe manjinskih prava Hrvata u Republici Srbiji.

H. R.

Smanjenje proračuna APV

Pokrajinska Vlada je na sjednici 2. listopada, kojoj je predsjedavao predsjednik dr. **Bojan Pajtić**, utvrdila Prijedlog pokrajinske skupštinske odluke o rebalansu proračuna AP Vojvodine za 2015.

godinu, kojim je predviđeno smanjenje od 4,34 milijarde dinara ili 6,8 posto u odnosu na aktualni proračun, te on sada iznosi 59,6 milijardi dinara.

Uzrok rebalansa proračuna, odnosno posljedica njegova smanjenja, leži prvenstveno u drastičnom padu poreznih prihoda, odnosno prihoda od poreza na dobit. Kako je Prijedlogom još predviđeno, deficit proračuna iznositi će 5,17 milijardi dinara, što je za 420,6 milijuna dinara manje nego što je bilo projektirano sadašnjim proračunom u Pokrajini. Ovo smanjenje je logično i posljedica je zakonske obveze da projektirani deficit ostane u okviru koji iznosi 10 posto od ukupno planiranih prihoda. Inače, cijeli se deficit financira iz prenesenih sredstava iz prethodnih godina, te to neće iziskivati zaduživanja.

Rebalansom proračuna izdvajanja, koja su planirana u okviru izravnih kapitalnih ulaganja iz proračuna ili kao podrška općinama i drugim ustanovama s teritorija AP Vojvodine za kapitalna ulaganja, značajno su umanjena. Umjesto sadašnjih 15 milijardi dinara udjela u pokrajinskom proračunu, planiranim rebalansom sredstva namijenjena za ulaganja od kapitalnog značaja iznose sada 13 milijardi dinara.

Na dan zaključenja našeg tjednika, 7. listopada, zakazano je održavanje sjednice Skupštine APV, a na dnevnom redu će se naći i točka o prijedlogu pokrajinske skupštinske odluke o rebalansu proračuna APV za 2015. godinu.

Ispravak netočne informacije

Istine radi, kao i radi obrane vlastitoga dostojanstva koji je nakon objave u javnosti da ću se kandidirati za predsjednika Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini u više navrata u nekolici medija sramotnim napisima, punih laži i objeda, htio biti dovođen u pitanje, ovim putem kao netočnu navodim činjenicu u vijesti objavljenoj u *Hrvatskoj riječi* u br. 651 na str. 6. i 7. naslovljenoj *Ivan Karan izabran za predsjednika* da sam kao »predsjednički kandidat« bio »na svim skupštinama MO održanim u kolovozu i rujnu«, a da u Stanišiću, premda »e-mailom obaviješten«, nisam, što otvara prostor za stvaranje slike o mojoj nekakvoj omrazi spram članova DSHV-a iz Stanišića.

U svezi s tim, istina je sljedeća: od 26 održanih izbornih skupština mjesnih organizacija DSHV-a nazočan sam bio na tek polovici, a na ostalima, iz razloga profesionalne ili privatne spriječenosti, nisam mogao doći. Ovim putem također ističem kako »predsjednički kandidat« nije dužan ići na sjednice skupština mjesnih organizacija DSHV-a, budući da postoje i drugi načini i druge prilike za predstavljanje kandidature kako članstvu tako i izabranim izaslanicima izborne skupštine DSHV-a.

Tomislav Žigmanov, kandidat za predsjednika DSHV-a

Andrija Adin predsjednik MO DSHV-a Sonta

Izornoj skupštini MO DSHV-a Sonta, održanoj 30. rujna u prostoru Mjesne zajednice, nazočilo je svega sedamnaestero članova stranke. Nitko se od aktualnih dužnosnika stranke, iako su uredno pozvani, pozivu nije odazvao. Po riječima predsjednika **Andrije Adina**, najveći dio članstva je opravdano odsutan, odnosno radno su angažirani u Njemačkoj i Hrvatskoj, tako da su nazočni tvorili potre-

ban kvorum za glasovanje. Jednoglasno je usvojeno izvješće o radu od 2012. – 2016. godine i plan rada za naredno mandatno razdoblje. Isto tako, javnim glasovanjem na dužnost predsjednika MO po treći put zaredom izabran je Andrija Adin, a za članove **Renata Kuruc, Andrija Matin, Marko Šokac, Dario Klecin, Andrija Andrašić i Sanela Zlatar**. O raspodjeli dužnosti u okviru odbora odlučit će se na konstitutivnoj sjednici.

I. A.

Željko Rajčić predsjednik MO DSHV-a Pješčara

Izborne aktivnosti u Demokratskom savezu Hrvata Vojvodine (DSHV) nastavljene su u utorak, 29. rujna, izbornom skupštinom za MO DSHV-a Pješčara. Time su završene izborne skupštine mjesnih organizacija unutar subotičke podružnice DSHV-a. MO DSHV-a Pješčara je osnovan prije četiri godine, a za predsjednika ovog mjesnog odbora ponovno je izabran **Željko Rajčić**. Za zamjenika predsjednika izabrana je **Martina Bošnjak-Bogdanović**. Novoizabrani članovi odbora ove MO su: **Ivica Antolović, Boro Bajić i Zorica Miškolci**.

Članovima MO DSHV-a Pješčara obratio se predsjednik subotičke podružnice **Martin Bačić** i pozvao sve one koji imaju program da se kandidiraju za predsjednika podružnice i stranke. »Na saboru stranke, koji će se održati 30. listopada, izabrat će se novo vodstvo. Bolje je da budu izabrani novi ljudi. Mi koji odlazimo trebamo pomoći novom vodstvu stranke. Neću napustiti DSHV zato što više neću biti u vodstvu, jednako ću se angažirati za stranku kao do sada. Još se ne zna tko će biti predsjednik subotičke podružnice i DSHV-a. U 25. godina kako postoji DSHV nisu bili ovako disciplinirani i demokratski izbori, i u kojima je svakom omogućeno da se kandidira, da iznese svoj program«, rekao je Bačić.

Z. Ifković

Vijeće DSHV-a podržalo predsjedničkog kandidata Tomislava Žigmanova

Vijeće Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini je 2. listopada 2015. godine održalo svoju posljednju sjednicu u ovome sazivu pred predstojeću XIII. redovitu skupštinu. Vijeće je donijelo odluku da se Skupština DSHV-a održi 30. listopada 2015. godine u Subotici u dvorani Nove općine, s početkom u 18,30 sati i da na njoj nazoči 270 izaslanika koji su izabrani na izbornim skupštinama mjesnih organizacija tijekom kolovoza i rujna.

Tada će DSHV poslije **Bele Tonkovića** i **Petra Kuntića** dobiti trećeg predsjednika u svojoj povijesti. Ovo je ujedno bilo i posljednje zasjedanje Vijeća DSHV-a koje je kao predsjednik vodio Petar Kuntić, s obzirom da je već ranije najavio kako se neće kandidirati po četvrti put za predsjednika DSHV-a. Nakon smjene prvog predsjednika DSHV-a **Bele Tonkovića**, Petar Kuntić je 2003. godine izabran za privremenog predsjednika stranke, a predsjednik je od 2004.

Prije izbornog sabora stranke bit će održane i izborne skupštine četiriju podružnica: podružnice Sonta 9. listopada, podružnice Sombor 15. listopada, podružnice Srijem 18. listopada i podružnice Subotica 23. listopada,

Vijeće DSHV-a je na sjednici podržalo **Tomislava Žigmanova** za kandidata za predsjednika DSHV-a. »Nastavit ću ono što je krasilo DSHV do sada, zalaganje za boljitak pripadnika hrvatske zajednice u Vojvodini. To ću pokušati i dalje raditi u novim političkim okvirima i geopolitičkim relacijama – s jedne strane okupit ću sve one koji žele dati doprinos za razvoj naše zajednice u Vojvodini, s druge strane pokušat ću brojne segmente naše zajednice poboljšati, od nacionalnog položaja, do ekonomskog statusa i uvjeta u kojima se živi. Zajedničkim radom možemo postići boljitak za hrvatsku zajednicu, a isto tako i za DSHV. U idućem razdoblju objavit ću program rada, a svakako će se zasnivati na ravnopravnosti i dostojanstvu članova hrvatske zajednice, za boljitak svih, jer Hrvati ne žive ravnopravni s drugim građanima«, istaknuo je kandidat za predsjednika ove stranke Tomislav Žigmanov obraćajući se Vijeću.

Vijeće DSHV-a je također donijelo odluku da se pokrene procedura stjecanja svojstva promatrača pri Europskoj pučkoj stranci, najvećoj skupini stranaka u Europskom parlamentu.

Z. Ifković

Parlamentarni izbori u Hrvatskoj 8. studenoga

Parlamentarni izbori u Hrvatskoj bit će održani 8. studenoga, objavila je predsjednica države Kolinda Grabar-Kitarović. U poslanici koju je objavila povodom raspisivanja izbora, predsjednica je pozvala građane, posebno one najmlađe, da izađu na birališta, a sudionike izbornog procesa na »politički korektna sučeljavanja«.

Predsjednica Kolinda Grabar-Kitarović je raspisala izbore za osmi saziv Sabora od samostalnosti Hrvatske poslije konzultacija s predsjednicima parlamentarnih stranaka. Sabor Hrvatske formalno je raspušten 28. rujna, a izbori moraju biti održani najkasnije 60 dana od raspuštanja parlamenta, odnosno do kraja studenoga. Po objavi datuma izbora, kreće zakonski rok od dva tjedna za predaju lista, dva su dana predviđena za eventualne žalbe, a zatim počinje i službena kampanja. Hrvatska je podijeljena na 10 izbornih jedinica u kojima se bira po 14 zastupnika, a tri zastupnika bira dijaspora u posebnoj 11. izbornoj jedinici. Pripadnici nacionalnih manjina biraju ukupno osam zastupnika, od kojih najmanje tri mjesta pripadaju srpskoj nacionalnoj manjini. Manjine mogu glasovati ili u 12. izbornoj jedinici ili po mjestu prebivališta u nekoj od 10 preostalih jedinica za opće liste.

Predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini Petar Kuntić, obrazlažući odluku DSHV-a da podrže HDZ na izborima na listi za 11. izbornu jedinicu, rekao je sljedeće: »DSHV je na svojoj posljednjoj sjednici Vijeća većinom glasova donio odluku da će podržati na parlamentarnim izborima u Republici Hrvatskoj koaliciju čiji je stožer Hrvatska demokratska zajednica. Pokazalo se već nekoliko puta u posljednjih deset godina da HDZ najbolje razumije probleme Hrvata izvan Hrvatske, što dokazuje potpora glasača Hrvata izvan Hrvatske, na svim dosadanjim izborima. Na žalost, i pokraj najbolje volje u protekle četiri godine, osim predsjednice Hrvatske **Kolinde Grabar Kitarović** niti hrvatski premijer, niti predsjednik Hrvatskog sabora nisu primili u službeni posjet, niti su se odazvali pozivu čelnika vojvođanskih Hrvata da ih posjete prigodom različitih svečanosti i obljetnica.«

PRIVATIZACIJA MEDIJA U SRBIJI

(R)ADIO Subotica: Treća sreća za 13 tisuća eura?

Skupština Grada Subotice je na izvanrednoj sjednici usvojila odluku da pokuša i treći put prodati, odnosno privatizirati Radio Suboticu, nakon što su dva prethodna pokušaja bila neuspješna, jer nije bilo zainteresiranih kupaca. Cijena radija u ovoj trećoj ponudi iznosila bi 13.350 eura, što je 33 posto od početne cijene koja je iznosila 40.030 eura. Ovu odluku Skupštine treba odobriti (ili ne odobriti) i državna Agencija za privatizaciju, koja vodi proces privatizacije medija u Srbiji. Vremena ima još jako malo - cijeli proces privatizacije

mora se završiti do 31. listopada ove godine, dakle za malo više od tri tjedna.

KONZORCIJ ZA KUPOVINU RADIO SUBOTICE

»Želimo još jednu šansu za privatizaciju. Mi tražimo poslodavca. Moj je stav da ako se nije javio, treba ga nekako stvoriti. Ako ništa drugo, pravimo neki konzorcij, ali to je sad na dugom štapu«, kaže **Ljubiša Stepanović**, direktor Radio Subotice. Ideja o konzorciju nametnula se i tijekom izvanredne sjednice

Skupštine održane u ponedjeljak ovog tjedna, kada je gradski vijećnik **Mirko Bajić** (Savez Bačkih Bunjevaca, SBB) za govornicom rekao kako on ima interesa u privatizaciji ovog subotičkog radija, jer radi produkciju programa na bunjevačkom i želi negdje taj program i emitirati. Misli kako bi se to moglo napraviti kroz model »konzorcija manjina i Srba, da bi se spasio radio«. U neformalnim razgovorima ime Mirka Bajića se spominje kao osobe koja je najviše zainteresirana za kupovinu Radio Subotice, a za govornicom ga je samostalni vijećnik **Szilard**

Almasi (Pokret građana »Sada«) upravo i pitao planira li on ili »interesne skupine« oko njega kupiti Radio Suboticu. S obzirom da je *Bunjevački media centar*, čiji je Bajić direktor, 16. rujna ove godine dobio od Grada Subotice 350.000 dinara za sufinanciranje projekta - Internet glasilo *Bunjevačka rič* - radio emisija (i to putem pojedinačnog davanja, a to znači mimo natječaja nego na temelju odluke gradonačelnika), sasvim je moguće da on i pokuša naći načina da se radio otkupi.

Ideju o konzorciju podržava i sadašnji direktor Radio Subotice

Stepanović. »Zalažem se za formiranje konzorcij koji bi se zvao Ujedinjene nacije Subotice. Ako se četiri nacionalna vijeća - mađarsko, hrvatsko, bunjevačko i njemačko ujedine, neka pozovu i neke predstavnike Srba i građane koji se ne žele nacionalno izjašnjavati, neka zajedno uđu u ovu stvar. Neka jedni imaju 30 posto, drugi 10 posto, treći 10 posto, četvrti 5 posto, a neka ostali nose ostatak (vlasništva, op.a) i kupe radio, pa onda imaju pravo iz raznih republičkih, pokrajinskih i lokalnih proračuna tražiti sredstva za informiranje. S druge strane, jamčim, održivo je financiranje kad postoji ovakav model koji se može vezati izravno za proračun«, kaže Stepanović.

ODLAZE SVI ZAPOSLENI – NOVI KUPAC MOŽE »ČISTO« POČETI

Radio Subotica nema prostor u svom vlasništvu, ima opremu i 37 zaposlenika. Upravo se trošak zaposlenika napominje kao glavna kočnica prodaje radija, jer su troškovi mjesečnog održavanja

– a misli se na mjesečni najam, režije i plaće za sve uposlenike, oko 30.000 eura. No, to baš i nije tako. Svi uposlenici Radio Subotice iz svih redakcija izjasnili su se da ne žele ostati na radiju, nego će uzeti otpremnine i otići.

»Recimo da Agencija (za privatizaciju, op.a.) prihvati ovu inicijativu (za treći pokušaj prodaje, op.a.), recimo da raspišu natječaj, recimo da mi do zadnjeg trenutka mislimo da se neće tu nitko pojaviti i svi uposlenici odu i isplate se otpremine. I recimo da je ostao još jedan dan za investitora i pojavi se netko i kupi radio. I on dolazi i nema nikoga i on pravi novi tim. I kaže - meni će ovdje biti dovoljno 5 radnika. Ima jednu frekvenciju, ima dozvolu do 1. prosinca 2016. Ima čistu situaciju u okviru te frekvencije formirati jednu ekipu«, kaže Stepanović. U takvoj situaciji novi kupac bi mogao i promijeniti prostor i uzeti puno manji i jeftiniji i zapravo za 13.350 eura dobiti radijsku frekvenciju i opremu, te odabrati »svoje« ljude koji će voditi program. Međutim, specifičnost Radio Subotice jest

program na više jezika, te je propisano kako će se pet godina morati održavati proizvodnja kakva je i zatečena.

PROBLEM DVIJE FREKVENCIJE

I tu se dolazi do sljedećeg problema, a to su dvije frekvencije. Naime, Radio Subotica je emitirala program na srpskom, hrvatskom, bunjevačkom i njemačkom jeziku na frekvenciji čiji je i vlasnik, a to je 104,4. Program na mađarskom jeziku emitiran je na drugoj frekvenciji koja nije u vlasništvu Radio Subotice, nego Radio Televizije Vojvodine (RTV), vojvođanskog javnog servisa. Frekvencija za program na mađarskom jeziku bila je posuđena Radio Subotici i nije uopće predmet ove privatizacije. RTV je tu frekvenciju ponudio RTV Pannon, koji želi preuzeti cijelu mađarsku redakciju Radio Subotice. »Tko dođe može reći: to je bila nezakonita frekvencija, mene to ne interesira. Radio Subotica je imala 104,4. Što je tamo bilo? Srbi i Hrvati. Nastavimo s njima«, kaže Stepanović. To znači da novi kupac možda ni ne bio imao obvezu nastaviti program na mađarskom jeziku na Radio Subotici. »To je sad pitanje tumačenja i sporenja«, zaključuje Stepanović.

GUBITAK ZA HRVATE

Zbog ovakve situacije redakcija na hrvatskom jeziku je u potpunoj neizvjesnosti. Iako su do konačne odluke još samo tri tjedna, ishod uopće nije jasan. »Po zakonu, budući kupac je u obvezi pet godina zadržati ovu programsku shemu koju će zateći kupovinom, međutim njegova je odluka u kojem će se omjeru, odnosno kako rasporediti srpski, hrvatski, eventualno i mađarski program. No, problem u zakonu je što, ukoliko se potencijalni vlasnik toga ne bude držao, nisu propisane sankcije«, kaže Ivana Petrekanić-Siž, urednica hrvatske redakcije na Radio Subotici.

Trebalo je jako puno vremena da se uopće dođe do razine svakodnevnog trosatnog programa, kaže Petrekanić-Siž. »Svi znamo kako je najlakše nešto ugasi, a stvoriti - za to treba mnogo više vremena«, zaključila je ona. Ivan Ušumović, gradski vijećnik (DSHV) i član Izvršnog odbora HNV-a za informiranje, kaže kako bi i dalje trebalo raditi na nekom mogućem rješenju da se »spasi« Radio Subotica. »Treći krug ne može slutiti ni na što dobro. Ako dva puta nije bilo zainteresiranih, sumnjam da će biti i treći put«, kaže Ušumović, što ipak ne mora biti točno s obzirom da je ovog puta cijena smanjena na trećinu početne cijene, pa će tek sad biti interesantna potencijalnim kupcima. Kaže kako Hrvatsko nacionalno vijeće (HNV) radi na modelu kako bi se zaposlenici redakcije na hrvatskom jeziku zaposlili na drugim medijskim projektima.

Slavko Parać, vijećnik Demokratske stranke (DS) u subotičkoj Skupštini vjeruje kako se pokušava napraviti neka »kombinacija«. »U zadnji čas, kada se zna da zaposlenika tamo više nema, da se pokuša napraviti neka kombinacija, ja sumnjam na to, da bi se radio kupio i iskoristio u ovoj izbornoj kampanji šest mjeseci, a onda poslije toga što bude«, kaže Parać.

NAGLI PREOKRET

Nagli preokret u pokušaju prodaje Radio Subotice vjerojatno nije bez razloga. Zakonom se ne predviđa treći krug prodaje, ali se ni ne zabranjuje. To je iskoristio i novosadski list *Dnevnik* i prodaja je pokušana i trećeg puta, pa je to odluka Agencije za privatizaciju na koju se Skupština Subotice poziva. Neslužbeno se u Skupštini i Gradskoj upravi saznaje kako kupca ima, pa se vjerojatno zbog toga pokušava i oboriti cijena. No, tko god da ga kupi, to će biti mali radio s nekoliko zaposlenika, ukoliko bez kupca ne ode u stečaj ili likvidaciju.

Tatjana Ljubić

BITKA ZA PRAVDU STANKA KRSTINA

Niski udarci na nacionalnoj osnovi

Za mene nije strašna diskriminacija od strane Nikole Aleksića, strašna mi je diskriminacija od strane državnih tijela * U tzv. velikim novinama za moj slučaj nema prostora * U cijeloj priči ugodno sam iznenađen postupkom povjerenice za zaštitu ravnopravnosti

Rješenjem od 11. kolovoza ove godine, povjerenica za zaštitu ravnopravnosti **Brankica Janković** je opomenula **Nikolu Aleksića** iz Novog Sada da postupi po preporuci Povjerenika za zaštitu ravnopravnosti od 12. lipnja 2015. godine u roku od 30 dana po prijemu ovog rješenja, protiv kojega nije dopuštena žalba.

U postupku po pritužbi **Stanka Krstina** iz Novog Sada, povjerenica je, suglasno članku 38. Zakona o zabrani diskriminacije dala mišljenje da je Nikola Aleksić, direktor Ekološkog pokreta Novi Sad, upućivanjem priopćenja za javnost od 7. listopada i predstavke Uniji poslodavaca Srbije od 19. prosinca 2014. godine izrazio uznemiravajuće i ponižavajuće ideje i stavove kojima se vrijeđa dostojanstvo Stanka Krstina, te drugih pripadnika hrvatske nacionalne manjine u Srbiji, navedeno je u obrazloženju rješenja o opomeni. Kako Nikola Aleksić nije postupio po preporuci u roku od 30 dana, povjerenica mu je izrekla opomenu, koju je isto ignorirao.

JAVNO OBJAVLJENA OPO-MENA

Sukladno članku 40. stavak 2. Zakona o zabrani diskriminacije, povjerenica je u dnevnom listu *Danas* od 2. listopada na 7. stranici javno objavila opomenu izrečenu Nikoli Aleksiću. Ukoliko i ovoga puta izostane

reakcija Aleksića, povjerenica može, a ne mora, pokrenuti sudski postupak. »Ukoliko sve ostane samo na ovome, to za mene neće biti nikakva satisfakcija, niti mi je potrebna. Diskriminacija neće biti zaustavljena, sigurnost će mi biti sve ugroženija. Ostat će po onoj otporaškoj, *džaba smo krečili*. Sva ova farsa traje još od 2008. godine. MUP, tužiteljstva i sudovi do sada, nažalost, nisu reagirali na ove teške provokacije zasnovane na nacionalističkim osnovama, iako su

Aleksića, strašna mi je diskriminacija od strane državnih tijela. Aleksić zbog ove opomene zsigurno neće prestati s navedenim djelovanjem, a nitko neće istražiti tko stoji iza njega. Pitam se, ukoliko znamo da iz ovih suđenja javnost nije isključena, kako se tek odvijaju sporovi iza zaključanih vrata?«, kaže Krstin. Protiv njega se i danas vodi kazneni sudski postupak na osnovi kaznene prijave Nikole Aleksića. Presuda na štetu Krstina za posljedicu bi imala zatvaranje njegova podu-

nego da se borim, u suprotnom zatvaraju mi firmu, ja odlazim u zatvor, a moji uposlenici na tržište rada. Nikola i »pomagači« su već do sada podnijeli sudske zahtjeve za »odštetu« u visini od oko 10 milijuna dinara. To mi prijeti ukoliko se prestanem boriti. Nadam se da očite dokaze u moju korist i vještačenja do sada manje-više korektnih stručnjaka nitko neće moći pobiti i da ću biti oslobođen od svih nesuvislih optužbi«, kaže Krstin.

UVREDE, OPTUŽBE I REKETIRANJE

Stanko Krstin je po rezultatu rada vrlo uspješan gospodarstvenik. U aktualnom mandatu je predsjednik Unije poslodavaca Srbije i član Socijalno ekonomskog savjeta AP Vojvodine. Član je i Hrvatskog nacionalnoga vijeća. Na sebe je još 2008. godine navukao gnjev određenih pojedinaca i struktura iznošenjem u javnost tvrdnji o pokušaju reketiranja, čime je pokrenuo i lavinu kaznenih i prekršajnih prijava. Sudski procesi u tijeku oduzimaju mu puno vremena i energije koje bi trebao posvetiti radu u svojem poduzeću. Često je i na meti ekstremnih srpskih nacionalista, koji su mu u više navrata poručivali kako je ustaša i da bi trebao napustiti Srbiju, zbog čega je reagirala povjerenica za zaštitu ravnopravnosti Republike Srbije. »Od samog preseljenja mogega poduzeća u Novi Sad

Nezamisliv mi je izostanak reakcija nadležnih tijela ove države na neukusna etiketiranja bilo kojega žitelja ove države zbog nepripadnosti većinskom narodu. Svojim priopćenjima i javnim izjavama Aleksić je povrijedio ne samo moje nacionalne osjećaje, nego je u vrlo ružnom kontekstu govorio i pisao o HNV-u, pa i o hrvatskoj nacionalnoj zajednici u Srbiji.

prisutne od početka kampanje protiv mene. Naprotiv, uvijek bi zaštitili Aleksića i njegove pomagače. Sudske postupke protiv mene dobivali su u najkraćem roku, s obrazloženjem da sam ih teško oklevetao. S druge strane, za dokazano krivotvorenje dokumentacije sud ih nije sankcionirao, oslobođeni su uz obrazloženje da su istu krivotvorili nena-mjerno. Za mene nije strašna diskriminacija od strane Nikole

zeća *Pre-print* u Novom Sadu i ostavljanje 12 obitelji njegovih uposlenika bez sredstava za život. »Ovo mi već postaje neshvatljivo. Ročišta se odgađaju, suci se mijenjaju, mijenjaju se i sudski vještaci i to traje već godinama. Na taj način me iscrpljuju, no uporan sam i ja. Drugo mi ne preostaje, jer sam u bezizlaznoj situaciji, osim ukoliko ne odem u »lijepu moju« kako mi savjetuje Nikola. Ja nemam druge mogućnosti

Višegodišnji sudski postupci jako me iscrpljuju i emotivno i psihološki, a nadasve financijski. Svaka moralna potpora dobro mi je došla, a novu snagu dala mi je posljednja sjednica HNV-a.

na meti sam nacionalista. Za početak su mi na fasadi tvrtke napisali *Ustaše, napolje*, a i verbalno su napadali moje uposlenike. Na kuću mi je 2008. godine pucano, ali mjerodavne državne institucije u Srbiji, kao i u slučajevima drugih provokacija, nisu reagirale. Optužuju me i da sam ustaša došao po nalogu hrvatske obavještajne službe i trujem ljude i da to što ja radim izaziva maligna oboljenja osobito kod djece. Što ukoliko neko dijete na Salajci u narednih 20 godina dobije rak, a statistika kaže da hoće? Oni će javnost napujkati na mene, a očajni roditelj može uzeti motku i umlatiti me na sred ulice. Prolaznici će pljeskati. To su realne opasnosti«, kaže Krstin. Stanko Krstin otvoreno priča i kako su ga neki od nadležnih inspektora pokušavali reketirati, a više incidenata s direktorom Ekološkog pokreta Novi Sad Nikolom Aleksićem navodi ga na razmišljanje da je i on dio ove beskonačne kampanje. »O pokušaju iznude dovoljno je pisano, bar u medijima koji imaju manje tiraže. U tzv. velikim novinama za moj slučaj nema prostora. U cijeloj priči ugodno sam iznena-

đen postupkom povjerenice za zaštitu ravnopravnosti. Ona je došla iz potpuno drugog svijeta, istinski je neovisna, nitko je ne kontrolira, vjerojatno ju ni ne smatraju bitnom institucijom. Čim je moj slučaj dospio do neke nezavisne institucije, ista je rekla svoje mišljenje. Plašim se da će tako raditi samo dok ju netko moćan ne zaustavi«, kaže Krstin.

ISCRPLJIVANJE

Stanko Krstin je u nekoliko navrata prosvjedovao ispred zgrade novosadskog suda i ispred Agencije za borbu protiv korupcije u Novome Sadu. Nosio je transparent s napisom *Gospodarstvenici, plaćajte reket da ne prođete kao ja*. »Prosvjed s ovim transparentom i prikladni strip, koji su moćnicima jako zasmetali, bili su moj doprinos borbi protiv korupcije. Svjestan sam da trenutačno neću puno postići, jer su mnogi koji su prolazili isti postupak u tišini platili, odnosno uradili traženo, plašeći se za svoju egzistenciju. U osobnim kontaktima me podržavaju, bodre me da ustrajem, ali u javnost, s punim imenom i prezime-

nom i dalje ne žele. Sve ovo, osobito višegodišnji sudski postupci jako me iscrpljuju i emotivno i psihološki, a nadasve financijski. Svaka moralna potpora dobro mi je došla, a novu snagu dala mi je posljednja sjednica HNV-a. Kroz

i Krstinovu hrvatsku pripadnost, javni angažman u hrvatskoj zajednici, odnosno u HNV-u. »Aktivan sam član HNV-a, a u svakoj situaciji nastojim povezati hrvatske tvrtke koje posluju u Srbiji s gospodarstvenicima

»Nadam se da očite dokaze u moju korist i vještačenja do sada uvijek korektnih stručnjaka nitko neće moći pobiti i da ću biti oslobođen od svih nesuvislih optužbi«, kaže Krstin.

sve ove godine nedostajala mi je potpora naše krovne institucije. Sada su stali iza mene i više se ne osjećam, pučki rečeno, poput tikve bez korijena«, kaže Krstin.

IZOSTANAK REAKCIJE NADLEŽNIH TIJELA

Višegodišnje incidente i napade na svim osnovama Stanko Krstin povezuje s djelovanjem predsjednika Ekološkog pokreta Novoga Sada Nikole Aleksića, koji ga optužuje za ugrožavanje zdravlja stanovnika u blizini njegove tvornice, ali isto tako u negativnom kontekstu spominje

hrvatske manjine u Vojvodini. Netko i to zlorabi. Nezamisliv mi je izostanak reakcija nadležnih tijela ove države na neukusna etiketiranja bilo kojega žitelja ove države zbog nepripadnosti većinskom narodu. Svojim priopćenjima i javnim izjavama Aleksić je povrijedio ne samo moje nacionalne osjećaje, nego je u vrlo ružnom kontekstu govorio i pisao o HNV-u, pa i o hrvatskoj nacionalnoj zajednici u Srbiji. Ja jesam Hrvat i vrlo sam ponosan na svoje podrijetlo, ali sam prije svega lojalni građanin Republike Srbije«, rekao je Krstin.

Ivan Andrašić

DARKO GAVRILOVIĆ, DIREKTOR CENTRA ZA DEMOKRACIJU, POVIJEST I POMIRENJE

Ključna je uloga obrazovanja u kreiranju identiteta

Razgovor vodio: Zvonko Sarić

Nakon nedavno održanog znanstvenog skupa u Golubiću pod nazivom *Hrvatsko-srpski susreti, znanjem do identiteta*, razgovarali smo s jednim od organizatora skupa, direktorom novosadskog Centra za demokraciju, povijest i pomirenje **Darkom Gavrilovićem** o politikama normalizacije odnosa između Hrvatske i Srbije i ostvarivanju manjinskih prava Srba i Hrvata u tim državama.

HR: Na nedavno održanom skupu o hrvatsko-srpskim odnosima u Golubiću naglasili ste kako je jedan od najvažnijih koraka na putu pomirenja u regiji napraviti neke važne promjene u sustavu obrazovanja u zemljama bivše Jugoslavije. Zbog čega je to važno? Ako je važno napraviti određene promjene, koji su to segmenti koji ne valjaju?

Tadeuš Ružević, poljski pjesnik, bio je upitan 2005. godine što treba učiniti glede prestanka mržnje između Njemaca i Poljaka koja traje od Drugog svjetskog rata. Odgovorio je: »Ne smijemo dopustiti roditeljima da svojom zlom krvi truju krv

svoje djece.« Drugim riječima, istaknuo je značaj obrazovanja u vođenju politike pomirenja i mirnog suživota. Ako želimo voditi takvu politiku onda obrazovanje ima ključnu ulogu u kreiranju identiteta. Jednako kako nas može napraviti boljim ljudima, tako može stvarati od nas i ljude koji će biti ispunjeni mržnjom. Na žalost, prostor nekadašnje Jugoslavije pokazuje, kada je riječ poglavito o povijesti, da se stare mržnje i dalje prenose, nošene vjetrovom nacionalizma, kako u rječniku političara i novinara koji su preživjeli neuspjele lustracije, tako i u jeziku povijesti, ali i književnosti i zemljopisa. Zbog toga je važno mijenjati onaj dio sustava obrazovanja koji se okoštavao još u devedestim godinama i koji i danas od Hrvata u Srbiji stvara nepoželjne susjede i drugu najomraženiju nacionalnu zajednicu, a Srbe u Hrvatskoj čvrsto drži na top listi neprijatelja hrvatskoga naroda. On se ogleda u onim državnim narativima Srbije i Hrvatske koji dopuštaju sve pripadnike hrvatske odnosno srpske manjine prikazivati netočno i zlonamjerno kao neprijatelje, a pri tome im se dodaju kojek-

kvi pridjevi koji mržnju samo pojačavaju. Dakle, treba izbacivati one sadržaje iz udžbenika koji su neprimjereni i uvredljivi.

HR: Jesu li vama poznati problemi glede udžbenika kada se radi o obrazovanju na hrvatskom jeziku u Srbiji?

Jesu. Kao član političkog savjeta Socijaldemokratske stranke, ovom prigodom želim istaknuti jedan od ideala socijaldemokracije, a to je tolerancija. Ona se ogleda u razumijevanju, podršci i u konačnici, borbi za prava nacionalnih zajednica koja će im omogućiti ne samo opstojnost na teritoriju koji nastanjuju, već i boljitak. Da bi nacionalna zajednica opstojala ona mora imati pravo na obrazovanje, a prava hrvatske nacionalne zajednice se godinama ignoriraju. Korijen problema udžbenika leži u tomu što raspadom SFRJ, kao nekadašnji konstitutivni narod, Hrvati u Republici Srbiji, tj. Saveznoj Republici Jugoslaviji, sve do veljače 2002. i donošenja Zakona o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina nisu imali priznat status manjinske nacionalne zajednice. Sukladno tomu

nisu uživali, ili im je bilo otežano pravo na uporabu svog jezika i pisma, pravo na obrazovanje na materinjem jeziku, pravo na informiranje na materinjem jeziku, te pravo na izražavanje nacionalne kulture. Školovanje na vlastitom jeziku kod Hrvata u Srbiji, tj. preciznije u Vojvodini, unutar državnog odgojno-obrazovnog sustava postoji od školske 2002.-2003. Prije toga na hrvatskom je jeziku postojalo obrazovanje u crkveno-školskim ustanovama čiji rad država dugo nije priznavala. Tek se potpisivanjem Sporazuma o međusobnoj zaštiti manjina Hrvatske i Srbije i Crne Gore, 2004. godine, stanje popravilo. Potpisnice su se obvezale kako će pripadnicima manjina osigurati pravo na izražavanje, očuvanje i razvijanje njihova nacionalnoga, kulturnog, jezičnog i vjerskog identiteta, kao i pravo na održavanje i razvijanje manjinskoga školstva, odnosno obrazovanja.

HR: Zbog čega ipak postoje problemi u oblasti obrazovanja na hrvatskom jeziku, ovdje u Srbiji?

Potpisnice spomenutog Sporazuma ne poštuju prava

Treba izbacivati one sadržaje iz udžbenika koji su neprimjereni i uvredljivi * Svaki put kada se pripremaju izbori, političari koji su nesposobni u vođenju gospodarstva raspaljuju nacionalnu mržnju kako bi prikriili vlastite gospodarske neuspjehe koji donose nezaposlenost i siromaštvo * Podsjetit ću vas na republičke izbore u prosincu 2003. godine. Tom prigodom etnički motivirani incidenti su počeli u noći nakon republičkih izbora, a novinarima tjednika Hrvatska riječ se prijetilo ubojstvom

kako Hrvata u Srbiji tako ni Srba u Hrvatskoj, s tim što se položaj Srba u Hrvatskoj zajamčen tim Sporazumom više poštuje nego položaj Hrvata u Srbiji. Primjerice, kada je riječ o Hrvatima u Srbiji očit je niz problema, od osiguravanja nastavnog kadra, dobivanja licenci za ovlaštene predavače hrvatskog jezika, do problema oko tiskanja udžbenika ili uvoza udžbenika iz Hrvatske. Srbija ne dopušta uvesti udžbenike iz Republike Hrvatske, a do sredine 2012. godine nije tiskala, unatoč višegodišnjim nastojanjima institucija hrvatske zajednice te najviših tijela vlasti Republike Hrvatske, niti jedan udžbenik. Da ne bi ovo što govorim izgledalo kao svakodnevna jadikovka, mislim kako treba raditi na političkome polju angažirano i kvalitetno. To znači, u cilju poboljšanja vlastitog položaja, Hrvati u Srbiji trebaju u svojim istupima prema objema državama zahtijevati prava i na načelu reciprociteta, a stranke poput Socijaldemokratske trebaju im davati u tomu bezrezervnu podršku. Samo tako se Srbija može kretati napred ka idealima demokracije koji poštuju svakoga pojedinca, a do kojih još nije stigla. Zemlja za primjer može biti Njemačka, koja je prešla put od razornog nacizma do zemlje visoko razvijene demokracije.

HR: Kako ocjenjujete politike normalizacije odnosa između Hrvatske i Srbije? Koja su najvažnija otvorena pitanja između Hrvatske i Srbije?

Odnose između dviju država opterećuje tzv. bunjevačko pita-

nje, a posebice od kada je srpski predsjednik **Tomislav Nikolić** pokazao tiskanjem udžbenika za Bunjevce da ne samo ni malo ne mari za vođenje odgovorne politike prema Hrvatima u Srbiji, već i da vodi politiku koja ne ide u prilog uspostavljanju povjerenja i suradnje između Hrvata i Srba. Također, prisutno je i neriješeno pitanje izravnog parlamentarnog zastupstva Hrvata u Skupštini Srbije, što primjerice Srbi u Hrvatskoj imaju. Osim ovoga, sudjelovanje Hrvata u državnim i javnim službama daleko je od njihove zastupljenosti u ukupnoj populaciji. Pokraj svega imamo probleme između dviju zemalja koji se nameću svojom hitnošću, a to su rješavanje pitanja nestalih osoba i dovršavanje započetog procesa povratka imovine, kao i uspostava gospodarski održivog povratka Srba u Hrvatsku. Pitanje granice između Hrvatske i Srbije tek će se otvoriti i donijeti nove probleme u odnosima dviju država, jer će ga obje vjerojatno tretirati uz dosta emocija kao ključno nacionalno pitanje, a sve to će otežavati položaj obiju nacionalnih zajednica u dvjema zemljama.

I ne smijemo zaboraviti ciklično ponavljanje mržnje u vrijeme predizbornih kampanja. Svaki put kada se pripremaju izbori, političari koji su nesposobni u vođenju gospodarstva raspaljuju nacionalnu mržnju kako bi prikriili vlastite gospodarske neuspjehe koji donose nezaposlenost i siromaštvo. Na sreću, ljudi ne gube glave kao devedesetih, ali mržnja se izražava na drugi način. Razbijaju se ploče s

ćirilicnim natpisima u Hrvatskoj, izivljava se u hrvatskim ljetovalštima na automobilima srpskih pločica, a buše gume na automobilima čiji su vlasnici Hrvati u Vojvodini. Zahvaljujući takvim političarima koji koliko uspješno sjede na vlasti tako uspješno i šire mržnju, mi osim nacionalne netrpeljivosti imamo još težu bolest naših društava. Ona se ogleda u tome što su privatizaciju pretvorili u tajkunizaciju, a demokratizaciju u partizaciju. I kao najgore od svega, siguran sam, neuspjehe gospodarske politike plaćaju, uvijek u vrijeme izbora, manjinske nacionalne zajednice. Takvim neodgovornim političarima, najlakše je u predizbornim kampanjama pronaći neprijatelja tamo gdje je nekada počivao, u srcu hrvatsko-srpskih neriješenih nacionalnih odnosa, u mržnji prema drugima.

HR: Ima li veliki značaj rad institucija nacionalnih zajednica u procesu očuvanja i unapređenja identiteta?

Njihov je značaj veliki. Primjerice, Hrvatsko nacionalno vijeće. Ono je najviše zastupničko tijelo Hrvata u Republici Srbiji. Spomenuto tijelo angažirano predstavlja Hrvate u Srbiji u području službene uporabe jezika, obrazovanja, informiranja na jeziku nacionalne manjine i kulture. Sljedeća hrvatska manjinska institucija koja je osnovana od pokrajinskih vlasti u Vojvodini je Novinsko-izdavačka ustanova *Hrvatska riječ*. Od svih hrvatskih manjinskih tiskanih medija, jedino informativno-politički

tjednik *Hrvatska riječ* ima profesionalno ustrojenu i trajnu misiju u domeni informiranja na hrvatskome jeziku i u tomu se ogleda njen značaj. Na žalost, rad ovog medija nije prolazio bez nacionalnih tenzija i izražavanja mržnje. Podsjetit ću vas na republičke izbore u prosincu 2003. godine. Tom su prigodom etnički motivirani incidenti počeli u noći nakon republičkih izbora, a novinarima tjednika *Hrvatska riječ* se prijetilo ubojstvom. I konačno, kada je riječ o značajnim institucijama glede zaštite prava Hrvata u Vojvodini treba spomeniti Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata. Važnost ove institucije se ogleda u njejoj misiji rada na znanstvenim, stručnim, razvojnim i primijenjenim istraživanjima u području kulture vojvođanskih Hrvata. Na radu ovih triju institucija, kao i na političkoj djelatnosti hrvatske stranke u Vojvodini, Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini, Hrvati zasnivaju svoju nacionalnu opstojnost. Bez njih, kao i njihove aktivne uloge u Srbiji ali i snažnih veza s maticom, ne vidim kako bi se vodila skrb o očuvanju hrvatskoga identiteta na ovim prostorima. Oni su njegovi nositelji i na njihovom radu on treba izrastati u garant hrvatske nacionalne opstojnosti na ovim prostorima. A njihovu sigurnu budućnost vidim samo ako dosljedno provode ono što je jednom davno hrvatski politički tribun **Stjepan Radić** govorio, tvrdeći kako biti Hrvat ništa ne znači, ako to ime ne jamči složniji rad, bolji odgoj i sretniji život sa susjedima.

ZNANSTVENI KOLOKVIJ U TAVANKUTU

Ono što se voli neće izumrijeti

»Moja je poruka da gajde treba voljeti, kako bi se uspjela sačuvati ova vrsta glazbe. Jer najvažnije je da se voli, jer izumire samo ono što se zaboravlja, a zaboravlja se ono što se ne voli, to ne znači da to nije cijenjeno, ali se zaboravlja zbog različitih okolnosti«, rekao je dr. sc. Andor Véghe u svome iscrpnom predavanju koje je pozorno pratilo pedesetak slušatelja

Zavod za kulturu vojvodanskih Hrvata u suradnji sa Znanstvenim zavodom Hrvata u Mađarskoj, te uz logističku potporu HKPD Matija Gubec iz Tavankuta, organizirao je 1. listopada na Etno salašu Balažević znanstveni kolokvij na temu Gajde – glazbeni instrumenti naroda Panonije. Predavač je bio dr. sc. **Andor Véghe** (gajde, dude, mišnice, diplice...), a u programu su pored predavača sudjelovali i **Silvester Balić** (kontra, pjevanje), **Richard Patkos** (gajde, dude, irske iulian pipe, tj. irske gajde).

U dvorištu salaša Balažević, očekujući goste prije početka kolokvija, prof. etnomuzikologije **Edi Tajm** iz Srijemske Mitrovice, koji je osnovama gajdaške glazbe podučavao sad se već može kazati gajdaše **Augustina Žigmanova** i **Zdenka Ivankovića**, u društvu studentice etnomuzikologije

je i gajdašice **Kristine Perić** iz Sombora, a priključili su im se i dr. sc. Véghe i Richard Patkos, svirali su skladbe za gajde, baš kako se nekada sviralo, možda

baš i na ovom kao i na okolnim i mnogim salašima Vojvodine.

Gajde su prije XX. stoljeća na cijelom panonskom prostoru igrale istaknutu ulogu u glaz-

benom životu seoskih, ali i gradskih sredina. One su instrument-proizvod samoukih majstora, nestandardiziranog izvornog glazbenog iskustva. Od početka društvenih modernizacijskih procesa XIX. stoljeća njihova uloga naglo gubi na važnosti i do 1950-ih godina skoro svugdje nestaju iz svagdašnje prakse veselja i zabava. O tome je na kolokviju govorio dr. sc. Andor Véghe, predavač na Pečuškom sveučilištu, koji se bavi i kulturologijom i kulturološkim pitanjima Hrvata u Mađarskoj, a svira i nekoliko tradicijskih solističkih glazbala: »Gajde se svakako mogu u cijeloj panonskoj zoni vezati uz tradicijsku kulturu. Možemo reći kako se etnologija i etnomuzikologija formiraju početkom XX. stoljeća, one su formirale kategoriju onih instrumenata koji su izvorni, odnosno koje je stvorio

Brojna publika u Etno salašu

Richard Patkos, Edi Tajm, Kristina Perić, Andor Végh, Zdenko Ivanković i Augustin Žigmanov

narod, tj. stalež koji živi u tradicijskoj kulturi. Gajde su jedne od takvih, one nisu manufakturne, ne rade se na kalup. Zato se može reći za gajde kako su tradicijski instrument, jer neki smatraju da su stare nekoliko tisuća godina, ali svakako ne u ovoj formi kako ih danas poznajemo. Narodi koji koriste gajde na panonskom prostoru koriste ih više stotina godina. Kada govorimo o rasprostranjenosti gajda one se u nekoj formi koriste u cijeloj Euro

Gajde su prije XX. stoljeća na cijelom panonskom prostoru igrale istaknutu ulogu u glazbenom životu seoskih, ali i gradskih sredina. One su instrument-proizvod samoukih majstora, nestandardiziranog izvornog glazbenog iskustva.

– Aziji. Vjerojatno su potekle od instrumenata s Bliskog istoka i međuriječnih kultura, Eufрата i Tigra, ali ne u ovoj formi, kasnije

su dobile mjehove i razvile se u gajde. Gajde se sviraju od Škotske do Urala, od Švedske i Finske do sjeverne Afrike.

»Moja je poruka da gajde treba voljeti, kako bi se uspjela sačuvati ova vrsta glazbe. Jer najvažnije je da se voli, jer izumire samo ono što se zaboravlja, a zaboravlja se ono što se ne voli, to ne znači da to nije cijenjeno, ali se zaboravlja zbog različitih okolnosti«, rekao je dr. sc. Andor Végh u svome iscrpnom predavanju koje je pozorno pratilo pedesetak slušatelja.

I. D.

ZKVH na *Otvorenim danima* u Bruxellesu

Predstavnici Pokrajinskog tajništva za kulturu i javno informiranje i zavoda za kulturu vojvođanskih Slovaka, Mađara, Rumunja, Rusina i Hrvata sudjelovat će na okruglom stolu u Bruxellesu na temu raznolikosti kulturnih izraza u Vojvodini.

Okrugli stol, koji će biti održan 13. listopada, organizira se uz

potporu europskog zastupnika i predsjednika međuparlamentarne delegacije za Srbiju **Eduarda Kukana**, a u okviru manifestacije pod nazivom *Open Days* (*Otvoreni dani*), koja se svake godine u listopadu održava u Bruxellesu.

Riječ je o *Europskom tjednu regija i gradova* u okviru kog

se omogućava izgradnja kapaciteta za izravnu komunikaciju o poslovima Europske unije i njihovim utjecajima na lokalnu razinu.

AP Vojvodina već nekoliko godina unatrag u sklopu *Otvorenih dana* u Bruxellesu organizira manifestaciju *Dani Vojvodine*. Resorno tajništvo za

kulturu i obrazovanje odlučilo je u ovoj godini predstaviti zavode za kulturu nacionalnih zajednica u Vojvodini – Hrvata, Mađara, Rumunja, Rusina i Slovaka.

Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata predstavljat će ravnatelj **Tomislav Žigmanov**.

(ZKVH)

JEDAN NOVI POGLED NA PROIZVODNJU PŠENICE

Nema više – posijem, pa što Bog da

Vodeći proizvođači pšenice u svijetu su Kina i Indija *

Vojvodina ima uvjete po hektaru proizvoditi 5,5 do šest tona pšenice

U vrijeme kada ovaj tekst bude pred čitateljima, u tijeku će biti optimalni rokovi za sjetvu ozime pšenice, a oni su, kaže znanost, od petog do 25. listopada. S obzirom da je ove godine berba i žetva jesenskih usjeva poranila, ratari će imati mogućnost krušno zrno posijati u tim optimalnim sjetvenim rokovima. Naravno, oni koji se odluče za sjetvu pšenice, koja se godinama sije samo radi plodoreda, a ne neke zarade, iako taj prvi novac koji ratari dobivaju itekako dobro dođe. »Sijati ću ove godine oko tri hektara. U pred-sjetvenoj pripremi nisam bacao mineralno gnojivo, već stajnjak jer se bavim stočarstvom. Sjeme će biti moje, što kažu s tavana, pa što bude. Pšenicu sijem isključivo radi plodoreda i slame koja mi je potrebna za stoku. Iz godine u godinu smanjujem površinu, jer je zarada mala«, kaže **Antun Fratrić**, poljoprivrednik iz salaškog naselja Nenadić. Ali zaraditi se može i na pšenici, ali samo ukoliko prinosi budu iznad pet tona po hektaru, a da je to moguće pokazala je i ova godina, jer je bilo ratara koji su žnjeli i devet, 10 tona po hektaru, tvrdi prof. dr. sc. **Srbislav Denčić** s novosadskog Instituta za ratarstvo i povrtlarstvo.

DANONOĆNA ŽETVA

A kada traktorima i sijačicama uđu u njivu ne bi li obavili sjetvu, naši ratari nisu ni svjesni kako skoro ne postoji dan u godini u kome se na nekoj točki Zemlje ne sije ili ne žanje pšenica, jer je to najrasprostranjenija gajena kultura. »Pšenica se gaji čak i na Tibetu na 4.000 metara nadmorske visine. Ona je najsloženija biljna vrsta jer je nastala od triju različitih biljnih vrsta, od triju različitih genoma. Čovjek je kruh pekao još prije 22.000 godina, dakle mnogo prije početka bavljenja poljoprivredom, što je bilo, podsjetit ću vas, u neolitu prije 9.000 godina«, zanimljivi su podaci koje je iznio Denčić.

Osvrćući se na prošlu proizvodnu godinu Denčić je rekao

kako je u Srbiji bilo posijano oko 589.000 hektara s kojih je proizvedeno 2,4 milijuna tona krušnog zrna. Prosječan rod na razini države bio je 4,1 tona. Kada je riječ o Vojvodini bilo je posijano 270.000 hektara, rod je očekivano bio bolji i iznosio je skoro 4,9 tona po hektaru. Ali Denčić kaže kako bi Vojvodina trebala dati rod od 5,5 do šest tona po hektaru.

Analizirajući prošlu i prethodnu proizvodnu godinu Denčić je skrenuo pozornost na razliku u prinosima koja je u Vojvodini iznosila čak 1,15 tona po hektaru. »S obzirom da se sortiment za godinu dana nije promijenio, agrotehnika je manje-više ista, zašto onda prinosi variraju? Pa zbog efekta godine. Godina je ta koja određuje visinu prinosa i kvalitetu«,

nam Bog da dok kombajnom ne uđemo u njivu. Zaboravite takvu poljoprivredu. O pšenici se mora brinuti od sjetve do žetve kako bi ona donijela dobit. Sorte danas ne igraju dominantnu ulogu. Mi smo se sa sortama svi izjednačili, pa je odlučujući faktor za prinos tehnologija i normalno klimatski uvjeti. Znači tehnologija je ta koja će dati prinos iznad pet tona, a to je sve dobit. Kada se uračuna koliko pšenica pridonosi sljedećoj kulturi, koliko smo rada uložili, gajiti pšenicu se isplati«, zaključuje Denčić.

KRUŠNO ZRNO U BROJKAMA

Zanimljivu analizu o svjetskoj proizvodnji pšenice u brojkama na ovogodišnjem savjetovanju o proizvodnji pšenice u PSS

REKORDNA GODINA

U regiji zapadne Bačke (Sombor, Apatin i Odžaci) pšenica je ove godine rodila kao nikada do sada. Prosječan rod na njivama poljoprivrednih poduzeća premašio je sedam tona po hektaru, a prosjek »kvare« poljoprivrednici sa 6,1 tona po hektaru, pa je ova regija »knjižila« prosječan prinos od 6,3 tone po hektaru. No i s tim prosjekom daleko je ispred državnog prosjeka koji je ove godine 4,8 tona po hektaru. Za one koji planiraju ove jeseni sijati pšenicu koristit će podatak kako su prošle godine najbolji rod dala žita posijana od 11. do 20. listopada i to na onim njivama gdje je predusjev bila soja.

kaže Denčić, a na pitanje isplati li se kod nas danas gajiti pšenicu odgovara protupitanjem – a zašto ne? »Kako se pšenicu gajiti isplati u Izraelu, gdje ratari na toj proizvodnji imaju i akumulaciju? A nama na ovakvom zemljištu, s ovolikim padalinama se ne isplati? Neovisno o tome da pšenicu treba sijati radi plodoreda, kalkulacije pokazuju kako se na proizvodnji pšenice može i zaraditi, ali prinosi moraju biti preko pet tona. Za nas u Vojvodini danas ne bi trebao biti problem ostvariti rod iznad pet tona. No, moramo znati kako se takav prinos ne može ostvariti ako pšenicu posijemo, pa što

Sombor dao je stručni suradnik **Branko Ogrizović**. »Sjedinjene Američke Države više nisu vodeći proizvođač pšenice u svijetu, već je to Indija koja godišnje sije skoro 30 milijuna hektara. Slijedi Kina s oko 22 milijuna hektara, Rusija s nešto manje površina i tek onda Amerika s oko 18 milijuna hektara«, kazao je Ogrizović analizirajući podatke za 2013. godinu. Najveći prosječan rod ostvaruju proizvođači na Novom Zelandu gdje se u prosjeku po hektaru žanje više od devet tona. Slijede europske države – Irska s prosjekom od devet tona, Belgija s nešto ispod devet i Nizozemska s oko 8,7 tona po hektaru. Već

spomenute 2013. godine prosjek Hrvatske bio je manje od 4,9, a Srbije manje od 4,8 tona po hektaru. Uvjerljivo najveći proizvođači pšenice u svijetu jesu zemlje za koje prvo vezujemo proizvodnju riže – Kina (oko 120 milijuna tona godišnje) i Indija (oko 95 milijuna tona). Gore spomenuti visoki prinosi u zemljama vodećim proizvođačima ipak ne mogu nadomjestiti loš rod u drugim regijama, pa je tako 2010. godine svjetski prosjek bio 2,7 tona po hektaru, a prognoze su kako će taj prosjek do 2020. godine dostići 3,9 tona. Međutim, Denčić kaže kako su prinosi pšenice ostvareni u različitim regijama neusporedivi, jer riječ je o različitim uvjetima za proizvodnju, ali i različitim sortama koje se gaje. »Ne možemo se mi usporediti s Engleskom ili Irskom. Tamo se sije drugi tip sorti. To su sorte dugog dana, njihov period nalijevanja zrna je 60 do 70 dana, a u Engleskoj i Irskoj gdje su prinosi 8,5 ili devet tona žetva je početkom rujna. Mi se možemo usporediti s Mađarima ili Rumunjima, koji imaju uvjete za proizvodnju pšenice slične našima«, kaže stručnjak za strna žita.

Stariji poljoprivrednici se sjećaju vremena od prije nekoliko desetljeća kada se za tri tone žita mogao kupiti traktor. Danas to zvuči nevjerojatno, ali ako je za utjehu, i njemačkim ratarima nekada je za traktor trebalo znatno manje žita nego danas. »Davne 1954. godine za traktor koji je tada imao 16 kw trebalo je 20 tona žita, trideset godina kasnije traktori su imali snagu od 64 kw, a vrijedili su 160 tona žita, a 2014. za traktor od 110 kw trebalo je 750 tona pšenice. U Njemačkoj je prije 60 godina za traktor trebalo 4.000 eura, a danas 150.000 eura. Mala je ovo utjeha za naše ratare, ali nije loše znati kakvi su odnosi cijena i u Europskoj uniji, koja nam je reper u mnogim stvarima. O tome na kakve poticaje može računati europski seljak nekom drugom prilikom.

Zlata Vasiljević

LJUBICA SUTUROVIĆ I ARSEN ĆOSIĆ, LUTKARI

Subotički tandem u organizaciji zagrebačkog PIF-a

Međunarodni festival kazališta lutaka održan je prošloga mjeseca u glavnom gradu Hrvatske

Lutkarsko umijeće **Ljubice Suturović** i **Arsena Ćosića**, kreativnog tandema iz Subotice, nadaleko je poznato, što najbolje potvrđuje njihov angažman u organizaciji PIF-a, Međunarodnog festivala kazališta lutaka u Zagrebu. Što se sve događalo tijekom festivalskih dana, u kojima su lutke bile u glavnim ulogama, »iz prve ruke« ispričali su nam njihovi kreatori.

Na početku razgovora o lutkama našem čitateljstvu pojašniti što je to PIF?

Arsen: Danas PIF mnogi prepoznaju kao kraticu za *Puppet international festival*, međutim, PIF je zapravo kratica od *Puppteatra internacia festivalo* nastale 1968. godine kada je to bio festival predstava na esperantu. I danas nagrada za predstavu koja ima najhumaniju poruku nosi ime našeg sugrađanina i esperantista **Tibora Sekelja**. Inače,

Grad prix festivala posvećen je **Milanu Čečuku**, znamenitom hrvatskom lutkaru i teoretičaru lutkarstva. Ove godine održan je 48. po redu *Međunarodni festival kazališta lutaka PIF*, što ga čini najstarijim lutkarskim festivalom na području bivše Jugoslavije. Održava se uvijek u Zagrebu, a svake godine na njemu sudjeluje desetak kazališta s petnaestak predstava. Također, postoje i prateći programi u koje smo uključeni Ljubica i ja kao selektori i organizatori. Festival započinje svečanom povorkom koju predvodi maskota *Pifko*, a kreće se od Tkalčičeve ulice, preko Trga bana Josipa Jelačića do Cvjetnog trga i natrag.

Što podrazumijeva vaša ulogu na ovom međunarodnom lutkarskom festivalu?

Arsen: PIF ima stručni savjet koji ima savjetodavni utjecaj, ravnatelja festivala koji

je i ravnatelj Kulturnog centra Travno, umjetničkog selektora, koji vrši odabir predstava, a sve ostalo radimo Ljubica i ja. To uključuje organiziranje dvorana u kojima će se predstave odigravati, smještaj sudionika, organiziranje satnica, prehranu sudionika i dr. Također, organiziramo povorku i sve vanjske programe. U suradnji s prof. **Livijom Kroflin**, doktoricom lutkarstva na osječkoj *Akademiji drame i lutkarstva* vršimo odabir nekih predstava u službenoj konkurenciji, a to su najčešće predstave koje smo gledali na subotičkom festivalu dječjih kazališta ili na nekom drugom festivalu. Ove godine iz Srbije je gostovalo *Kazalište mladih* iz Novog Sada s predstavom *Kako je izmišljeno letenje*. Predstava je primljena jako dobro, čak je organizirana i reprizna predstava u Dječjem kazalištu u Dubravi.

Kako ste prvi put našli na PIF-u i što radite u pratećim programima festivala?

Arsen: Prvi put smo kao gosti bili na 35. PIF-u. U to vrijeme i ranije organizirali smo likovne radionice i radionice za izradu lutaka u Šibeniku. To se jako dopalo **Josipu Forjanu**, ravnatelju Kulturnog centra u Travnom koji nas je pozvao da držimo radionice na PIF-u. Prvobitno smo osmislili dvije radionice za djecu školske i predškolske dobi. Radi velikog interesa uvijek smo dodavali po još koju radionicu, tako da smo ove godine imali 8 radionica. Sad već imamo neke stalne suradnike koji očekuju radionice. Uveli smo praksu održavanja radionica za učitelje i nastavnike, a od prošle godine smo na preporuku **Zlatka Boureka**, tvorca crtića *Baltazar*, uveli i radionice za treću dob. To je bilo izuzetno iskustvo, veselo i s puno smijeha. Festival obično traje oko šest dana, a dnevno imamo po dvije do tri radionice. Radionice su prvobitno zamišljene kao dodatna aktivnost za one koji su došli na predstavu, da ukoliko imaju vremena u narednih sat vremena izrade lutku. S odgojiteljima i učiteljima smo radili lutkarske tehnike koje su zahtjevnije. Trudimo se naučiti ih profesionalnom pristupu lutki i kako izraditi lutku koja zaista funkcionira. Ove godine smo s učiteljima radili marionetu od recikliranih materijala, gdje je akcent bio na tome kako lutku postaviti na konce. U lutkarstvu je zanatski vrh odrediti lutki težište. Spojiti je na konce i omogu-

Sudionici PIF-a

čiti joj kretanje. To je ono što je i profesionalnim lutkarima izazov.

Kako ste i kada prvi puta došli u kontakt s lutkama?

Ljubica: »U PU Naša radost je 1992. godine, u čast vrtića *Sanda Marijanović*, organiziran znanstveni skup na temu *Lutke u vrtiću*. Moja je zadaća bila napraviti lutkarsku predstavu s djecom. Zvala se *Nevidljivi zec*. Imali smo set tvorničkih lutaka, ali nam je nedostajala žabica. Djeca su me nagovorila da lutku napravim ja, a kako si odgojitelj u vrtiću ne smije dozvoliti da nešto ne zna, odlučila sam je napraviti s djecom«, otkriva nam Ljubica i nastavlja: »Od komada spužve sam pred djecom oblikovala žabicu kako sam znala, zelenu, buljavu s ogromnim crvenim ustima. Predstavu smo snimili i predstavili je na skupu. Gost skupa bio je **Miša Radaković**, tvorac *Lutkomendije*, koji je prepoznao moj talent i nakon predstave prišao mi i rekao: 'Vi se morate baviti lutkarstvom'. Kako škola lutkarstva ne postoji na ovim prostorima, dao mi je knjigu o tome i uputio me u Dječje kazalište, gde su se u podrumu radile lutke. Tamo sam upoznala **Đulu Hajnala** koji je vrlo rado prenio svoje iskustvo na mene. Za mene je to bio fascinantan svijet potpuno različit od onog koji je obilježio devedesete godine. Tamo sam provela sate i sate učeći izradu lutaka. Kasnije se pridružio i Arsen, a Đusika nas je svojom energijom i nesebičnim davanjem zarazio lutkarstvom. Drugi su također prepoznali naš rad, među prvim redateljica **Nina Kleflin**, s kojom smo 2001. radili lutke za predstavu *Mačak Marko* u Dječjem kazalištu u Osijeku. To nam je bio prvi profesionalni angažman. Nakon toga došli su Šibenik i PIF Zagreb.«

Kakav je vaš odnos s lutkama?

Ljubica: »Uvijek ima onih za koje se više emotivno vežeš, ali su mi sve drage. Svaka nastaje u nekom razdoblju života i u ovisnosti od toga kako se osjećaš, tu energiju razmjenjuješ s lutkom. Znali smo raditi do kasno u noć, završavati lutke do 3-4 sata, a kazalište bi dolazilo po njih u 7 sati. Za izradu lutke treba otprilike 100 sati efektivnog rada, bez obzira na njenu veličinu i jasno je da se nju tijekom tog vremena emotivno vežeš. Bolan je oproštaj od svih lutaka, svaku sam oplakala. Utjeha mi je bila da one zapravo odlaze u neki novi život.«

Arsen: »Lutkarstvo sam zavolio radeći lutke za predstavu *Pingvin Pin* kazališta u Novom Sadu, tako da su meni te lutke najdraže.«

Kako kreirate likove lutaka i na koncu same lutke?

Ljubica: »Uglavnom sami smislimo izgled lutaka, ali ponekad radimo i po tuđim kreacijama. Lutke izrađujemo za kazališta diljem regije. Ono na što smo posebno ponosni je replika lutke *Kuku Todore*, koju smo izradili po narudžbi **Slobodana Markovića**, direktora subotičkog festivala. Ta lutka je danas u Moskvi u najvećem i najpoznatijem muzeju lutkarstva *Obrascov*.«

Aleksandra Prčić

Međunarodni festival lutaka pokrenuo je 1968. godine Studentski esperantski klub, te je u svom prvom izdanju doživio veliki uspjeh u javnosti i međunarodnoj lutkarskoj sceni. Od 1971. godine organiziranje festivala preuzeo je Međunarodni centar za usluge u kulturi, Kulturni centar Travno. Maskota PIF-a je PIFKO, a izradila ju je akademska slikarica prof. **Mira Dulčić**.

Život u gradu i selu – razlike, prednosti i mane

MARIJA FIRANJ,
trgovinska tehničarka,
Sombor

Salaš nema zamjenu

Ne bih mogla uspoređivati prednosti ili mane života u gradu i na selu, već prije prednosti ili mane života u gradu i na salašu, jer sam odrasla, a i danas živim u salaškom naselju Nenadić, koje je od Sombora udaljeno nekoliko kilometara. Rekla bih da i život u gradu i život na salašu imaju svoje i dobre i loše strane, ali ja uvijek prednost dajem životu na salašu. Živjeti na salašu značilo je putovati autobusom u školu od prvog razreda i tako do kraja srednje škole, bez obzira na vremenske uvjete. Ali sada kada se prisjetim tih godina, i nije bilo tako teško. Živjeti na salašu danas znači i putovati svakodnevno na posao, ali s obzirom na to da poduzeće u kome radim ima organizirani prijevoz, puno je jednostavnije. Za nas mlade ovdje u Nenadiću nema nikakvih sadržaja i mogućnosti za izlaske, ali smo mi jedno veliko složeno društvo i nikada nije problem organizirati se i automobilima otići do Sombora.

Prednost života u gradu je u tome što je tamo sve dostupnije, kao što su trgovine, liječnici, ali ono što mi imamo na salašu je mir i tišina koji nemaju oni koji žive u gradu. Ovdje se živi mnogo opuštenije i mirnije. Naša prednost je i u tome što sami proizvedemo skoro sve što nam treba u našem kućanstvu. Ne moramo svaki dan ići u trgovinu, kao ljudi u gradu koji moraju kupovati sve. Ne samo da je ovako jeftinije, već i znamo da je ono što proizvodimo kvalitetno. Meni se sviđa život na salašu i nemam želju ovaj život jednog dana zamijeniti za onaj u gradu.

Z.V.

BILJANA JOVKOVIĆ,
profesorica povijesti, Šid

Ipak grad

Sigurno da grad i selo, kao sredine za život, imaju svojih prednosti i mana. Ipak mislim da grad ima više pozitivnih strana. Prije svega mislim da je, što se tiče školovanja, bolja situacija u gradu, gdje ima veći izbor srednjih škola, pa djeca ne moraju putovati sa sela i time dodatno opterećivati obiteljski proračun. U gradu uvijek ima nekih dešavanja: kina, premijera, predstava tržnih centara, trgovina... Sve je to na dohvat ruke u gradu, dok na selu ljudi nemaju veliki izbor pri kupovini određenih namirnica, osim malo u nekoj lokalnoj trgovini, ili ono što sami proizvedu. Opet, tko voli život na selu može sam nešto proizvesti i uzgojiti i time mnogo uštedjeti. Tko voli mirniju sredinu treba živjeti na selu, bez gradske vreve, gužvi, sirena, zagađenog zraka i definitivno manje stresa. U selu je manja sredina. Ljudi se međusobno stalno susreću i znaju puno toga jedni o drugima, pa nema niti privatnosti.

Ako se čovjek može priuštiti sebi neki stan, definitivno treba ostati u gradu zbog dostupnosti mnogih sadržaja, blizine škola, bolnica i drugih ustanova. A selo treba iskoristiti za vikend putovanja i omogućiti sebi pravi odmor bez gradske buke. To je moje mišljenje i vjerujem da ga dijele mnogi mladi ljudi kada bi bili u mogućnosti birati. Nažalost, želje su jedno, a realnost nešto sasvim drugo. Tako da se mnogi mladi zbog nemogućnosti zaposlenja u većem gradu, bez obzira na svoje želje, vraćaju u svoja rodna mjesta koja im pružaju manje mogućnosti.

S. D.

VINKO ANDRAŠIĆ,
umirovljenik, Niš

I selo i grad

Rođen sam u Sonti, a od petnaeste godine živim u velikim gradovima – Sarajevu, Zagrebu, Nišu. Usporedbe su nezahvalne, i selo i grad danas imaju svoje prednosti, ali i nedostatke. Za svoje rodno mjesto emotivno sam jako vezan, pa koristim svaku prigodu za dolazak. Prije ratnih devedesetih, a i početkom ovoga stoljeća, živjelo se puno bezbrižnije, realne zarade bile su pristojnije. Tada sam dolazio češće, sa suprugom **Maricom** i sinom **Stevanom**. Danas bi to bilo preveliko opterećenje za kućni proračun. U Sonti se puno toga izmijenilo. Selo je opustjelo, puno je zapuštenih kuća, broj žitelja se smanjio za trećinu. Obilazeći prodavaonice vidim da je i skupoća evidentna. Za razliku od sela, mi u gradovima, osobito većim, redovitim praćenjem akcijskih prodaja svih vrsta artikala, najviše prehrambenih, možemo napraviti velike uštede u kućnom proračunu. Nažalost, zbog financijske krize, o kvaliteti kupljenoga baš i ne možemo voditi puno računa. U selu se puno toga što građani kupuju, proizvodi. O kvaliteti voća i povrća proizvedenog u vlastitom voćnjaku i vrtu, mesa životinja iz vlastitog dvorišta, izlišno je govoriti. Po svim ostalim segmentima života razlike između grada i sela sve su očitiije. U Sonti je nekada društveni život bio na zavidnoj razini. Imali smo kino, organizirane su kazališne predstave i gostovanja zvijezda estrade, bilo je puno kulturnih manifestacija. Sada je sve nekako zamrlo. U gradu je navedeno i danas u ponudi, pa bar ponekad sebi priuštimo po koji sadržajiniji izlazak.

K. P.

RAZGOVOR POVODOM IZBORA U DSHV-U:

**ŽELJKO RAJČIĆ,
PREDSJEDNIK MO DSHV-a PJEŠČARA**

Zastupati kolektivne i individualne interese Hrvata

MO DSHV-a Pješčara je osnovan prije četiri godine, a za predsjednika ovog mjesnog odbora ponovno je izabran **Željko Rajčić**. S njim smo razgovarali o ciljevima u daljnjem radu MO DSHV-a Pješčara, o školovanju na hrvatskom jeziku, o hrvatskoj zajednici u Srbiji.

Na izbornoj skupštini izabrali ste na dužnost predsjednika MO DSHV-a Pješčara u

U idućem razdoblju potrebno je još više ljudi angažirati u rad DSHV-a, truditi se da naša mjesna organizacija još više dobije na svojoj snazi. Moramo povezati sve naše članove i simpatizere kako bismo mogli čuti svačije mišljenje, potrebe, interese i na taj način pomoći jedni drugima u realizaciji istih, a koji se tiču naše hrvatske zajednice i onoga što će pridonijeti da naši ljudi bolje žive.

drugom mandatu. Koje biste rezultate izdvojili iz vašeg prvog mandata?

U ovoj vrlo mladoj mjesnoj organizaciji prvo bih izdvojio kako su ljudi iz naše mjesne zajednice počeli slušati o nama, da i mi postojimo tu. Uključili smo ljude iz ovog dijela Subotice više u rad DSHV-a, što nam je jako drago, a što je u biti i cilj samog DSHV-a. Sudjelovali smo u izborima za mjesne zajednice 2012. i 2015. godine, ali na žalost nismo uspjeli ući u Savjet. Posebno bih istaknuo kako smo sudjelovali i na izborima za Hrvatsko nacionalno vijeće, gdje smo imali jednog našeg člana za elektora.

Koji je program vašeg rada u idućem razdoblju?

Što će biti ciljevi u daljnjem radu MO DSHV-a Pješčara?

Postoji puno ciljeva koje moramo postići, a osnovni cilj jest da moramo napraviti jednu SWOT analizu rada naše mjesne organizacije i na temelju toga vidjeti koje su nam snage, slabosti, šanse i prijetnje, te na temelju toga usmjeriti buduće djelovanje. Djelovanje mora biti u skladu sa samim programom DSHV-a, što podrazumijeva zastupanje kolektivnih i individualnih interesa Hrvata – pripadnika hrvatske nacionalne manjine u Republici Srbiji. Potrebno je učiniti sve da DSHV bude središnja točka oko koje će se Hrvati okupljati i pokazivati državi u kojoj žive i svijetu da »postoje«.

Što ste poduzimali kako biste angažirali osobe za potporu DSHV-u od 2012. godine?

Što se tiče angažiranja osoba za potporu DSHV-u, vrlo je bitan razgovor s ljudima tj. ostvarivanje osobnog kontakta. Kumunikacija je vrlo bitna, posebice svakodnevna, a pored toga je bitno i kvalitetno provedeno vrijeme s tim ljudima, jer na temelju toga vi možete predložiti vaše interese (interese DSHV-a) iz kojeg osobe mogu izvući i svoje interese i biti uz vas.

S kim DSHV treba sklapati koalicije?

Skapanje koalicije je vrlo škakljivo pitanje. Smatram kako ovisno o situaciji, jesu li to lokalni izbori, pokrajinski ili republički, treba djelovati i sklapati koalicije, a sve u cilju boljitka DSHV-a i života naših ljudi.

DSHV je ove godine proslavio 25. obljetnicu, molim vas da ocijenite tih 25 godina djelovanja stranke.

25 godina rada jedne stranke nije malo. Moramo odati priznanje onima koji su imali hrabrosti, volje i elana osnovati stranku u tim kaotičnim vremenima. DSHV je odigrao veliku ulogu u očuvanju identiteta Hrvata u Vojvodini, koji je danas nesporan isto kao i uloga hrvatske manjine u političkom životu Srbije.

Prošlo je jedno desetljeće od školovanja na hrvatskom jeziku. Kako biste ocijenili školovanje na hrvatskom jeziku u Subotici i Vojvodini?

Na djelu imamo višegodišnje sustavno onemogućavanje ostvarivanja jednog zakonom zajamčenog prava hrvatske nacionalne manjine. Školovanje na hrvat-

skom jeziku je do sada imalo i ima dosta problema, od tiskanja i nabave udžbenika do angažiranja polaznika-učenika, te prijevoza učenika, itd. Trenutačno je hrvatski jezik najrazvijeniji u osnovnim školama, zatim u predškolskim ustanovama, srednjim školama i visokoškolskim ustanovama. Osnivanje Hrvatskog školskog centra bi mnogo više pridonijelo da se školovanje na hrvatskom jeziku u srednjoj školi razvije, što bi omogućilo i razvijanje visokoškolskih ustanova na hrvatskom jeziku, te mogućnost povećanja visokoobrazovanog kadra što je za nas u ovome trenutku veoma značajno.

Kada možemo očekivati boljitak hrvatske zajednice u Srbiji? Što treba poduzeti?

Boljitak na nacionalnoj razini možemo očekivati kada se otvore pristupni pregovori Srbije s EU, te otvaranjem poglavlja 23, koje pokraj ostalog tretira i pitanje ostvarivanja prava nacionalnih manjina. Što se tiče boljitka hrvatske zajednice na lokalnoj, potrebno je uključiti više ljudi u kulturne događaje, manifestacije, tj. obrazovati ih i povezati međusobno.

Izbori u Demokratskom savezu Hrvata u Vojvodini su u tijeku. Što biste savetovali novoizabranom predsjedniku i dužnosnicima da im bude prioritet u radu stranke?

Novoizabranom predsjedniku i dužnosnicima bih savjetovao da zastupaju kolektivne i individualne interese Hrvata u Vojvodini, te Republici Srbiji, što će automatski pridonositi i samom DSHV-u.

Zlatko Ifković

Tajne najstarije kuće

NEKAD
i
SAD

Dom gradskih kapetana, točnije nekadašnja kuća gradskog kapetana **Luke Sučića**, najstarija je kuća u Subotici, izgrađena polovicom 18. stoljeća, u stilu tzv. provincijskog baroka – informira internetska stranica Grada. Kuća se nalazi neposredno pokraj crkve sv. Mihovila i franjevačkog samostana, gdje se u daljnjoj prošlosti nalazilo utvrđenje. Ovo staro zdanje je spomenik kulture.

Fotografija kuće je iz osamdesetih godina prošlog stoljeća, prije njene adaptacije. Tih su se godina jedan do drugoga u kući nalazili zanatski lokali različitih djelatnosti. Na starom snimku se vidi trgovačka tvrtka *Globus* koje tu danas više nema, zatim satar, dalje je knjigovežnica na istoj lokaciji još od osnutka 1896. (u novije vrijeme preseljena u zgradu preko puta), tu je bila smještena i radnja specijalizirana za ručne radove, pa šeširdžija i na uglu kuće gumar.

Podrum, čiji se ulaz vidi na objema fotografijama, nekada nije korišten, sve dok ovdje nije otvoren disko-klub *MVM* (više ga nema).

Kroz sve ovo vrijeme najstarija kuća obavijena je velom tajanstvenosti, ova, ali i druge obližnje lokacije i ulice u središtu grada, zbog priča o prolazima ispod zemlje koje se prenose s generacije na generaciju. U rujnu je pitanje što se sve nalazi ispod centra opet potaknuto, sada radovima na vodovodnim instalacijama, nakon što su radnici naišli na prostrani zidani kanal iz pravca Korza.

K. K.

ZAJEDNIČKA LISTA HRVATSKIH UDRUGA

HNV da se očituje o istupima dužnosnika Vrselje

Vijećnici Zajedničke liste hrvatskih udruga u Hrvatskom nacionalnom vijeću predali su u utorak pismeni zahtjev za održavanje izvanredne sjednice Vijeća na kojoj bi se raspravljalo o nedavnim medijskim objavama vezanim za predsjednika Povjerenstva za mladež HNV-a **Mariju Vrselju**. Zahtjev je potpisalo osam vijećnika, koji smatraju kako bi se neočitovanjem HNV-a u javnosti o ovom pitanju »naniijela neprocjenjiva šteta ugledu HNV-a i hrvatske nacionalne zajednice u Srbiji«. Stoga, kako se u zahtjevu dodaje, inzistiraju da se sjednica zakaže u najkraćem mogućem roku.

Nositelj Zajedničke liste hrvatskih udruga dr. **Tomislav Stantić** i vijećnik **Mata Matarić** su ovim povodom održali konferenciju za medije koja je održana ispred zgrade HNV-a. Konferenciju su namjeravali održati u zgradi HNV-a, ali im je to, kako kažu, onemogućeno, uz obrazloženje da odluku o tomu treba donijeti HNV.

Dr. Tomislav Stantić smatra kako »slučaj Vrselja« nije riješen unutar hrvatske zajednice kako to tvrde u Demokratskom savezu Hrvata u Vojvodini. »Ne znam kako može biti riješen slučaj nekoga tko je dužnosnik HNV-a, a da to ne bude tema na sjednicama«, kazao

je Stantić. Dodao je kako će pokrenuti inicijativu za opoziv predsjednika HNV-a **Slavena Bačića** i predsjednika Izvršnog odbora HNV-a **Darka Sarića Lukendića**, bez obzira na to je li Vrselja samoinicijativno ili uz odobrenje HNV-a položio vijećnic na Bleiburgu. »Ta odgovornost postoji u svakom slučaju, i ako su dali to odobrenje i ako nisu. Ako nisu dali odobrenje, on je dužnosnik izabran njihovim glasovima, ne našim, i onda su odgovorni za njegovo ponašanje, a imali su mjesec dana ograditi se od takvog istupanja«, naveo je Stantić. Podsjetio je i kako su već ranije ovaj slučaj pokušali staviti na dnevni

red sjednice HNV-a, ali da im to nije omogućeno. »Kako to nije bilo moguće mi se obraćamo javnosti, nošeni idejom da većina hrvatskog življa u Srbiji apsolutno ne podržava ništa što ima ikakve veze s fašizmom i ustaštvom«, izjavio je Stantić.

Vijećnik **Mata Matarić** je istaknuo kako on nije Hrvat koga je Mario Vrselja predstavljao na polaganju vijenaca u Bleiburgu. S tim u svezi, najavio je kako će inzistirati da se donesu poslovnici o radu Povjerenstava HNV-a kako bi se kontrolirale službene aktivnosti članova tih tijela.

D. B. P.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem člana 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS* br. 135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O PODNIJETOM ZAHTJEVU ZA ODREĐIVANJE OBUJMA I SADRŽAJA STUDIJE O PROCJENI UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Nositelj projekta **RAVNICA AD Bajmok**, Zubačište br. 72, podnio je dana 22. rujna 2015. godine pod brojem IV-08-501-313/2015 zahtjev za određivanje obujma i sadržaja Studije o procjeni utjecaja na životni okoliš projekta: *Tovilište svinja*, na katastarskoj čestici 7443/1 KO Bajmak, Stanišićka bb (45.967326°, 19.394685°).

Uvid u podatke, obavijesti i dokumentaciju iz zahtjeva nositelja projekta može se izvršiti u prostorijama Odsjeka za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj (Trg slobode 1, Gradska kuća, II. , soba 226).

Zainteresirana tijela, organizacije i javnost u roku od deset dana od dana objavljivanja ove obavijesti mogu dostaviti mišljenja o potrebi procjene utjecaja predmetnog projekta na životni okoliš, osobno ili poštom na gore navedenu adresu, ili elektronski na adresu: zivotnasredina@subotica.rs.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem člana 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS* br. 135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O DONIJETOM RJEŠENJU DA NIJE POTREBNA IZRADA STUDIJE PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

za projekt *Izgradnja rezervoara i crpne postaje u naselju Mirgeš*, na katastarskoj čestici 593/2 KO Tavankut, Ulica Slobodana Principa Selje bb (46.068372°, 19.66898°), nosioca projekta JKP *Vodovod i kanalizacija*, Trg Lazara Nešića 9/a, Subotica.

Zainteresirana javnost ima pravo žalbe u roku od 15 dana od dana objavljivanja obavijesti u sredstvima informiranja. Tekst rješenja se u cijelosti može preuzeti na internet adresi: http://www.subotica.rs/documents/zivotna_sredina/Resenja/IV-08-501-301-2015.pdf

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem člana 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS* br. 135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O PODNIJETOM ZAHTJEVU ZA ODLUČIVANJE O POTREBI PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Nositelj projekta **HOYA V.S.DOO** Subotica, Sekeres Lasla br. 3, podnio je dana 30. rujna 2015. godine pod brojem IV-08-501-325/2015. zahtjev za odlučivanje o potrebi utjecaja na životni okoliš projekta: *Pogon za prepariranje mineralnih gnojiva*, na katastarskoj čestici 27902/1 KO Stari grad, Subotica, Put Edvarda Kardelja bb (46.132769°, 19.599889°).

Uvid u podatke, obavijesti i dokumentaciju iz zahtjeva nositelja projekta može se izvršiti u prostorijama Odsjeka za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj (Trg slobode 1, Gradska kuća, II. kat, soba 226).

Zainteresirana tijela, organizacije i javnost u roku od deset dana od dana objavljivanja ove obavijesti mogu dostaviti mišljenja o potrebi procjene utjecaja predmetnog projekta na životni okoliš, osobno ili poštom na gore navedenu adresu, ili elektronski na adresu zivotnasredina@subotica.rs.

DIVOJAČKI VAŠAR U HRVATSKOM DOMU U SOMBOR

Revija frizura, džegi i marama

Mlađe članice HKUD-a Vladimir Nazor priredile su Divojački vašar, koji se nekada u Hrvatskom domu održavao na Svetog Franju ili oko tog blagdana

Blagdan Sv. Franje (4. listopada) u nekim davnim godinama prošloga stoljeća bio je vrijeme kada se u *Hrvatskom domu* održavao *Divojački vašar*. Bila je to igranka na kojoj su mladi plesali i veselili se, a stariji, uglavnom majke koje su na igranku dopratile svoje cure, sjedili su sa strane, gledali i birali buduće zetove. Negdje s kraja sedamdesetih godina priredile su se igranke i nestali mnogi lijepi običaji, među kojima i *Divojački vašar*. »Moj prvi *Divojački vašar* bio je kada sam imala 16 godina. Na igranku sam došla s roditeljima. Momci su

birali cure, ali i nane su birale zetove. Običaj je bio da svi na igranku dođu obučeni u novo ruvo. Rado se prisjećam tog vremena i drago mi je da su naše mlađe cure organizirale ponovno *Divojački vašar* s revijom frizura, džega i marama«, kaže **Marija Maširević**.

MLADI ČUVARI OBIČAJA

Ovogodišnji *Divojački vašar* organizirale su članice folklorne sekcije *Nazora*, koje su se odlučile za prikaz frizura i pokrivala za glavu koje su nosile bunjevačke Hrvatice. Marama i džega često su u sjeni raskošne nošnje bunjevačkih Hrvata i to je razlog zašto

se ove godine na *Divojačkom vašaru* želio akcent staviti na taj dio bunjevačke nošnje, ali i svakidašnje odjeće. »Jest da nam je ovo prvi puta da mi mladi organiziramo ovakvu manifestaciju, ali uz pomoć starijih članova društva, prije svega **Vesne Čuvarđić**, naših baka, ujni, teta, mislim da smo uspjeli napraviti jednu lijepu reviju. Mi mladi o *Divojačkom vašaru* slušali smo u našim obiteljima o tom lijepom običaju, tako da ima večeras i malo treme jer su tu naše majke i nane koje pamte onaj nekadašnji *Divojački vašar*«, kaže **Lidija Firanj**. Jedna od sudionica revije

Divojački vašar održan je poslije višegodišnje pauze

1988. godine, zatim 1993. i 1994. godine, kao i 1997. godine. Uslijedila je potom pauza duža od jednog desetljeća.

Klub ljubitelja biljaka *Za sreću veću* ponovno je *Divojački vašar* organizirao 2001. i 2012. godine.

Cura i mlada udana žena

Žena u marami i mlada snaša u džegi

9. listopada 2015.

je bila je **Kristina Pekanović**, mlada udana žena. »Ruvo i *džega* su od stare majke i stari su više od 50 godina. Rado oblačim nošnju i staro ruvo koje se nekada nosilo. Uživam u tome i s obzirom da sam aktivna u folkloru, želim na ovaj način dati primjer mlađima«, kaže Kristina.

OD PLETENICA DO MARAMA

A kada se kakva frizira ili pokrivalo nosilo točno se znalo. Tako su djevojčice nosile razdijeljenu kosu i dvije pletenice, dok su malo starije djevojčice nosile jednu pletenicu. Kada bi se cure zadjevojčile, kosu bi i dalje plele u pletenicu, koju su savijale u pundu. Poslije udaje cura bi na glavu stavljala *džegu* i do kraja života nije više išla gologlava. Prve godine bračnog života mlada snaša je nosila bijelu *džegu*. Poslije toga nosila se crna ili neka druga tamnija boja. *Džege* su često bile ukrašene zlatnim ili srebrnim vezom, a bila je i obveznim dijelom bunjevačke nošnje. Mnogo češće nego *džege* nosile su se marama, a bunjevačke Hrvatice su prepoznatljive po specifičnom povezivanju

marama, što ih je, uz njihovo ponosito držanje, izdvajalo. Da bi marama imala držanje, u maramu se stavljala papirnata forma koja je bila u manjoj bijeloj, uširkanoj marami. Pri povezivanju marame sa svake strane pravile su se četiri jednake mrske. Naravno da se vodilo računa da se boja marame i šare usklade s ruvom koje se nosilo. Sve to pokazano je na reviji na kojoj su članice folklorne sekcije ponosito pokazale frizure, marame i *džege*, a dio tog blaga očuvanog o obiteljima somborskih bunjevačkih Hrvatica pokazan je na izložbi. »Marame i *džege* dobila sam od svekrve i suprugove tete, da ih čuvam i ostavim onima mlađima«, kaže **Janja Pekanović**.

Zanimljivo je bilo vidjeti i kakve su frizure i pokrivala za glavu nosile Šokice u Beregu, što su pokazali gosti iz Berega HKPD *Silvije Strahimir Kranjčević*. Program su upotpunili i mladi *Nazorovi* tamburaši. A kao i na nekadašnjem *Divojačkom vašaru* večer je završena plesom, ali ovoga puta ne tako veselom i brojnom kakve su nekada bile igranke u Hrvatskom domu.

Z.V.

Djevojčice s pletenicama

9. listopada 2015.

TJEDAN U BAČKOJ

Duga topla zima

Do službenog početka sezone grijanja ostalo je još desetak dana, iako ne bi škodilo i ovih dana malo ujutro zagrijati. I konačno Somborci, barem oni koje grije gradska toplana, mogu odahnuti, jer ipak će imati grijanja, usprkos tomu što je račun toplane i dalje u blokadi i usprkos tomu što je sve donedavno pitanje bilo hoće li ili ne biti grijanja. Realno, nije bilo baš ni za očekivati da će se netko usuditi bez grijanja ostaviti oko 12.000 Somboraca, škole, vrtiće, ustanove. I tako je u minutu do 12 rješenje ipak nađeno i toplana će nesmetano raditi usprkos blokadi računa zbog duga za plin, koji je oko 150 milijuna dinara. Ubrzano se sada rade remont, koji se inače u svakom domaćinskom poduzeću obavljaju tijekom ljeta, a zbog blokade računa nije ih bilo moguće uraditi ranije. Rješenje za toplanu nađeno je, rekosmo u minutu do 12, u županijskoj zgradi, gdje je sjedište osnivača Javnog komunalnog poduzeća *Energana*. A to rješenje znači da će za *Energanu* leđa podmetnuti druga, uspješnija (čitaj nezadužena) javna komunalna poduzeća. Preciznije rečeno Gradsko vijeće ili Skupština grada Sombora morat će dati odobrenje da se uzme kredit i to na jedno »stabilnije komunalno poduzeće«. Iz tog kredita trebalo bi vratiti dug za plin, što bi omogućilo da se poslije skoro godinu dana račun toplane odblokira. To bi omogućilo potpisivanje ugovora sa *Srbijagasom*, što donosi pogodnost da se plin kupuje po važećoj cijeni, a ne po onoj uvećanoj za 50 postotaka.

Kao korisnik daljinskog sustava grijanja ja se osobno radujem ovoj vijesti, jer eto ipak ćemo biti u toplim stanovima, što je u odnosu na one koji se griju samo kada nalože, vjerujte mi, itekako velika prednost. Ali, nameće se ovdje pitanje tko će vraćati kredit, koji treba opteretiti neko od somborskih komunalnih poduzeća. Grad ili točnije svi oni koji prije svega kroz porez na zarade pune gradsku kasu? S obzirom na cijene ugljena i drva i njima bi, pred zimu, dobro došao neki kredit koji bi vraćao netko drugi. Ali to je priča bez kraja i početka, kao ona poznata poštapalica: što je starije - kokoš ili jaje? Ovaj potez »gradskih otaca« zapravo je iznuđeni potez, jer na drugačiji način se i nije moglo riješiti. Zapravo i moglo je – da četvrtina Somboraca ostane u hladnim stanovima, a to niti jedna, kako političari vole kazati »odgovorna vlast« ne bi riskirala. Ne toliko zbog brige za građane, već zbog izbora koji nas čekaju, ne samo lokalnih i pokrajinskih, već možda u republičkih, sasvim je svejedno.

Z.V.

IGRANKA U HKPD-U MATIJA GUBEC U RUMI POVODOM ZAVRŠETKA BERBE GROŽĐA

Vinogradi su dio naših života

Kroz ples, pjesmu, uz grožđe, kifle i naravno vino, podsjećamo se na stara vremena

kada se jelo grožđe i kruh * Iz godine u godinu ovoj manifestaciji prisustvuje sve veći broj mladih

Svake godine tradicionalno se u prostorijama HKPD-a Matija Gubec u Rumi održava *Grožđebal*, igranka u povodu završetka berbe grožđa. Tako je bilo i ove godine 3. listopada, kada su se okupili članovi ove hrvatske udruge kako bi uveličali

je svega toga manje – ostalo je njegovanje jednog lijepog običaja u okviru HKPD-a Matija Gubec, koje se pretvorilo u jednu od najposjećenijih manifestacija, kao podsjećanje na neka dobra davna vremena. »Mislim da uspijevamo održati tradiciju

dio našeg života. Moja obitelj je iz Iriga i oni su cijeli svoj život proveli u vinogradu i podrumu, ali i pored podruma družeći se i konzumirajući vino, jer gornji Srijem je čuven po tomu. Fruška gora je uvijek bila pogodna za gajenje raznih sorti vinove loze.

se na stara vremena kada se jelo grožđe i kruh«, rekao je **Pavle Škrobot**, predsjednik HKPD-a Matija Gubec iz Rume.

VELIKI BROJ MLADIH

Iz godine u godinu ovoj manifestaciji prisustvuje sve veći broj mladih. Ove godine mladi su u velikom broju sudjelovali u uređenju prostorija društva, kićenju grožđem i drugim voćem, a kasnije i u priyatnom druženju uz tamburašku glazbu. »Berba grožđa tijekom večeri je nešto po čemu se ova manifestacija izdvaja od svih ostalih. Naglasio bih da ovu zabavu mnogo vole mladi i oni imaju glavnu ulogu oko kićenja prostorija i dvorišta društva. Mladi orkestar redovito svira na ovoj manifestaciji i to je lijep običaj koji traje dugi niz godina i drago mi je što ga je preveliki broj mladih ljudi«, kaže **Nikola Jurca**, tajnik HKPD-a Matija

ovu manifestaciju. Ova hrvatska udruga iz Srijema, može se reći, jedinstvena je po njegovanju tog lijepog običaja, jer kako kažu, vinogradi su dio njihova života. Svake godine krajem rujna prostorije ovoga društva budu okićene grožđem, jabukama, kruškama, kiflama, perecima i uz tamburašku skladbu tijekom večeri simbolički se pristupa berbi grožđa. Na taj način Rumljani, točnije Brežani, proslavljaju za njih poseban dan završetak berbe grožđa.

SVE MANJE VINOGRADA

Nažalost, u današnje vrijeme mali broj ljudi na Brijegu ima svoje vinograde. Ranije je vinogradara bilo mnogo više i običaj berbe grožđa imao je veću težinu. Nekada su se krajem rujna u Rumi brali brojni vinogradi, pravilo se vino, više se i pilo. Danas

i čuvamo običaje. Prilika je to da se okupimo, družimo i prisjetimo lijepih vremena. Naši preci, kada su došli u Srijem, dobivali

Mi danas imamo samo nekoliko vinograda i drago mi je što smo zadržali tradiciju svojih predaka, poštujemo običaje vinogradara.

su parcele zemljišta na kojima su podizali vinograde. Zato je običaj berbe grožđa, nešto što nam je usađeno. Vinogradi su

Ovo je prilika da se okupimo, družimo, a igranka ide uz to. Kroz ples, pjesmu, uz grožđe, kifle i naravno vino, podsjećamo

Gubec. Dvije članice tamburaškog orkestra toga dana bile su izuzetno vrijedne i trudile su se da prostorije izgledaju lijepo, baš

kako i priliči obilježavanju kraja berbe grožđa. »U društvu sviram već nekoliko godina i svake godine sudjelujem u kićenju prostorija. I naši stariji su dolazili ovdje, pa mi te običaje nastavljamo i nama to puno znači. Zabavno

se okupljamo, da se zabavimo i ovdje nam se jako sviđa«, rekla je **Milica Mihajlović**.

Prije početka berbe grožđa običaj je da se uz tamburašku glazbu pleše kolo, nakon čega se pristupa berbi

»Kako je večeras ova zabava organizirana, tako je bilo i prije. Uvijek je bilo lijepo okićeno. Prije su na igranku više dolazili stariji, dok sada mladi dolaze u većem broju. Vino je značajno u životu Srijemaca – mi volimo piti vino, to nam je u krvi. Ove igranke su, osim očuvanja tradicije, način opuštanja i druženja, i za mene je to jako značajno. Trebamo proslaviti to što nam je Bog darovao, iako je datum kada ima dosta radova u polju, mi za to nađemo vremena«, kaže **Vladimir Rakoš** koji već punih četrdeset godina dolazi na igranke.

nam je, družimo se i provodimo«, kaže nam **Božidarka Štimac** iz Rume. I njezina prijateljica se složila s njom: »Sviram već godinama u tamburaškom orkestru. Svi skupa smo radili na kićenju, a jako nam je važno da

grožđa. Svatko tko bere mora platiti simbolički, a potom slijedi degustacija grožđa, kifli, vina, uz tamburašku glazbu i ples, baš kao nekada na Brijegu kada su se brali vinogradi.

Suzana Darabašić

IZBORNA SKUPŠTINA HKC SRIJEM-HRVATSKI DOM U SRIJEMSKOJ MITROVICI

Krunoslav Đaković i dalje predsjednik

Izborna skupština HKC-a *Srijem-Hrvatski dom* održana je u nedjelju, 4. listopada u srijemskomitrovačkom Hrvatskom domu. Skupštinu je otvo-

nog i folklornog odjela HKC-a u proteklom periodu. Kako je na pozivu za skupštinu predloženo da predsjednik i dalje ostane Krunoslav Đaković, te

nitko drugi nije predložen, trenutačnom predsjedniku je jednoglasno produžen mandat. Također, na pozivu za skupštinu objavljen je prijedlog za članove novog upravnog odbora: **Dario Španović, Ivan Barat, Josip Dujić, Zorica Gelo, Vlatko**

Hrgović, Bojan Kadar i Ante Kalinić, te kako nije bilo drugih prijedloga, i novi upravni odbor je jednoglasno prihvaćen.

D. Š.

rio predsjednik HKC *Srijem-Hrvatski dom* **Krunoslav Đaković** podnoseći izvješće o radu glazbenog i sportskog odjela, male škole tambure, odjela za hrvatski jezik i književnost, te likov-

TJEDAN U SRIJEMU

U korist građana

Prema odlukama donesenim u prethodnom razdoblju na razini lokalnih samouprava u Srijemu, čini se kako su učinjeni izvjesni pomaci kada su građani u pitanju. Tako je iz općinskog proračuna Grada Srijemske Mitrovice izdvojeno šest milijuna dinara za odštetu poljoprivrednicima iz Srijemske Rače i Bosuta, koji su imali štetu tijekom prošlogodišnjih poplava. Iako je isplata kasnila, iz Gradske uprave su poručili kako Pokrajinsko tajništvo za gospodarstvo i Vode Vojvodine nisu bile u mogućnosti isplatiti nadoknadu, pa je Grad prihvatio nadoknaditi štetu poljoprivrednicima. Ukupno 70 poljoprivrednika iz Bosuta i Srijemske Rače čije su njive pretrpjele štetu, dobili su nadoknadu. Jedan od inicijatora za isplatu štete u Bosutu bio je poljoprivrednik kome je bilo oštećeno nešto više od tri hektara i kome je Grad isplatio novčanu naknadu od oko pola milijuna dinara. Iz gradskog proračuna za ove je namjene isplaćeno šest milijuna dinara. Jedan dio se odnosi na odštetu na samom obradivom poljoprivrednom zemljištu, a drugi dio je odšteta nastala uzurpacijom mehanizacije koja je radila na poljoprivrednom zemljištu. Kada je Šid u pitanju, prošlog je tjedna sazvana sjednica lokalnog parlamenta po hitnom postupku. Poslije samo dva tjedna od formiranja nove vladajuće koalicije, sazvana je sjednica kako bi se usvojio rebalans općinskog proračuna. Planiranih 40 milijuna dinara bit će iskorišteno za izgradnju vodovodne mreže u Fruškogorskim selima Sotu, Bikić Dolu i Privinoj Glavi, zatim za rekonstrukciju prilaznog puta ka industrijskoj zoni i revitalizaciju mosta preko rijeka Studve i Bosuta u Moroviću. Poslije usvojenog rebalansa stvorili su se uvjeti za otvaranje pozicije za izmjenu odluke o subvencioniranju prijevoza srednjoškolaca. Dosadašnjom su odlukom bile obuhvaćene samo tri kategorije djece koja imaju pravo na 50 posto popusta na mjesečnu kartu: djeca koja primaju tuđu njegu i pomoć, djeca koja primaju dječji doplatok ili socijalnu pomoć i djeca ometena u razvoju. Novom odlukom koja će stupiti na snagu 15. listopada i sva ostala djeca će imati popust na mjesečnu kartu u iznosu od 20 posto. Bilo je riječi i o povećanju studentskih stipendija, čiji iznos je sada 3.500 dinara. Kako se moglo čuti, bit će razmatrano da se već iduće akademske godine prilikom kreiranja općinskog proračuna za 2016. godinu omogućе sredstva za veći iznos stipendija. Svaka pomoć, pa makar i ona najmanja, dobrodošla je, a građani se nadaju da će sličnih odluka biti i više.

S. Darabašić

S PUTA U AFRIKU

Osmijeh ne košta ništa, a znači mnogo

Magdalena Pavlović iz Šida opisala nam je dojmove po povratku iz Afrike, točnije iz Tanzanije. Dok mnogi vršnjaci putuju na ljetovanja, ova djevojka iz Šida imala je samo jednu želju – otputovati u Afriku, o čemu je maštala od malih nogu. Magdalena ima 28 godina. Završila je Fakultet sporta i fizičkog vaspitanja u Novom Sadu, bavi se odbojkom i kao svi mladi ljudi voli druženja i naravno putovanja. Željela je otputovati u Afriku, ali ne onako kako to turisti čine obilazeći i uživajući u lijepim mjestima, ponekad zatvarajući oči pred stvarnim životom, nego spremno tom životu kakav on jest, pogledati u oči: »Oduvijek sam imala želju pomagati drugima, tako je i danas. Vjerujem da je to nešto što je Bog duboko u meni utkao«, kaže Magda.

SRCE JE NAPOKON BILO NA MJESTU

Da krenemo redom. Svi dobro znamo kako se živi u Africi. Zbog siromaštva, loših higijenskih uvjeta i promiskuite-

ta, najčešći uzroci velike smrtnosti među tim ljudima jesu AIDS, malarija i tuberkuloza. Radi toga Magdi nije bilo lako uvjeriti roditelje u opravdanost putovanja u Afriku: »Bilo je tu spočitavanja nekih mojih prijatelja kako je glupost što odlazim tamo i dovo-

dim u opasnost sebe, kao da ću nešto promijeniti... da je ludost što odlazim o svom trošku i što ću kada dođem tamo još svoga novca potrošiti na druge ljude. Ja sam na sve to gledala kao kušanje Boga da vidi koliko ja to doista želim. Ni u jednom tre-

nutku se nisam pokajala što sam izabrala Boga u srcima tih ljudi, a naročito malene djece.« Magda je na put krenula s prijateljicom **Biljanom Ivošević**, koja je imala priliku prije tri godine preko udruge **Zdenac** i časne sestre **Ljilje Lončar** boraviti volontirajući u Tanzaniji u selu Ujewa. Na put su krenule zrakoplovom iz Beograda, s presjedanjem u Istanbulu, do Dar Es Saalama, najvećeg grada Tanzanije. Otuda ih je čekalo još 12 sati vožnje autobusom do sela Ujewa: »Na tom sam putu vidjela mnoštvo afričkih divljih životinja: antilope, zebre, majmune, slonove, žirafe. Kada se skrene s glavne ceste, čekalo nas je još nekih pola sata vožnje prašnjavim seoskim putem do Misije Ujewa gdje misionar don **Ante Batarelo** i udruga **Zdenac** časne sestre Ljilje Lončar djeluju. Don Ante nas je dočeka širokim osmijehom, baš onakvim kakvim se ljudi velikog srca smiješe. I već sam se prvi dan osjećala kao da sam čitavog svog života tu odrastala i da tu pripadam. Srce je napokon bilo na mjestu«, kaže Magda.

Magdalena Pavlović: Naučili su me kako biti radostan i zahvalan zbog malih stvari

Pružila sam tako malo, a stostruko mi se vratilo * Želim ponovno poći tim prašnjavim putom koji vodi do Ujewe, gdje ću se opet susresti s tom djecom i gledati njihove široke osmijehe

BOGATSTVO DUHA

Sve ono što je ova mlada velikodušna djevojka godinama pratila na televiziji, počelo se odigravati pred njenim očima – bilo je mnogo ljepše, bolje, živopisnije: »Ljudi koji tamo žive su divni, uvijek te srdačno pozdrave, žele s tobom pričati, dodirnuti tvoju bijelu kožu, s tobom se slikati. Sada konačno znam kako je crncu kada dođe u naše krajeve. Afrička svakodnevica je puna prašine, vrelog sunca, teškoga rada i znoja, ali i smijeha i igre bosonoge djece. Kuće su uglavnom od slame i blata, bez struje i vode, s malim prozorima kroz koje jedva dopire sunčeva svjetlost. Nema kauča ni televizora, nema ugodnosti suvremenog svijeta, samo gola zemlja i prostirka. Ponekad u samo jednoj sobici koja nije ni uža ni šira od dva metra, umije spavati i do petero osoba. Nisu mrzovoljni, nervozni, ne gundaju jedni protiv drugih i nije im tijesno. Vodu koju koriste za piće toče u obližnjem kanalu, u kome se i kupaju i peru odjeću. Uglavnom svakodnevno jedu ugali (kukuruznu bijelu palentu) i rižu, a meso čini mi se kušaju samo za neki veći praznik, a neki zbog siromaštva ni tada. Djeci sam između ostalog za vrijeme svog

boravka kupila i lizalice. Bilo im je prvi put da su ih probali, pa smo im morali objašnjavati kako se to jede. Ako promatraš sve to očima suvremenog čovjeka, sigurno ćeš vidjeti teško siromaštvo i ljudsku patnju, ali iza te pocijepane odjeće, malih bosonogih nogu i musavog obraza, krije se veliko bogatstvo duha. I tada shvatiš kako je istinita

ona da: 'Osmijeh ne košta ništa, a znači mnogo.' On obogaćuje one koji ga primaju, a ne osiromašuje one koji ga daju.«

ŽELJNI PAŽNJE I LJUBAVI

Djeca u Africi idu u državne škole. Osnovna škola traje do sedmog razreda. Sve se plaća,

»Ljudi su tamo sretniji i zahvalniji, bez obzira na svoje doista teške životne priče, u odnosu na nas koji živimo u izobilju (a da toga nismo ni svjesni). Stalno želimo više i bolje uspoređujući se s drugima. Za bližnje oko sebe imamo malo ili ništa vremena. Stalno smo u žurbi za bogatstvom ovog svijeta, koje ne donosi istinsku sreću i zadovoljstvo, niti ono određuje našu pravu vrijednost. Ponekad se ponašamo kao da ćemo živjeti vječno. Ne umijemo zastati i osjetiti radost života pomažući drugima. Mislim da svi mi duboko u sebi imamo želju biti voljeni, ali nitko od nas neće prvi početi voljeti drugog čovjeka. I tako čekajući da nas netko prvi zavoli, prođe život. Nekako mi je uvijek ona misao u glavi: 'Učiniti svijet bar malo boljim, znati da je bar netko lakše disao jer si ti živio.' To je za mene uspjeh«, kaže Magda.

od odore, obuće, školarine, đlačkog pribora, do školske opreme, klupa. Kako nam Magda govori, u jednom odjelu ponekad zna biti i do 120 djece, gdje sjede po četvero u klupama koje su predviđene za dvoje: »Vidjela sam kako se djeca prutom kažnjavaju ukoliko kasne u školu i to je tamo sasvim normalno. Ono što sam zapazila jest da su afrička djeca željna pažnje i ljubavi. Nemaju prevelike zahtjeve i želje. Žive u jako teškim uvjetima i često nemaju jednog ili oba roditelja zbog čega u njihovim životima nema mjesta za razmaženost. Gledajući sve to pomislio bi čovjek kako radosti u njihovim životima nedostaje. Ali ona se tako lijepo i iskreno smiješe, uvijek su vedrog duha, radosni i razigrani. Naučili su me kako biti radostan i zahvalan zbog malih stvari, koje svakodnevno od strane Boga ulaze u moj život, a kojih tako često nisam bila svjesna. To je nešto na što sam zaboravila odrastajući u ovom suvremenom svijetu. Odlaskom u Afriku uspjela sam to zadobiti nanovo. Obilazeći škole i siromašne kuće, gdje smo nosili hranu, upoznala sam mnogo sirotinje, staraca i djece koji nisu imali mnogo, ali zato osmijeha i ljubavi u izobilju.«

Suzana Darabašić

Ponoćno sivo u Tangeru

ZAGREB – Kratki igrani film *Ponoćno sivo* redatelja **Branka Ištvančića** uvršten je u selekciju festivala kratkometražnog filma Mediterana koja se održava od 5. do 10. listopada u marokanskom gradu Tangeru. Ištvančićev film prikazuje se u konkurenciji 51 filma iz 19 zemalja.

Cro Art na koloniji u Vugrovcu

SUBOTICA – Članica HLU *CroArt* iz Subotice, akademska slikarica **Nora Evetović**, sudjelovala je na na četvrtim Likovnim susretima *Vugrovec 2015.* koji su održani prošloga tjedna u tom mjestu nadomak Zagreba. Bio je to uzvratni posjet Hrvatskoj udruzi likovnih umjetnika i likovnih kritičara čija su članovi sudjelovali na ovogodišnjem sazivu Umjetničke kolonije *Stipan Šabić*, koju organizira *Cro Art*. Koloniji je nazočio i predsjednik *Cro Art-a* **Josip Horvat** a dogovoren je dalji nastavak suradnje dviju udruga.

100. obljetnica smrti Paje Kujundžića

SUBOTICA – U povodu obilježavanja 100. obljetnice smrti **Paje Kujundžića**, svećenika i pokretača kalendara *Subotička Danica*, večeras (petak, 9. listopada) bit će priređen spomen-program. Program počinje u 16,30 sati molitvom i polaganjem cvijeća na svećeničku grobnicu na Bajskom groblju. Svečana sv. misa bit će u 17 sati u crkvi Isusova Uskrsnuća, a nakon mise predavanje će održati mons. dr. **Andrija Anišić**.

Program se održava u okviru *Godine hrvatskih velikana u Vojvodini*, a organizira ga Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, u suradnji s Katoličkim društvom za kulturu, povijest i duhovnost **Ivan Antunović** i župom Isusova Uskrsnuća.

Ciklus hrvatskog filma u Subotici

SUBOTICA – U organizaciji Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, Udruge za audiovizualno stvaralaštvo *Artizana* iz Zagreba, a u suradnji s Art kinom *Lifka* u Subotici, u petak, 9. i subotu 10.

listopada, bit će održan *Ciklus hrvatskog filma*, ovoga puta posvećen suvremenom hrvatskom dokumentarnom filmu. Večeras (petak, 9.

listopada) bit će prikazan dokumentarac *Album* (2011., scenaristi: **Miroslav Kirin** i **Branko Ištvančić**) redatelja **Branka Ištvančića**. Nakon projekcije slijedi razgovor sa scenaristom Kirinom. U subotu, 10. listopada na programu je film *Poezija i revolucija* iz 2000. godine, redatelja **Branka Ivande**.

Projekcije će biti održane u Art kinu *Lifka*, obje večeri s početkom u 20 sati, a ulaz je slobodan.

U susret Zavitnom danu

MONOŠTOR– KUDH *Bodrog* iz Monoštora priređuje sutra (subota, 10. listopada) manifestaciju *U susret Zavitnom danu*. Osim domaćina, sudjelovat će HKPD *Silvije Strahimir Kranjčević* iz Berega i KUD *Jesen* iz Šaprinovaca (Hrvatska). Početak je u 18 sati u Domu kulture.

Z. V.

Likovna kolonija Ivan Gundić Čiso-Dalmata

STANIŠIĆ – U organizaciji HKD Vladimir Nazor iz Stanišića, u tome će mjestu sutra (subota, 10. listopada) biti održan VII. saziv likovne kolonije *Ivan Gundić Čiso-Dalmata*. Kolonija će biti upriličena u Domu *Ady Endre*. Najavljeno je sudjelovanje 12 umjetnika koji će djela stvarati u tehnikama ulje na platnu, pastel, akvarel i duborez u drvetu.

Grožđebal u Lemešu

LEMEŠ – Nakon stanke od 20 godina, MKUD *László Németh* organizira grožđebal u Lemešu koji će biti održan u subotu, 10. listopada. Balu će prethoditi kulturno-umjetnički program na otvorenom u 15 sati ispred Doma kulture, nakon čega slijedi defile selom i ples na stajalištima. Skup gostiju je zakazan za 19 sati a po otvaranju bala slijede prikazi običaja i »licitacija krune«. Kotizacija za bal je 1000 dinara.

Ž. Z.

Jubilarni HosanaFest u Subotici

SUBOTICA – Jubilarni, deseti Festival hrvatskih duhovnih pjesama – *HosanaFest 2015.* bit će održan 18. listopada u sportskoj dvorani Tehničke škole *Ivan Sarić* (MEŠC) u Subotici, s početkom u 20 sati. Bit će izvedeno 15 pjesama, a nastupit će izvođači iz Čepina, Bizovca, Osijeka, Sarajeva, Zenice, Zagreba, Dugog Sela, Omiša i iz Subotice.

Preuređena internetska stranica HNL-a

SUBOTICA – Internetska stranica Hrvatske nezavisne liste – www.hnl.org.rs je preuređena i dopunjena novim sadržajima, priopćila je spomenuta udruga. U priopćenju se dodaje i da je iz tiska je izašao novi 26. broj mjesečnika *Hrvatske novine* koji se može naručiti i dobiti na kućnu adresu. Iz HNL-a pozivaju zainteresirane da svojim tekstovima sudjeluju u oblikovanju *Hrvatskih novina* i portala www.hnl.org.rs.

OD 22. DO 24. LISTOPADA U SUBOTICI

XIV. Dani Balinta Vujkova

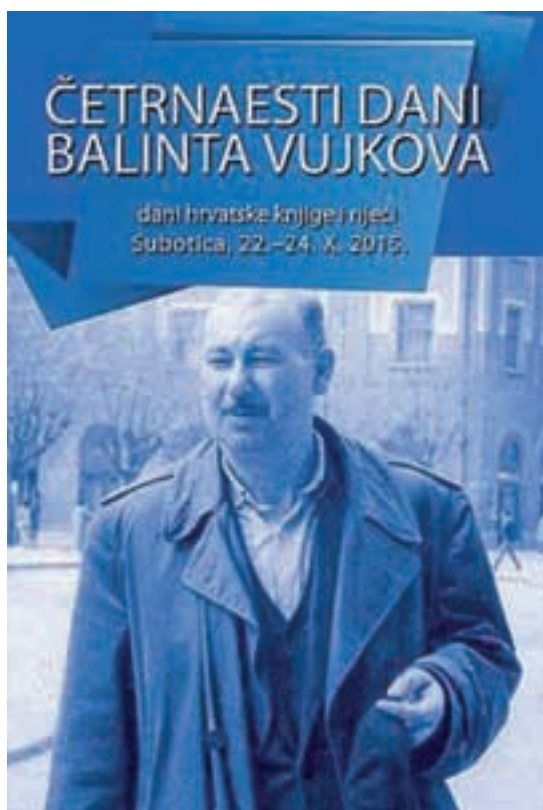
XIV. Dani Balinta Vujkova – dani hrvatske knjige i riječi, bit će održani od 22. do 24. listopada u Subotici. Manifestacija počinje programom *Narodna književnost u školi*, u četvrtak 22. listopada, s početkom u 13 sati, u dvorani HKC „Bunjevačko kolo“ u okviru kojeg će biti izvedena opera za djecu *Šumska kraljica* autora **Franje Štefanovića** (rođenog Petrovaradinca). Operu će izvesti članovi dječjeg zbora *Bajićevi slavuji* Niže muzičke škole *Isidor Bajić* u Novom Sadu. Djeci će biti predstavljena i najnovija knjiga iz sakupljačkog opusa **Balinta Vujkova** *Lisica i kokoš* koju je ilustrirala **Ružica Miković-Žigmanov**.

Istoga dana navečer u 19 sati, u Hrvatskoj čitaonici (Bele Gabrića 21) bit će predstavljena Knjiška produkcija vojvođanskih Hrvata 2014.-2015. uz razgovor.

Na stručno-znanstvenom skupu, koji će trajati dva dana, 23. i 24. listopada u čitaonici Gradske knjižnice Subotica, bit će predstavljen zbornik radova sa skupova 2013.-2014., a sudionici skupa će govoriti o temama vezanim uz značajne obljetnice hrvatskih književnika, o ratovima u književnosti Hrvata u Vojvodini kao i o istraživanjima s područja znanosti o književnosti, narodne književnosti, jezikoslovlja (dijalektologija), povijesti, kulturne povijesti. Skup se organizira u suradnji sa Znanstvenim zavodom Hrvata u Mađarskoj.

U petak, 23. listopada u okviru multimedijalne večeri u Velikoj vijećnici Gradske kuće, s početkom u 19 sati, bit će dodijeljena nagrada za

životno djelo na području književnosti **Balint Vujkov – Dida** samoprijegornom promicatelju književne baštine i autoru nekoliko knjiga **Naci Zeliću** iz

Zagreba, podrijetlom iz Subotice. Iste večeri Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata dodijelit će nagradu **Emerik Pavić** za najbolju knjigu u 2014. te prvi puta trijenalnu nagradu **Iso Velikanović** za najbolju knjigu proze 2012.-2014.

U programu će nastupiti Pjevačka skupina **Zlatovez** Muzičke škole Subotica i Akademski zbor Filozofskog fakulteta u Zagrebu **Concordia Discors**.

U okviru pratećeg programa Dana Balinta Vujkova, u čitaonici Gradske knjižnice bit će priređena izložba knjiške produkcije vojvođanskih Hrvata 2014./2015. godine.

Dane Balinta Vujkova organizira Hrvatska čitaonica u suradnji s Gradskom knjižnicom Subotica i uz logističku potporu ZKVH-a.

H. R.

Kultura i EU

Očekivanja i dileme kulturne scene u Srbiji u svezi s priključenjem Europskoj uniji, tema su serije video intervjua koje objavljuje internetski portal SEEcult.org u okviru projekta *Zašto DA NE u EU?* Razlog pokretanja ovakve vrste diskusije je sljedeći: kultura nije obuhvaćena nijednim od poglavlja predpristupnih pregovora, jer EU, kako se navodi, nema jedinstvenu regulativu i kulturnu politiku. Stoga, kako se dodaje, nema ni monitoringa stanja u kulturi u zemljama kandidatima.

Sugovornici serijala su različiti te su i očekivanja od EU u ovoj domeni, očekivano, različita. Euroentuzijastična, euroskeptična ili pak neutralna. Pojedini sugovornici tvrde kako ima naznaka da će se određeni projekti koprodukcije unaprijediti putem fondova, što posebice važi za filmsku djelatnost. S druge strane, ulazak u EU bi mogao značiti dodatan odlazak talentiranih kadrova. Nadalje, ima razmišljanja i kako će EU tražiti da se naši umjetnički projekti uklope u »poželjne ideološke poetike« i narative koje »meka moć« Europe traži. Ima i stajališta da će priključivanje EU umjetnicima vratiti dostojanstvo, da će oni moći živjeti »normalno« od svoga rada. Otvaraju se i druga brojna pitanja, poput ovoga: imamo li kapaciteta pratiti trendove i zahtjeve koji važe u Uniji? I tako dalje.

O kulturi nacionalnih manjina za sada u serijalu nije bilo riječi. Ipak, poznato je da su Vijeće Europe i Organizacija za europsku sigurnost i suradnju (OESS) donijele međunarodne dokumente koji su postali standardi i smjernice u zaštiti manjinskih prava na tlu »starog kontinenta«. Često se može čuti i kako poštovanje jezičke i kulturne raznolikosti predstavlja jedan od kamenja temeljaca EU. A hrabri i to – zašto ne spomenuti – da će predstavnici zavoda za kulturu vojvođanskih Slovaka, Mađara, Rumunja, Rusina i Hrvata u utorak sudjelovati na okruglom stolu u Bruxellesu na temu raznolikosti kulturnih izraza u AP Vojvodini.

Međutim, svjedoci smo i da određeni izazovi lako dovode do preispitivanja »europskih vrijednosti«. O tomu nam svjedoči aktualna izbjeglička kriza. U tom kontekstu, zanimljiv je govor bivšeg grčkog ministra financija **Yanisa Varoufakisa** na ovogodišnjem Moskovskom bijenalu suvremene umjetnosti. Varoufakis je, naime, za usporedbu EU nekad i sad iskoristio film **Krzysztofa Kieślowskog** *Dvostruki život Veronike* iz 1991. koji je, prema njegovim rečima, odlično uhvatio povijesni trenutak rušenja Berlinskog zida i pada Željezne zavjese, tematizirajući kraj europske poslijeratne podjele i uzbudjenje svih koji su sanjali o Europi bez granica. »Bi li tako lijep film mogao nastati u današnjoj Europi?«, upitao je Varoufakis.

Do ulaska Srbije u EU proći će još dosta vremena. Bez obzira na otvorena pitanja i nepoznanice, ostaje nam raditi predano i nadati se najboljem.

D. B. P.

MEMORIJAL ANTUNA ALADŽIĆA U LEMEŠU

Manifestacija otvorena, daljnji program neizvjestan

Memorijal *Antuna Aladžića* koji okuplja dramske amaterske skupine, u organizaciji mjesnog HBKUD-a *Lemeš*, otvoren je prošloga petka, 2. listopada. Nastupom pred učenicima nižih razreda OŠ *Bratstvo-Jedinstvo*, memorijal je otvorila komedija *Kod liječnika* u izvedbi dječje dramske skupine HKC *Bunjevačko kolo* iz Subotice. Predstava je rađena po tekstu **Dule Milodanović** dok režiju potpisuje **Nevena Mlinko**. I do sada je prvi dan manifestacije bio rezerviran za najmlađe tako su se i ove godine pročelnici dramske skupine veterana i dječjeg odjela HBKUD *Lemeš* **Ilija Ezgeta** i **Kristijan Kovač** potru-

dili da izvorna koncepcija ne bude narušena, a mališani ostanu zakinuti za kazališni događaj. Također, dogovorena je suradnja s profesoricama razredne nastave **Marijom Bagi** i **Verom Blečić** koje će preuzeti vođenje dječjeg dramskog odjela, a sve u cilju jačanja suradnje u područjima kulture i obrazovanja.

Uslijed dnevno političkih prilika, organizacija ovogodišnjeg memorijala ipak je morala pretprijeti izmjene pa je umjesto tri dana zaredom prvog vikenda u listopadu, ove godine odlučeno da će se manifestacija održati parcijalno, tijekom mjeseca listopada. Naime, gostujuće dramske skupine iz Republike Hrvatske nisu bile u mogućnosti potvrditi dolazak u Lemeš, što je za

Antun Aladžić

sobom povuklo reorganizaciju svih planiranih ovogodišnjih nastupa pa su odlukom organizatora gostovanja raspoređena za predstojeće dane listopada.

Ovo je peta po redu memorijalna smotra u Lemešu koja

u prvom redu okuplja hrvatske udruge iz Vojvodine koje njeguju kazališno stvaralaštvo, ali i dramske trupe iz Hrvatske. Memorijal se organizira u čast prerano preminulog Lemešana **Antuna Aladžića**, glumca i redatelja amatera koji je pojedinačno ali i sa dramskim odjelom HBKUD *Lemeš* postigao lijepe rezultate. Cilj manifestacije je i da se publici pruži zabava, micanje iz turobne svakodnevice i obilje smijeha čemu je svojim djelovanjem težio i sam Aladžić.

Ovogodišnji memorijal *Antuna Aladžića* podržalo je Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine.

Ž. Z.

GRADSKA KNJIŽNICA SUBOTICA

Proslava 125. obljetnice

Proslava 125. obljetnice od osnutka Gradske knjižnice Subotica, najstarije ustanove kulture u tom gradu, bit će održana u utorak 13. listopada, najavljen je na konferenciji za medije. Svečana akademija tim povodom bit će priređena u čitaonici Knjižnice, s početkom u 10 sati, a započet će otvorenjem izložbe *Subotičko građanstvo i knjižnica na prijelazu XIX. u XX. stoljeće*, autorica **Nevene Mlinko**, **Dore Hičik** i **Sanje Vasić**.

Na svečanoj akademiji bit će predstavljena i monografija *125 godina Gradske knjižnice Subotica*, te proglašena zavičajna knjiga godine.

Nakon akademije, u 13 sati u atriju Hotela *Galleria* bit će pre-

đen domino spektakl s lancem knjiga pod nazivom *Knjigotres*, čiju će realizaciju pomoći učenici srednje Politehničke škole. »Želimo na jedan zanimljiv način prenijeti poruku kako knjige imaju snagu, da u prenesenom značenju mogu protresti svoje čitatelje poput zemljotresa«, rekla je **Bernadica Ivanković**, informatorica na hrvatskom jeziku na dječjem odjelu Gradske knjižnice.

Inače, proslava jubileja započet će već u subotu 10. listopada, dječjom rođendanskom radionicom na kojoj će se praviti čestitke Knjižnici.

Ravnatelj Gradske knjižnice Subotica **Dragan Rokvić** je istaknuo kako nakon proslave

jubileja slijede i drugi programi u toj ustanovi kulture. »Slijede mnogi drugi uspješni sadržaji poput Dana Balinta Vujkova, organizacije međunarodne konferencije posvećene liku i djelu **Radomira Konstantinovića**, potom kreće

akcija popularizacije i afirmiranja čitanja među učenicima u srednjim školama, brojne dječje radionice na dječjem odjelu, interaktivni kviz koji pokrećemo u suradnji s kolegama iz Zagreba«, kazao je Rokvić.

D. B. P.

DR. SC. JASMINKA DULIĆ ODRŽALA PREDAVANJE U INSTITUTU PILAR U VUKOVARU

Vrijednosti i nacionalna svijest vojvođanskih Hrvata

O bilježavajući 9. godišnjicu rada, Područni centar Instituta *Pilar* u Vukovaru, u suradnji sa Zavodom za kulturu vojvođanskih Hrvata, organizirao je u *Ružičinoj kući* u Vukovaru predavanje sociologinje dr. sc. **Jasminke Dulić** naslovljeno: *Vrijednosti i nacionalna svijest vojvođanskih Hrvata*.

Dr. sc. Jasminka Dulić je istaknula kako je opsežnijih i dubljih istraživanja o etničkim stavovima, osobito kad su u pitanju nacionalne manjine u Srbiji, vrlo malo, a da bez takvih istraživanja nekritičko korištenje koncepta multikulturalizma i interkulturalizma ostaje samo u domeni rasprave o normativnim okvirima bez dodira s društvenom realnošću. »Bez poznavanja realnih stavova manjina i većine u društvu, posljedice određene manjinske politike na socijalnu koheziju i međunacionalne odnose teško se mogu predviđati«, istaknula je dr. sc. Dulić.

U predavanju je iznesen dio rezultata istraživanja o socijalnim i etničkim stavovima, vrijednostima i nekim osobinama ličnosti Hrvata u Vojvodini, odnosno Srbiji, koje su proveli Zavod za

Dražen Živić i Jasminka Dulić

kulturu vojvođanskih Hrvata i NIU *Hrvatska riječ*. Rezultati su pokazali kako se u pozadini izražavanja nacionalnog samopoštovanja nalazi nacionalna afektivna vezanost, ali ne i nacionalna isključivost, predrasude i pristranost u socijalnim interakcijama. Istraživanje je pokazalo kako mlađi i obrazovaniji percipiraju vezanost za nacionalnu skupinu kao suprotstavljenu ostvarivanju vrijednosti otvorenosti, ali i materijalističkih vrijednosti kao i dobrih odnosa s okruženjem. Ovakvi nalazi govore kako postoji i određeni vrijednosni konflikt unutar hrvatske nacionalne zajednice i da manjinska politika

koja inzistira samo na očuvanju tradicionalnih vrijednosti može utjecati na povlačenje iz aktivnosti vlastite nacionalne zajednice dijela, naročito mlađe populacije kojoj su na prvom mjestu vrijednosti samoostvarenja i kojima je važno ispuniti prevladavajuća socijalna očekivanja.

Pozdravljajući nazočne, voditelj Područnoga centra Instituta *Pilar* u Vukovaru dr. sc. **Dražen Živić** istaknuo je kako se predavanje održava u duhu dosadašnje vrlo uspješne suradnje Instituta *Pilar* sa ZKVH-om, ali i u kontekstu preseljenja Područnoga centra u nove prostore, u rodnoj kući hrvatskog i vukovarskog nobelov-

ca **Lavoslava Leopolda Ružičke**. Predavanju su, među ostalim, nazočili ravnatelj ZKVH-a **Tomislav Žigmanov**, pročelnica Upravnog odjela za obrazovanje i šport Vukovarsko-srijemske županije dr. sc. **Jadranka Karlić**, pročelnica Upravnog odjela za društvene djelatnosti Grada Vukovara **Ana Živanović**, ravnatelj Memorijalnog centra Domovinskog rata Vukovar **Zoran Šangut**, ravnatelj Državnog arhiva u Vukovaru **Stjepan Prutki**, upravitelj Zavoda za znanstvenoistraživački i umjetnički rad HAZU u Vukovaru **Henrik Ivan Damjanović** i drugi.
H. R.

PREDSTAVLJANJE U ZAGREBU

Leksikon hrvatskog iseljenništva i manjina

Elektroničko izdanje *Leksikona hrvatskog iseljenništva i manjina* koji obrađuje hrvatsko iseljenništvo zadnjih 120 godina, predstavljeno je u utorak u dvorani Kluba Matis Hrvatske matice iseljenika u Zagrebu.

Ovaj nakladnički projekt, s opsegom od 1120 stranica i

velikim enciklopedijskim formatom s 5900 natuknica predstavlja jedinstven leksikografski iskorak cjelovitog opisa fenomena hrvatskih migracija u razdoblju od Novog vijeka sve do naših dana s posebnim naglaskom na migracije u 19. i 20. stoljeću. Projekt su realizirali

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar kao izvršitelj i Hrvatska matica iseljenika kao naručitelj projekta.

Rad na projektu počeo je 2007. godine. Voditelj projekta bio je **Vlado Šakić**, ravnatelj Instituta *Pilar*, a u menadžmentu projekta, uz ravnatelja HMI

Marina Knezovića, sudjelovali su brojni ugledni hrvatski i međunarodni znanstvenici i stručnjaci u području migracija i iseljenništva, među kojima su stručnjaci iz Leksikografskog zavoda **Miroslav Krleža** kao i Nacionalne i sveučilišne knjižnice iz Zagreba.

SALAŠI V.

Stari sadržaji u novom ruhu

Regionalna cesta lijeno se vuče od izlaska iz Sonte na zapad, prema graničnom prijelazu Bogojevo – Erdut, ili ukoliko produljite ravno, prema Odžacima i Novom Sadu. Okupan jutarnjim suncem, petstotinjak metara iza posljednjih seoskih kuća blješti renoviran, suvremeno uređen salaš s kućnim brojem 1, Sončanima oduvijek znan kao *Čulin salaš*.

SUVREMENO ZDANJE

Danas je *Čulin salaš* suvremeno zdanje smješteno u starinsko ruho. Na gazdinskoj kući na prvi pogled se mogu uočiti jedino PVC prozori, ostali dio vanjštine je neizmijenjen. Današnji vlasnici **Eva i Kamenko Jotović** mirovinu su zaslužili napornim radom u Švicarskoj. Eva, kćerka graditelja i vlasnika salaša, prolaskom godina sve je više u srcu osjećala zov zavičaja. Kamenko, rodom Zaječarac, dijete s Timoka, žudio je za Dunavom. »Otkako sam upoznao Evu i prvi put posjetio Sontu i okolicu, Dunav me je zarobio doživotno. Od mladosti sam strastven lovac i ribič, a ovi tereni su idealni i za jedan i za drugi sport. Još tada sam sebi i Evi obećao kako ćemo se po odlasku u mirovinu vratiti u Sontu«, kaže Kamenko. Rečeno – urađeno. Kroz godine naviknut na preciznost, rano je započeo i s

pripremanima za povratak. Jotović su kupili kuću u selu i na njezinom mjestu izgradili novu, a o salašu Evinih roditelja dugo su razmišljali. Kamenko, inovator u području tehnike, tražio je i nalazio mnoga rješenja, planirao kako ih uklopiti u salašarski ambijent. »Znam sebe, mirovina mene nikada nije navodila na razmišljanje o nekom neaktivnom životu. Kroz radni vijek u Švicarskoj naučio sam što su obveze koje čovjek sebi nametne, naučio sam se preciznosti i dobroj organizaciji u životu i radu. Iako smo Eva i ja financijski posve zbrinuti, da ne kažem solidno imućni, pronašao sam u ovom salašu smisao preostalih godina. Uredio sam gazdinsku kuću iznutra, tako da sada čovjeku pruža puni suvremeni komfor. Vanjski izgled nisam htio narušavati, osim promjene prozora. Dogradio sam gospodarske zgrade, zasadio voćnjak u kojem se mogu naći mnoge egzotične vrste, uzgajamo i povrće bez primjene kemijskih sredstava. Na salašu sam gotovo svakodnevno, vrlo često tu i prespavam«, priča Kamenko polazeći prema malom ribnjaku smještenom na kraju imanja. Ribnjak ima dvije odvojene jame. Jedna je za uzgoj tovljenog šarana, u drugoj je bijela riba. »Ribnjak je moja ljubav. Pratim suvremene trendove, proizvodim konzumnog šarana uz primjenu najnovijih tehnologija. Zarada

mi nije primarna, pa proizvodim samo količine koje otkupe moji suseljani«, kaže Kamenko.

ČULIN SALAŠ

Salaš su 1950. godine izgradili Evini roditelji **Marija i Pavle Pejak**. Iako je njihov salaš bio nadomak sela, za Evu i njezinu sestru **Agicu** novi način života sličio je pravoj avanturi. Beskrajna polja, buđenje uz cvrkut ptica i rumenilo smiraja dana očaravali su ih. Eva se i danas rado sjeća odrastanja i rane mladosti provedene na salašu. »Bila su to vremena težeg, ali i puno staloznijeg života. Istina, poslijeratno siromaštvo nas je tjeralo na teški rad kako bismo preživjeli. Imali smo sedam jutara oranice. Majka je imala veliki povrtnjak, a otac je proizvodio poglavito kukuruz, pšenicu i ječam, ostale kulture rjeđe. Zemlja se tada obrađivala uz pomoć konjskih zaprega, što je za seljaka bilo vrlo zamorno. Sestra i ja smo čuvale guske i pomagale majci u ženskim poslovima. Polaskom u školu došle su i nove obveze. No, djetinjstvo traži svoje, nismo se mogle oteti igri, pa bi nam za učenje ostajale večeri. Kako tada nije bilo struje, učile smo pri svjetlosti petrolejke. Do škole smo, kao i djeca s drugih salaša pješačile, to nam nije bilo teško«, prisjeća se Eva. U dragom sjećanju ostale su joj i zimska

prela i svinjokolje. »U djevojačkim danima najdraža su mi bila prela. U dugim zimskim večerima okupljali smo se, djevojke i žene bi radile ručne radove, a ukoliko bi se na prelu okupljali i muškarci, oni bi vrijeme provodili uz karte. Znali su na prelu doći i momci, pa bi tu bilo i pjesme i igranke«, kaže Eva. Izučena šnajderka Eva u djevojačkim se danima za poslom otisnula u Švicarsku. Prvu plaću poslala je roditeljima, kako bi skupa sa svojom malom uštedevinom financirali dovođenje struje u salaš. U Švicarskoj je Eva upoznala naočitog Zaječarca Kamenka Jotovića i život joj se okrenuo naglavce. »Neka iskra je među nama planula, rasplamsala se i s 29 godina sam završila u braku. Roditeljima je bilo drago, osobito kad nam se rodila kćerka **Suzana**. Kamenko, lovac i ribič, zavolio je ove krajeve od prvog dolaska. Kako mu u šali kažem, pokraj Dunava je zaboravio na svoj Timok. Zavolio je i naš atar i salaš i ne samo zavolio, zajednički smo riješili obnoviti ga. Kamenko ima zlatne ruke, ali i puno znanja, pa je salašu udahnuo puni komfor, ali mu vanjski izgled nije ni malo narušio. Imamo i kuću u selu, a Kamenko danas na salašu provodi znatno više vremena nego ja«, završava svoj dio priče Eva.

Ivan Andrašić

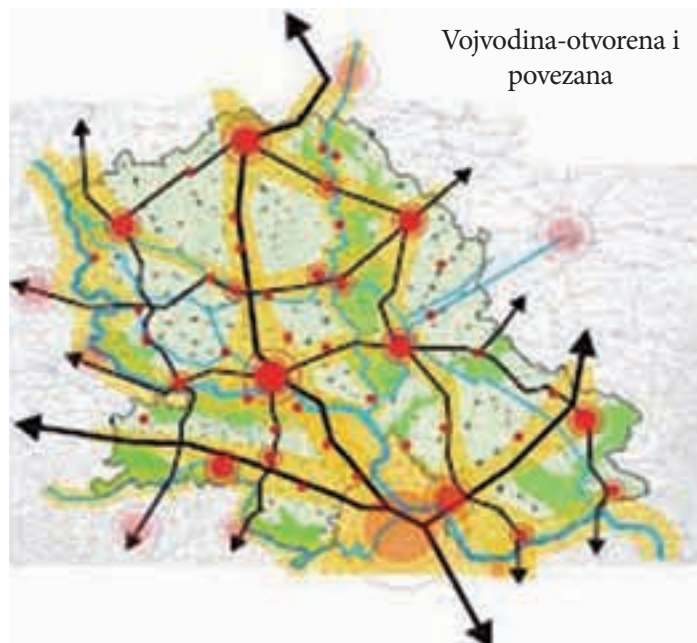
REGIONALIZACIJA REPUBLIKE SRBIJE S POSEBNIM OSVRTOM NA PROŠLOST I »PREDVIĐENU« BUDUĆNOST POKRAJINE VOJVODINE

Regionalni prostorni plan Autonomne Pokrajine Vojvodine

Ranije smo već govorili o tome kako je ubrzo poslije republičkog prostornog plana ovakav plan izrađen i za Vojvodinu. Odluku o izradi plana donijela je Skupština AP Vojvodine na sjednici održanoj 9. prosinca 2009. godine. Plan je izradila, bolje rečeno koordinirala Republička agencija za prostorno planiranje, Organizacijska jedinica za teritorij Autonomne Pokrajine Vojvodine, direktorica **Vesna Popović**, dipl. ing. arh. Voditelj plana-odgovorni planer bio je mr. **Dragan Dunčić**, dipl. prostorni planer. Obradivač je bilo JP Zavod za urbanizam Vojvodine, koordinator znanstvenih ekspertiza prof. dr. **Borislav Stojkov**, direktor Republičke agencije za prostorno planiranje, a kao eksperti surađivali su profesori sa Sveučilišta u Novom Sadu. Plan je usvojen na sjednici Skupštine APV 14. prosinca 2011. godine. Koga plan detaljnije interesira, može ga pogledati i na internetu. Naravno, nas je zanimalo ima li značajnije razlike u odnosu na prostorni plan Republike, je li ovaj plan uzeo u obzir regionalne specifičnosti naše pokrajine.

KONCEPCIJA REGIONALNOG PROSTORNOG RAZVOJA

»AP Vojvodina kao razvojna, administrativna i plansko-statistička regija u okviru Republike Srbije ima poseban značaj i potencijal zahvaljujući svom položaju, resursima, vrijednostima, institucionalnim i kadrovskim kapacitetima, koji joj otvaraju perspektivu daljnjeg razvoja«, konstatiraju planeri na početku četvrtog poglavlja drugog dijela RPPAPV-a. Nadalje se predlaže sljedeći kon-

cept prostornog razvoja APV, ciljevi su grupirani u pet točaka: »1. Vojvodina – konkurentna i teritorijalno uravnoteženija; 2. Vojvodina – otvorena i povezana; 3. Vojvodina – specifična i jedinstvena; 4. Vojvodina – održiva i čista; 5. Vojvodina – multikulturalna i humana. Naravno, mi smo sada nabrojili samo glavne ciljeve, s kojima se bez mnogo primjedbi možemo i složiti. U petoj točki (multikulturalnost i humanost) vrlo se diskretno konstatira sljedeće: »Vojvodina je tradicionalno imigracijsko područje koje je tijekom vremena dobilo obrise prostornog 'pozicioniranja' pojedinih etničkih skupina, kako u gradovima, tako i u manjim naseljima« (elegantno se izbjegava spominjanje nacionalnih manjina: Hrvata, Mađara, Slovaka, koji u pojedinim gradovima i mjestima čine relativnu ili apsolutnu većinu, po mom mišljenju planeri bi trebali uzeti u obzir i ove činjenice, npr. kod očuvanja kulturne baštine). S obzirom da je jedan od ciljeva integriranje Vojvodine u europ-

ski prostor, uključivanje Srbije u Europsku uniju pod ravnopravnim uvjetima (može li se drugačije, pitam se ja). Nadalje se kaže: »Posebice se obraća pozornost na poticanje ubrzanog prostornog razvoja pograničnih područja Vojvodine kako bi se osigurala konkurentnost tih regija. Ovakav razvoj treba provesti kroz izgradnju infrastrukture... izgradnju radnih zona i industrijskih parkova, razvoj turizma i dr.« Ovakvi se ciljevi ne potiču ponovljenom retorikom devedesetih godina, čemu smo upravo svjedoci ovih minulih tjedana.

KAKO STIĆI DO DEKLARIRANIH CILJEVA?

Interesantno, u ovom se planu regionalizam više spominje i daje mu se veći značaj (u europskom kontekstu): »Regionalizacija, u smislu decentralizacije upravljanja, odnosno kao način administrativno-političko-teritorijalnog organiziranja putem kojeg se dio funkcija države prenosi na regi-

onalnu razinu, predstavlja uvjet bez kojeg se ne može očekivati veća teritorijalna kohezija AP Vojvodine, njenih subregija, kao i područja unutar subregija, ni ulaznja u tijekove europskih integracija. Regije, kao srednje razine upravljanja između državne i lokalne, jedini su uspješan put što veće decentralizacije, demokratskih i ekonomskih reformi i međuregionalne suradnje« (podvukao autor). »Zakonom o utvrđivanju nadležnosti AP Vojvodine (prosinac 2009.) na Pokrajinu su po prvi put prenesene nadležnosti iz područja regionalnog razvoja (podvukli u osnovnom tekstu planeri). Ovim je zakonom predviđeno da Pokrajina, u skladu sa zakonom: uređuje razvojno planiranje u skladu s ekonomskom politikom i strategijom razvoja Srbije; (nadalje) osniva razvojnu banku AP Vojvodine, u skladu sa zakonom kojim se uređuje osnatak, poslovanje i organizacija banaka.« Na prvi pogled sve je u najboljem redu. Zakonodavac je prenio nadležnosti Pokrajini, a i osniva se banka koja će biti u funkciji financiranja regionalnog razvoja. U međuvremenu su se dogodile krupne političke promjene u državi. Ustavni sud je većinu odredaba Zakona o nadležnosti poništio, novi zakon još nije donesen (čekaju se novi izbori?!). Razvojna banka je propala (ili su je upropastili više razine vlasti?!), razvojna strategija Republike nije donesena, tako da trenutačno Pokrajina »nije ni na nebu, ni na zemlji«, iliti regionalizacija je »odgođena na neodređeno vrijeme«. Veliko je pitanje kada će doći do nje, jer ima političkih grupacija koje se tome odlučno suprotstavljaju, iz raznoraznih razloga. Detaljnije o ovom problemu u sljedećem broju.

Proštenje sv. Male Terezije na Verušiću

Proštenje u čast svete Male Terezije od Djeteta Isusa proslavljeno je u nedjelju, 4. listopada, u Šištaku na Verušiću, nadomak Subotice. Kao i prijašnjih godina misno slavlje okupilo je mještane i njihove goste da zajednički proslave zaštitnicu ovog dijela subotičke župe *Marije Majke Crkve*. Misno slavlje kod križa predvodio je mons.

dr. **Andrija Anišić** uz koncelebraciju domaćina župe preč. **Slavka Večerina** i župnog vikara vlč. **Dražena Dulića**.

Kršćanska tribina u Subotici

Kršćanska tribina s temom *Gospa Guadalupska i stari narodi srednje Amerike* bit će održana 10. listopada u vjeronaučnoj dvorani župe sv. Roka u Subotici. Na spomenutu temu govorit će dr. sc. **Ivan Dulić** iz Vinkovaca. Tijekom predavanja bit će prikazani i video i foto materijali. Početak je u 18 sati.

Misa zaziva Duha Svetoga u Novom Sadu

Misa zaziva Duha Svetoga za početak nove školske/akademske i vjeronaučne godine slavila se u četvrtak, 1. listopada s početkom od 18 sati u crkvi Ime Marijino u Novom Sadu. Misa je bila dvojezična, a predslavio ju je subotički biskup mons. dr. **Ivan Pénzes**. Uz njega su na oltaru bili i mr. **Mirko Štefković** – tajnik subotičke biskupije i vlč. **Róbert Erhard** – župnik župe. Mladi su glazbeno animirali misu – bend župe *Glasnici Božje radosti* na hrvatskom jeziku i skupina mladih na mađarskom jeziku. Biskup Pénzes u propovijedi je istaknuo da molimo da Bog umnoži vjeru mladima kako bi mogli proživjeti život kako bi voljeli. Ujedno pozivamo sve mlade na vjero-

nauk u vjeronaučnu dvoranu župe u katoličkoj Porti koji se održava utorkom od 20 sati na mađarskom jeziku i srijedom od 20 sati na hrvatskom jeziku.

J. Pinter

Biskupska sinoda

U povodu opće Biskupske sinode koja se održava u Vatikanu od 4. do 25. listopada sudionicima se, kako prenosi IKA, 5. listopada obratio papa Franjo. Tema 14. redovite Sinode je *Poziv i poslanje obitelji u Crkvi i suvremenom svijetu*, a u svom obraćanju sveti Otac je istaknuo kako je bitno da se uvijek pred svoje oči stavlja dobro Crkve i obitelji. Papa je nadalje podsjetio da Sinoda nije neki skup ili »govornica«, da nije parlament ili senat, gdje se ljudi dogovaraju. Sinoda je, naprotiv, izraz eklezijalnosti, to jest zajedničkog hoda Crkve koja tumači stvarnost očima vjere i Božjim srcem; tu se Crkva propituje o svojoj vjernosti pologu vjere, koji za nju nije muzej koji služi razgledavanju a niti samo čuvanju, već je živi izvor na kojem se Crkva napaja da utaži žeđ i prosvijetli polog života. Sinoda se nužno odvija u krilu Crkve i unutar svetog Božjeg naroda čiji smo dio kao pastiri, odnosno služitelji, dodao je Papa. Sinoda je nadalje zaštićeni prostor gdje Crkva ima iskustvo djelovanja Duha Svetoga. Na Sinodi Duh govori jezikom svih ljudi koji puštaju da ih vodi Bog koji uvijek iznenađuje, Bog koji otkriva malenima ono što sakriva od mudrih i umnim, Bog koji je stvorio zakon i subotu radi čovjeka, a ne obratno, Bog koji ostavlja devedeset i devet ovaca da potraži jednu izgublenu, Bog koji je uvijek veći od naših logika i računica, istaknuo je Papa.

Što je biskupska sinoda?

Biskupska sinoda je skupština biskupa Rimokatoličke Crkve izabranih s različitih krajeva svijeta, koji se sastaju u određena vremena da bi promicali usku povezanost između pape i biskupa i da bi papi savjetima pružili pomoć u čuvanju i rastu vjere i čudoređa, u održavanju i učvršćivanju duhovne stee, i da bi proučavali pitanja koja se odnose na djelovanje Crkve u svijetu. Drugi vatikanski koncil izrazio je želju da papa povremeno pita za mišljenje biskupe, te je papa Pavao VI. objavio da će Rimskoj kuriji osigurati suradnju biskupa. Zadaća Biskupske sinode je da raspravlja o raznim pitanjima kao i iznositi želje, ali ne da ih rješiva, niti da donosi odluke, osim u slučaju da joj je papa povjerio vlast da odlučuje, a papino je pravo u tom slučaju da potvrdi sinodalna rješenja. Biskupska sinoda izravno je podložna papinskoj vlasti. Kada papa zaključi skupštinu Biskupske sinode, prestaje služba povjerena biskupima i drugim članovima. U slučaju da Apostolska Stolica postane prazna pošto je sazvana Sinoda ili za vrijeme njezina trajanja, skupština Sinode obustavlja se po samom pravu. Detaljno o biskupskoj sinodi možete pročitati na web portalu www.svjetlo-vjere.com

VIJESTI

Zlatna harfa

Smotra dječjih župnih zborova pod nazivom *Zlatna harfa*, ove će godine biti održana 10. listopada u Baču. Misno slavlje počinje u 10.30 sati, a nakon toga će se predstaviti mali župni zborovi.

Obljetnica posvete subotičke katedrale

Obljetnica posvete stolne bazilike sv. Terezije Avilske u Subotici bit će obilježena 14. listopada, a raspored svetih misa je sljedeći: u 7 sati je misa na hrvatskom jeziku i u 8 sati na mađarskom jeziku. Ove mise će biti služene u Katoličkom krugu zbog radovala u katedrali, dok će u 17.30 sati biti listopadska pobožnost, te u 18 sati dvojezična biskupska sveta misa u bazilici.

Proštenje u subotičkoj katedrali

Sveta Terezija Avilska zaštitnica je Subotice i subotičke katedrale koja nosi njezino ime. Blagdan ove svete, obilježava se 15. listopada kada će biti proslavljeno proštenje u subotičkoj katedrali sv. Terezije Avilske. Svete mise su u 7 sati na hrvatskom jeziku i u 8 sati na mađarskom. U 17.30 bit će listopadska pobožnost za mir, te u 18 sati dvojezična koncelebrirana sveta misa.

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Čovjek se često preispituje u onome što radi i što mu je važno. Tako se i vjernik koji želi dosita napredovati u svom vjerskom životu preispituje, pita se je li dovoljno ono što čini i kako živi, može li i treba li još nešto učiniti.

VIŠE OD ZAPOVIJEDI

Ono čemu stremlje svaki vjernik je zavrijediti svojim životom život vječni. To je želja i jednog pobožnog mladića koji dolazi Isusu s pitanjem: »Učitelju dobri, što mi je činiti da baštini život vječni?« (Mk 10,17). Da je spomenuti mladić dobar vjernik možemo zaključiti iz toga što pristupa Isusu, što pred njim kleči, što želi baštiniti život vječni, te iz njegova odgovora Isusu o štovanju zapovijedi. Dakle, radi se o dobroj i moralnoj osobi, koja poštuje sve zahtjeve koje mu njegova religija nameće. Danas, kao i u Isusovo vrijeme, teško je naći čovjeka koji bi se mogao pohvaliti da se od svoje mladosti strogo pridržava svega, osobito kada je riječ o propisima koji se odnose na moral. Ovaj mladić izaziva simpatije svojim početnim stavom i vladanjem, zato ne čudi da evanđelje napominje kako ga Isus »zavoli« (usp. Mk 10,21).

Međutim, tu priča ne završava. Nastavlja se u jednom velikom i neočekivanom zahtjevu koji Isus stavlja pred mladića. No, taj nas zahtjev ne treba mnogo čuditi, jer Bog, a i čovjek

Što mi je činiti da baštinim život vječni?

od onog kojeg voli mnogo i očekuje. Tako Isus od dobrog, pobožnog, ali i bogatog mladića traži: »Idi i što imaš, prodaj i podaj siromasima pa ćeš imati blago na nebu. A onda dođi i idi za mnom« (Mk 10,21). Ali, mladić, koliko je oduševljeno odgovorio kako čuva sve zapovijedi, toliko snuđen sada odlazi od Isusa jer je imao velik imetak. Tako taj imetak postaje nepremostiva zapreka koja se ispriječila između njega i Isusa. Ostaje čuđenje naglom obratu koji se dogodio u mladićevu srcu i pitanje nije li Isus mogao malo blaže s njim postupiti, malo drugačije izreći taj zahtjev kako ovaj ipak na kraju ne bi odustao. Jer, u svakom slučaju radi se o čestitom i duboko religioznom mladiću, koji želi više od onoga što je u religioznom smislu postigao, iako je postigao mnogo, jer oduvijek biti vjerman zapovijedi nije mala stvar. Ali, kao svaki istinski religiozan čovjek, želi postići više i biti siguran da će baštiniti život vječni.

No, zahtjev koji Isus stavlja pred ovog mladog čovjeka jest radikalni, ali nije neostvariv. Njime nam poručuje kako nije dovoljno samo poštovati zapovijedi, već je potrebno mnogo više od toga, potrebno je ukloniti sve brane koje stoje između čovjeka i Boga, jer evanđelje ne trpi prilagođavanja, nikakve ustupke prolaznom svijetu. A tu je bio problem ovog mladića. Bogatstvo je bilo zapreka između njega i Boga. Nije mogao prihvatiti da Bog želi mnogo više od vršenja zapovijedi, te je odustao od svoje čežnje za vječnim životom, jer je više volio ovo prolazno.

I ZA NAS VRIJEDI ISTI ZAHTJEV

Kršćani i danas padaju u istu zabludu kao i bogati mladić iz evanđelja. Misle kako izvršiti sve zapovijedi znači biti dobar vjernik. No vjernika ne čini samo izvršavanje moralnih načela koja naša vjera podrazumijeva. Uostalom, ima toliko moralnih ljudi koji se deklariraju kao nevjernici. Niti nas besprijekorno obdržavanje svih vjerskih propisa čini pravim vjernicima, jer ono može biti sasvim izvanjsko, stvar navike i odgoja, dio tradicije, bez uključenog srca i izgradnje dubljeg odnosa s Bogom. Takvi su bili i farizeji, pa ih Isus nigdje nije pohvalio zbog toga. Bog od nas želi mnogo više, njegovi su zahtjevi radikalni, bez kompromisa. I kao što je od mladića tražio da se odrekne svog bogatstva, traži i od nas. Bogatstvo je ovdje simbol svega onoga što se može ispriječiti između čovjeka i Boga, svega što potječe od ovoga svijeta i prijeći da čovjeku postane božanstvo kojem će se klanjati. To može biti novac, ali i poslovni uspjeh, razni hobiji koji nas potpuno zaokupljaju i još mnoštvo toga. No, Bog ne želi ništa između sebe i nas, on ne trpi konkurenciju.

S druge strane nemogućnost da se odrekne ovozemaljskih, prolaznih stvari čini nas njihovim robovima, a to nas robovanje udaljava od vječnog života. Isusov radikalni poziv na nasljedovanje uz odricanje prolaznog treba nam otvoriti oči i pomoći nam da shvatimo kako nam vječnost treba biti uvijek ispred prolaznosti, Bog ispred sitnih ovozemaljskih zadovoljstava, te da on od nas uvijek hoće više jer nas mnogo ljubi.

MINI INTERVJU: STANKO MARKOTIĆ, MOTOCIKLIST

Utrkivanje klasičnim modelima

Ljubav prema motorkotačima, i to onim tzv. klasičnim modelima koji su se nekada vozili, vodi **Stanka Markotića** na brojne trkaće staze diljem Europe. Tako se nedavno vratio s *Grobnika*, legendarne staze pokraj Rijeke, gdje je u jakoj konkurenciji zauzeo drugo mjesto i nove bodove u generalnom poretku klase 50 Moto classic.

Kada ste se počeli baviti natjecanjem u moto utrkama?

Počeo sam se aktivno utrkiivati 2006. godine, a motorkotač vozim već trideset godina.

Zašto je izbor pao baš na classic motorkotače?

To su motorkotači koje sam vozio još u ranoj mladosti, u pitanju su čisto analogni modeli bez ikakve elektroničke asistencije i sve je upravo klasično kako se to nekada radilo.

Koja je snaga trkaćih motorkotača?

U pitanju su specijalni GP motori koji danas imaju 20 KS na zadnjem kotaču, dok obični motorkotači iste zapreminske snage imaju svega 6-7 KS na zadnjem kotaču. Pojačavanje (friziranje) je nužno zbog utrka, a detonacija po četvornom centimetru klipa je skoro približna onoj na Formuli 1.

Nedavno se se utrkivali na Grobniku. Kakvi su dojmovi utrke na najpoznatijoj stazi u Hrvatskoj?

Na Grobniku je vožena utrka za Kup Europe na kojoj sam zauzeo drugo mjesto, a trenutačno se u generalnom plasmanu nalazim na devetom mjestu. Nažalost, zbog limitiranih financija nisam u mogućnosti otići na sve utrke, pa je ovaj plasman obzirom na okolnosti vrlo zadovoljavajući.

Gdje ste sve nastupali tijekom ove sezone?

Vozio sam u Nizozemskoj (*Hengelo*) i Njemačkoj (*Saxonring*), te na Grobniku u Hrvatskoj.

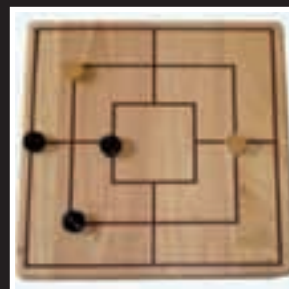
Što za Vas znači vožnja motorkotača?

Neopisiv je osjećaj vožnje, a osobito kada se spusti vizir na kacigi u očekivanju zelenog, stranog svjetla. Put se suzi, ništa se ne vidi, a adrenalin počne kolati venama...

IGRA

MLIN

Mlin je zabavna i jednostavna igra koja je prisutna u cijelom svijetu. Nastala je još u Srednjem vijeku. Odlična je za igranje protiv odraslih, a možete ju i sami izraditi gdje god se nalazili. Pokušajte, garantiramo vam da će vam se svidjeti!

Na nekim kompletima za ovu igru, presjeci su označeni brojevima, kako bi se tijekom partije mogao i zapisivati. Na svaki od njih može doći figura, a line i više njih istovremeno. Cilj je postaviti tri svoje figure na susjedne točke povezane linijom. Tako formirana »trojka« se naziva MLIN.

Igrač koji formira »mlin«, uklanja jednu protivničku figuru po vlastitom izboru. To jedino ne smije biti niti jedna figura iz ranije formiranog protivničkog »mlina«.

U daljnjem tijeku igre, formirani »mlin« se može rasformirati jedino pomicanjem jedne od tri njegove figure. U nekom sljedećem potezu, isti igrač ga može ponovno formirati, vraćanjem iste figure na staro mjesto. Pri tome ponovno osvaja jednu protivničku figuru. U slučaju da su sve protivničke figure u sastavu »mlina«, uklanja se bilo koja od njih.

Pobjednik je igrač koji osvoji sedam protivničkih figura, odnosno, ostavi protivnika sa samo dvije.

Tijek igre se sastoji od 3 faze:

1. Na samom početku igre, igrača ploča je prazna. Prvo crni, a zatim naizmjenično, igrači postavljaju po jednu figuricu na slobodnu, presječnu točku. U ovoj fazi igre, postavljaju se uvijek nove figure, a one na ploči se još uvijek ne smiju pomicati.

Ako igrač u ovoj fazi formira »mlin«, odmah uklanja jednu protivničku figuru s ploče. Kad se nakon 9 poteza (9 figura), sve figure uvedu u igru, prelazi se na sljedeću fazu.

2. Igrači naizmjenično pomiču po jednu svoju figuru, duž linija, do susjedne točke. U ovoj fazi, može se pomaknuti jedna figura iz formiranog »mlina«, a u sljedećem potezu vratiti, formirati ponovno i iznova ukloniti protivničku figuru. Za rasformiranje formiranog »mlina«, koristi se termin »otvaranje«, a za ponovno njeno formiranje, termin »zatvaranje«. Čim igrač ostane na tri figure, samo on ulazi u treću fazu igre.

3. Igrač koji ostane s tri figure, ima pravo bilo koju od njih prebaciti na bilo koje slobodno polje. Ako u međuvremenu i protivnik ostane s tri figure, i on tog trenutka ulazi u 3. fazu igre. Znači, i njegove figure sada mogu skakati od polja do polja, bez obzira na linije spajanja. Partija »mlina« se u drugoj fazi igre može i završiti »blokiranjem«. Ako bilo tko, na svom potezu, nema što odigrati – gubi partiju.

TV PREPORUKA

NEDJELJA, 11. LISTOPADA HRT 1 20.00

Takva su pravila, hrvatski film

Godina proizvodnje: 2014.

Drama. Ivo (E. Hadžihafisbegović) je pedesetogodišnji vozač autobusa. Njegova žena Maja (J. Žalica) je domaćica zbog toga što ima problema s visokim tlakom. Tomica (H. Vladislavljević) je njihov sin maturant. Žive u Zagrebu u velikom stanu prepoznatljive socijalističke zgrade i zadovoljni su sa svojim mirnim, običnim i ni po čemu posebnim životom. Ivo je blag i tih čovjek koji je oduvijek poštivao zakon i držao se svojih principa. Vjeruje da ni jedan čovjek nema pravo ozlijediti drugoga ili mu nauditi i da bi se svaki zločin trebalo primjereno kazniti. Život mu se u potpunosti mijenja kada njegov sin Tomica dođe kući pretučen...

Festivali i nagrade:

Filmski festival u Veneciji, nagrada za najboljeg glumca u programu *Orrizonti Competition*, kolovoz 2014.

Busan International Film Festival, listopad 2014.

Haifa Film Festival, listopad 2014.

Filmski festival u Varšavi, nagrada za najboljeg redatelja, listopad 2014.

Montpellier Cinemed, listopad 2014.

Abu Dhabi Film festival, listopad 2014,

Thessaloniki, studeni 2014,

Stockholm International Film Festival, studeni 2014,

Produkcija:

Maxima film (Hrvatska), Kinoelektron (Francuska), BIBERCHE production (Srbija), TRICE films (Makedonija) i HRT (Hrvatska radio-televizija)

Uloge: Emir Hadžihafisbegović, Jasna Žalica, Hrvoje Vladislavljević, Veronika Mach

Scenarij: Ognjen Sviličić

Redatelj: Ognjen Sviličić

9. listopada 2015.

VRIJEDI PROČITATI

MIRKO KOVAČ

Vrata od utrobe

Roman *Vrata od utrobe* najnagrađivaniji je roman Mirka Kovača, ovjenčan NIN-ovom nagradom – najuglednijom nagradom za roman na južnoslavenskim prostorima 1978. i Nagradom Željezare Sisak 1979. godine. Bio je najčitanija knjiga 1980., a u izboru najuglednijih intelektualaca u časopisu *Dani* *Vrata od utrobe* proglašena su najboljim romanom dvadesetoga stoljeća, odmah nakon romana Meše Selimovića *Derviš i smrt*, te *Travničke kronike* Ive Andrića.

Mirko Kovač rođen je 26. prosinca 1938. u Petrovićima blizu Bileće. Rano je otišao od kuće, s jedinim ciljem da postane pisac, sam se uzdržavao i školovao, mijenjao gimnazije, najčešće zbog sukoba s profesorima, pohađao Akademiju za pozorište i film u Beogradu, odjel dramaturgije, koju nije završio jer je već tada objavio roman *Gubilište*, koji se odmah našao na tapetu »ideoloških glavo-sječa«. Hajka na mladog pisca, optuživanog zbog »mračne slike svijeta«, trajala je gotovo godinu dana. Sve češće bježi iz Beograda, ponajviše u Zagreb, gdje je za *Jadran-film* napisao šest scenarija. Mnogi filmovi nastali prema njegovim scenarijima dobili su domaće i svjetske nagrade; *Lisice* su proglašene jednim od najboljih hrvatskih filmova svih vremena, nagrađivani su i *Okupacija u 26 slika*, *Pad Italije* i dr.

PJESMA ZA DUŠU:

Nadalina

Oliver Dragojević i Boris Dvornik

Ovo van je štorija o Nadalini. More bit da vi znate Nadalinu, ha? A ha, sva puca od lipote! A jema je da van pravo rečen ča i vidit, smantala bi ona i većega muškardina di neće ovakega karonju ka ča san ja, a najškole kad pere noge u dvoru, ajme!

Kad Nadalina noge toča, srid dvora u maštilu, Jo ke beleca ke finoča, inšempja mladost cilu. Svi gledadu u noge bile, uz bačve karatle, Jer slaje je od zrilog voća, kad Nadalina noge toča.

Nadalina, Nadalina, da si moja Nadalina, Jemala bi muškardina, Nadalina, Nadalina.

Joj da mi je onoga slatkoga od fešte; rožade, gale-tine, mandulati, torte, krokanti - Ni ništa slaje od slatkoga, more bit da je samo slaja Nadalina. Cili dvor zamiriši i poludi kad ona pravi slatko, ajme!!

Kad Nadalina misli slatko, u dane ispred fešte, Jo da je vidin bar na kratko, ča skriva ispod vešte. Jer slatka je ka cukar fini, dok leti po kužini, I rado bi je jemo svatko, kad Nadalina misli slatko.

Jaja se to cili svit zna moredu na milijun mali način sprajat, i u šorbuli i na joko, sirova, more ih se i u tvrdo i u meko i u gusto i u ritko, i sa svon mogućon spizon mutit, al kad Nadalina muti jaja ka i špatije, to vam je prava fešta od jaji, ajme!!

Kad Nadalina muti jaja, zamuti pamet svima, I svakim danom ostane slaja, ko gucaj dobrog vina.

Na sebi jema sve nalige, iz čačine butige, I svi je želu bez rataja, kad Nadalina muti jaja.

E vaja poč leć, finila je ova. Al kad Nadalina gre leć, to parika da cvit počiva u cviču, ma da mi je koji put vidit kako se ona uvučuje u posteju, kako ona sva miriše. Noć zasvitli, cvrčki počnu pismu: Nadalina, Nadalina...

Kad Nadalina gasi sviću, kraj otvorenih škura, Jer lito je i sve je u cviču, al malo noćni ura. Pod ponistru kad momci stanu, i napravu gala-mu, Da požele joj pismom sriću, kad Nadalina gasi sviću.

Nadalina, Nadalina, bit ćeš moja Nadalina.

VRIJEME, LJUDI, DOGAĐAJI

Pripremaju: Lazar Merković i Milovan Miković

KRONOLOGIJA od 9. do 15. listopada 2015.

9. LISTOPADA 1945.

U Subotici je rođen **Lajčo Perušić**, pjesnik i javni djelatnik bačkih Hrvata. Poslije školovanja u rodnom gradu završava studij na Pedagoškoj akademiji u Zagrebu. Suraduje u *Maruliću*, *Zvoniku*, *Hrvatskoj riječi*, *Klasju naših ravni* i dr. Objavio je dvije zbirke pjesama: *Brazde na licu* (1994.) i *Iza lica* (2011.) i djelo i obiteljsku monografiju *Tragovima predaka* (2014.).

9. LISTOPADA 1995.

Iznenada je u 63. godini preminuo **Andrija Kujundžić**, dugogodišnji sudac, predsjednik Okružnog, odnosno Višeg suda u Subotici, ugledni društveni i sportski djelatnik.

10. LISTOPADA 1915.

U 57. godini preminuo je svećenik **Pajo Kujundžić**, istaknuti javni i kulturni djelatnik. Utemeljitelj kalendara *Subotička Danica* (1884.) koji se održao do 1946. godine, a potom obnovljen 1971. i 1986. U svojim raspravama o narodnosnom pitanju (1914.) zdušno zagovara uvođenje narodnog jezika u škole, budući da su Bunjevci Hrvati i govore hrvatskim jezikom.

10. LISTOPADA 1944.

Poslije 42 mjeseca okupacije postrojbe Crvene armije i Subotički partizanski odred, pod komandom **Jovana Mikića Spartaka**, ulaze u Suboticu. Borbe s preostalim neprijateljskim snagama u jačini od 500-600 vojnika i žandara vođene su i narednog dana.

10. LISTOPADA 1962.

Prvi dobitnici oktobarskih nagrada oslobođenja Subotice bili

su: **László Bala**, **Dušan Burić**, **Josip Kajić**, **Geza Kon**, **Klara Lendvai**, **Kora Pataki-Milkó**, **Živko Mutić**, **Sándor Oláh**, **Vinko Perčić**, **Matija Poljaković**, **Miklós Szabó**, **Béla Sturc**, **Balint Vujkov** i **Stevan Žužić**. Nagrada je zadnji put dodijeljena 1991. Tijekom tri desetljeća ovo je gradsko priznanje primilo više od 300 osoba, grupa i kolektiva.

11. LISTOPADA 1944.

Na prvom legalnom zasjedanju Narodnooslobodilačkog odbora Subotice za gradonačelnika je izabran **Lajčo Jaramazović**, posjednik iz Tavankuta. Prvi ilegalni NOO odbor za kotar Suboticu utemeljen je 25. rujna 1944., a predsjednik mu je bio župnik **Blaško Rajić**.

11. LISTOPADA 1992.

Na referendumu o ustavnim promjenama u Subotici je od 119.211 upisanih birača na glasačka mjesta izišlo 40.258, ili 34 posto, a za promjenu Ustava glasovalo je njih 39.055, ili 32 posto.

12. LISTOPADA 1504.

Umro je **János Korvin**, dalmatinski, hrvatski i slavonski ban, sin kralja **Matije Korvina**, koji je subotičku utvrd i pripadajuće posjede Madaras, Tavankut, Sebestyénházu (Šebešić) i Vörösegyházu (Verušić) poklonio **Imreu Töröku** iz Eninga i njegovoj obitelji.

12. LISTOPADA 1773.

Po nalogu Magistrata Subotice budimpeštanski poduzmač **Kaufmann** uradio je premjer zemljišta određenog za gradnju nove gradske crkve i plan njezina podizanja, kojega je djelomično korigirao kaločki nadbi-

skup **Glazer**, određivši proporcije današnje katedrale-bazilike na 27 x 11 hvati. Prema proračunu, gradnja je trebala stajati 50 tisuća forinti.

12. LISTOPADA 1809.

Dovršena je gradnja župnog dvora, započetog 1. rujna 1806., kada je uz prigodu svečanost položen temeljni kamen. Na pročelje je postavljen latinski natpis: »Iz ljubavi prema svetoj vjeri dar grada duhovniku«. U tom razdoblju na čelu velike gradske župe je bio **Pavao Sučić**, potonji biskup u Székesfehérváru i Đakovu, glasoviti spisatelj, propovjednik i bibliofil. Utemeljio je zakladu za školovanje darovitih učenika (poput **Strossmayera** i dr.).

12. LISTOPADA 2003.

Preminuo je **Ladislav Kovačić**, novinar, spisatelj, zrakoplovni modelar i javni djelatnik. Objavio je zbirku pjesama *Intime* i knjigu kratkih priča *Nemirno ljeto*.

13. LISTOPADA 1997.

Započelo je trodnevno obilježavanje 500. obljetnice katoličke župe u Subotici i 200 godina katedrale svete Terezije Avilske. Tim povodom su u Katoličkom krugu govorili arheolog **László Szekeres**, katedralni župnik **Stjepan Beretić**, povjesničarka umjetnosti **Olga Šram** i mons. **Andrija Kopilović**.

13. LISTOPADA 2003.

U 79. godini života preminula je **Etuska Vukmanov**, žena plemenita srca, hraniteljica i vrsna suradnica subotičkog Centra za socijalni rad, koja je podigla dvadeset i četvero djece, bez roditelja.

14. LISTOPADA 1913.

Rođen je **Aleksa Kokić**, pjesnik, prozaist i pisac dramskih komada, te prevoditelj sa slovačkog, češkog i njemačkog jezika. Nakon završene bogoslovije u Zagrebu, u Subotici ga je zaređio biskup **Lajčo Budanović**, te je neko vrijeme na službi u župi sv. Roka. Ne zadugo, u Zagrebu nastavlja studij slavistike. Umro je na odsluženju vojnog roka, 17. kolovoza 1940.

14. LISTOPADA 2001.

Na osnivačkoj skupštini utemeljeno je prvo, privremeno Hrvatsko nacionalno vijeće u Vojvodini. Za predsjednika je izabran **Bela Ivković**, odvjetnik i vijećnik Skupštine općine Subotica.

15. LISTOPADA 1884.

Učitelj **Mijo Mandić** pokreće u Kačmaru, odnosno u Baji, mjesečnik *Neven*, koji od 1893. godine izlazi u Subotici, sada već kao tjednik, svake subote. Tijekom I. svjetskog rata *Neven* je bio zabranjen, budući da je glasilo bunjevačkih Hrvata, a obnovljen je 1918. te s manjim prekidima izlazi do 1940. godine.

15. LISTOPADA 1898.

»U Bačkoj, u toj Bogom blagoslovljenoj zemlji, vlada glad ... U njoj ima više od 12 tisuća ljudi koji nemaju kruha i kojima prijeti smrt od gladi .. Uzrok je ovih nevolji prošla hrđava godina. Za vrime lanske žetve su radnici mnogo manje zaradili, nego prija, pa i to malo je pojeden ... Molit će se vlada za pomoć. (Slaba će to pomoć biti!)« – objavile su *Subotičke novine*.

Stučkovi

Industrijska konoplja je sve do konca šezdesetih godina prošloga stoljeća na vojvođanskim prostorima bila mnogo i rado gajena biljka. U sonćanskom je ataru bila veoma zastupljena. Radi sjemena se najčešće gajila u »društvu« s kukuruzom.

SIMENJAČA

Ta se konoplja u sonćanskom govoru nazivala *simenjača* i bila je visoka i do četiri metra. Muške stabljike (*izbornjača*) poslije oplodnje ženskih stabljika su otklanjane već koncem svibnja ili početkom lipnja. Čim bi sjeme sazrelo, *simenjača* se sjekla kratkim kosama, *fagovima*. Formirani snopovi su prevoženi do kuća u selu i postavljeni u kupe, kube, na ulicama, jer po dvorištima bi sjeme pojela stoka i živina. Na ulici su se postavljale daske, dužine od dva do četiri metra. Na jedan kraj su bile podignute od zemlje oko pola metra, dok je drugi kraj dodirivao tlo. Udaranjem stabljike o daske sjeme je ispadalo, kasnije se vijalo na vjetrenjači

kako bi se oslobodilo neželjenih primjesa kao što su lišće i korovi. Sjeme se skupo prodavalo, nešto se ostavljalo za prehranu živine i za sjeme sljedeće godine. Stabljika je bila vrlo pogodna za ograde koje su se zvale ograde od *simenjače*.

KISELJENJE

Konoplja koja je bila namijenjena za proizvodnju vlakana sjekla se u kolovozu ručno, do pojave kombajna. Formirani snopovi su se nosili na namakanje u vodu radi lakšeg odvajanja vlakana. Najpoznatija mjesta u Sonti za kiseliti konoplju su bila *Receraj* u blizini tvornice *Užarije*, *Vajiš* i *Pašine Jame*. Namakanje konoplje je bio mukotrpan posao. U muljevitou vodu su se zabadali štapovi, kolje, u obliku četverokuta, pravio se krevet. U taj su se prostor slagali snopovi konoplje do ruba vode. Odozgo se nanosilo blato i mulj kako se snopovi ne bi osušili. Konoplja je stajala u vodi od dva do tri tjedna, dok se vlakna ne počnu odvajati od stabljike. Tada se

snoplje izvlačilo iz vode i sušilo na prozračnim mjestima, a nije se smjelo ostaviti na njivi zbog krađe. Najčešće se postavljalo na ulici. Snop konoplje sada postaje *stučak* i biva raširen u krug baš kao što je prikazano na ovoj fotografiji.

RECERAJ

Fotografija je snimljena na *Receraju*, između 1945. i 1950. godine, prema kazivanju sada već pokojne **Janje Barun** koja je bila sudionica ovoga događaja. U ovako raširenom u krugu snopovi konoplje su se najbolje sušili, naravno ovisno o vremenu. *Stučkovi* koji su stajali na ulici su djecu neizmjereno radovali. Sjećam se kako smo se u doba moga djetinjstva zavalčali u snopove i svatko je tada ima svoju »kućicu«. Danima smo se igrali u našim kućicama, a stariji su pazili da konoplju ne rušimo i ne kidamo. Nakon sušenja, konoplja se sakupljala i grubo lomila drvenim napravama koje se zovu *stupe*. *Stupe* su bile od tvrdog drveta, najčešće bagrema.

Bile su sastavljene iz dva dijela, donjeg statičnog, i gornjeg koji se podizao i snažno spuštao na osušene stabljike, koje su se pod pritiskom lomile. I gornji i donji dio su imali tri uzdužne drvene pregrade koje su se sastavljanjem preklapale. U Sonti se ova radnja zvala *tuč konoplju*. Ovo je bila prva faza odvajanja vlakana. Druga faza se odvijala na sličan način, ali *tučom konoplje u trlice*. *Trlica* je bila kao i stupa samo se sastojala od četiri uzdužne pregrade koje su bile sitnije. Radila je na istom principu. Ovo je bilo grubo odvajanje vlakana od stabljike. Vlakna su se savijala u *končila*, *kudiljke*. Ostaci od stabljike, *pozder* ili *puzder* su se koristili za grijanje prostorijske i u zidarstvu kao izolator i povezač sa zemljom i vodom. Vlakna konoplje su išla dalje na grublje metalne *češljeve*, *grebene* i sitnije *gvozdenke*. U ovo vrijeme miholjskoga ljeta obrađena vlakna su se mjerila, savijala u *končila* ili *povisma* i postavljala na prozračna mjesta do ispredanja.

Ruža Silađev

Dječji tjedan

Ovaj tjedan bio je izvrstan. Već dobro poznati termin za Dječji tjedan jeste prvi pun tjedan mjeseca listopada. Kad bi se bar ovaj tjedan proširio na cijeli mjesec!? Ma, bilo bi vam previše.

Cilj obilježavanja Dječjeg tjedna jeste kako bi skrenuli pozornost odraslih na djecu i na njihova prava. Prava na igru, djetinjstvo, druženje, vjeru, nacionalnu pripadnost...

Stoga je ovaj tjedan drugačiji od ostalih, iako se dječja prava moraju poštivati tijekom cijele godine. Mnogi od vas obišli su knjižnice, posjetili svoje vršnjake u drugim mjestima, sudjelovali u raznim sportskim aktivnostima, neki su čak imali i tulum u školi, a ono najbolje – bili su skraćeni sati, a neki cijeli tjedan nisu imali domaću zadaću. U nekim školama uloga učitelja i đaka se promijenila, te su učitelji bili učenici, a učenici bili učitelji. Uh, ovo je zaista bilo izvrsno. No, ova neobična situacija traje samo tjedan dana, stoga nemojte zaboraviti vratiti se na stare obveze, domaće zadaće i redovite sate.

Moja Subotica

Koliko volimo Suboticu? Koliko ju poznajemo i koliko znamo o Knjenoj povijesti? Na sva ova pitanja odgovorili su vrtićanci iz vrtića *Marija Petković Sunčica*, baveći se Suboticom punih mjesec dana. Djeca su skupa s odgojiteljicama posjetila Gradsku kuću, Muzej i katedralu. Naučili su pjevati i recitirati o Subotici. Naučila su tko je bila **Marija Terezija**, sv. **Terezija Avilska**, zašto naš grb ima lava sa sabljom i još puno toga. Poseban ugođaj bio je kada su djeca kuhala kao naše majke i sama pravila *listiće*. Jasno su poručili svima: *Svoj rodni grad nosimo u srcu i duši i ponosni smo na njega.*

Grupni radovi nastali su od raznovrsnog zrnavlja...
Listiće koje smo napravili smo i pojeli. Bili su izvrsni!

Andrijin crno-bijeli svijet

Vjerujem da se sjećate **Andrije Mandića** sa stranica našeg podlistka *Hrcko*, koji nam je predstavio sport – šah. Sada mi predstavljamo Andrijin ponovni uspjeh. Naime, Andrija je osvojio drugo mjesto na Školskom prvenstvu grada Subotice u šahu koje je održano u subotu 3. listopada u Šah klubu *Spartak* u Subotici. Šahisti su

se natjecali u dvije kategorije od 1 do 4 razreda i od 5 do 8 razreda, a Andrija je svoj uspjeh postigao u mlađoj ekipi. Zanimljiv je podatak da je Andrija igrao sedam partija od kojih je 6 pobijedio, te da je imao isti broj bodova kao i prvoplasirani igrač. Jedina partija koju je izgubio bila je upravo presudajuća i to od pobjednika.

Andrija je učenik 3. h razreda OŠ *Matko Vuković* u Subotici, a šah trenira već dvije godine kod trenera **Mirka Mamužića** u šah klubu *Spartak*. Ljubav prema šahu, Andriji je usadio tata **Ivan** s kojim je povukao prve poteze šaha i tako zakoračio u crno-bijeli svijet.

9. listopada 2015.

Nacionalni kviz za poticanje čitanja

Vjerujem da velika većina Vas već sve zna i da je krenula u potragu za potrebnim informacijama. No, za sve koji su zaboravili što je to Nacionalni kviz za poticanje čitanja evo potrebnih informacija.

Gradska knjižnica Subotica svake se godine uključuje u Nacionalni kviz za poticanje čitanja koji organiziraju Knjižnice grada Zagreba. Cilj ovoga kviza je približavanja knjige mladim čitateljima. U Subotici organizaciju Nacionalnog kviza provodi Gradska knjižnica Subotica u školama gdje se nastava realizira na hrvatskom jeziku.

U kvizu koji nosi naslov *Putovanja do znanja* pravo sudjelovanja imaju svi učenici od V. do VIII. razreda osnovne škole koji nastavu pohađaju na hrvatskom jeziku. Potrebno je on-line riješiti upitnik koji se nalazi na <http://www.knjiznica.hr/kviz/>. U tu svrhu trebate se poslužiti sljedećim knjigama i on line izvorima:

1. **Jasna Bagić Ljubičić:** *Mali fizičar*
2. **Milan Sikirica:** *77 kuhinjskih pokusa*
3. on line enciklopedije i on line leksikon Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža: *Hrvatska enciklopedija*, *Proleksis enciklopedija* i *Hrvatski obiteljski leksikon*

E-škola fizika – E škola Hrvatskog fizikalnog društva

Potrebno je pročitati zadana pitanja i na njih točno odgovoriti tako što izabereš jedan od ponuđenih odgovora (naravno treba biti točan). Kviz se može rješavati sve dok ga ne zaključiš i odlučiš poslati. Potrebno je dobro se pripremiti i ispunjavati ga pažljivo jer se odgovori mogu poslati samo jedanput. Kviz se može rješavati s bilo kojeg računala, no obavezno je navesti ime Gradske knjižnice Subotica kako bi se moglo sudjelovati u izvlačenju nagrade za put u Zagreb. Rok za slanje upitnika je 28. listopada 2015. godine. Izvlačenje će biti organizirano krajem listopada 2015. u Hrvatskom centru za dječju knjigu u Zagrebu. Kao i prijašnjih godina, dva učenika, sudionika Nacionalnog kviza u Subotici, putovat će u Zagreb na završnu svečanost i dodjelu nagrada koja se organizira 12. studenoga, tijekom Sajma knjiga *INTERLIBER* u Zagrebu. Za ostale sudionike bit će nekoliko i utješnih nagrada.

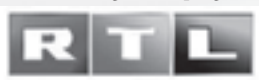
PETAK
9.10.2015.

06:43 TV kalendar
 06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 07:07 Dobro jutro, Hrvatska
 08:00 Vijesti
 08:07 Dobro jutro, Hrvatska
 09:00 Vijesti
 09:05 Vita jela, zelen bor
 09:28 Capri, serija
 10:23 Petra i Nabatejci, dokumentarni film
 11:15 Riječ i život: Od posta do biznisa
 12:00 Dnevnik 1
 12:25 Dragocjeni biser, telenovela
 13:16 Kod doktora, talk-show
 13:58 Normalan život
 14:44 Znanstveni krugovi
 15:14 Igre moći, serija
 16:01 Ono što jesam: Tijelo moje savršeno, dokumentarna serija
 17:37 Život je lijep
 18:12 Manjinski mozaik
 18:28 Potrošački kod
 19:00 Dnevnik 2
 20:05 Jump Street 21, američki film
 21:55 Dnevnik 3
 22:22 Crna lista, serija
 23:10 Otporan na smrt, američki film
 01:01 Kod doktora, talk-show
 01:41 Skica za portret (R)
 01:58 Manjinski mozaik
 02:13 Riječ i život: Od posta do biznisa
 02:43 Normalan život
 03:28 Najmanja manjina, emisija pučke i predajne kulture (R)
 03:58 Labirint (R)
 04:40 Potrošački kod
 05:10 Znanstveni krugovi
 05:39 Dragocjeni biser, telenovela
 06:27 Dnevnik 2

06:00 Juhuhu
 09:59 Kućni ljubimci
 10:51 Heartland, serija
 11:35 Čarolija, serija
 12:30 Kozmopolitiska kuharica Rachel Khoo
 12:58 Ubojstvo, napisala je - serija (R)
 13:45 Moj slonić Srećko, američko-tajlandski film
 15:15 Svjetska vrela mladosti: Abhazija, dokumentarna serija
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:43 Stipe u gostima,

humoristična serija
 17:20 Svijet vrtlara, dokumentarna serija
 17:50 Tea Mamut: Mramorni kolač (R)
 17:57 Dolina sunca, serija
 18:41 Tea Mamut: Američki keksi (R)
 18:47 Bitange i princeze, humoristična serija
 19:23 Bitange i princeze, humoristična serija
 20:00 Umorstva u Midsomeru, serija
 21:44 Vrijeme na Drugom
 21:51 Foyleov rat
 23:24 Pod svaku cijenu, serija
 00:21 Sinovi anarhije, serija
 01:21 Moj slonić Srećko, američko-tajlandski film
 02:48 Noćni glazbeni program

05:55 RTL Danas, informativna emisija (R)
 06:35 Virus attack
 06:50 Tenkai vitezovi
 07:15 Sve u šest, magazin (R)
 07:45 Pet na pet, kviz (R)
 08:40 TV prodaja
 08:55 Hitna služba, serija (R)
 09:50 TV prodaja
 10:05 Mijenjam ženu, dokumentarna sapunica
 11:25 Četiri vjenčanja, lifestyle emisija
 12:20 TV prodaja
 12:35 Hitna služba, serija
 13:30 Shopping kraljica (R)
 14:30 Big Brother, show (R)
 15:30 Horvatovi, obiteljska humorna serija (R)
 16:30 RTL Vijesti
 17:00 Shopping kraljica - nove epizode, lifestyle emisija
 18:00 Sve u šest, magazin
 18:30 RTL Danas, informativna emisija
 19:15 Pet na pet, kviz
 20:00 Kolo sreće, kviz
 21:00 Big Brother, show uživo
 23:05 Eurojackpot
 23:10 Big Brother, show uživo
 23:20 Big Brother, show uživo iz kuće
 23:40 Razbijač, igrani film, akcijski
 01:50 Iza neprijateljskih linija 2, igrani film, akcijski
 03:05 RTL Danas, informativna emisija (R)
 03:50 Kraj programa

SUBOTA
10.10.2015.

07:19 TV kalendar
 07:30 Crna lista, serija

08:15 Santa Fe, američki film - Ciklus klasičnog vesterna
 09:40 Duhovni izazovi
 10:11 Prizma
 10:56 Kulturna baština
 11:11 Biokovo, dokumentarni film
 11:44 TV kalendar
 12:00 Dnevnik 1
 12:25 Veterani mira
 13:13 Prvi svjetski rat: Krik i bijes, dokumentarni film
 14:10 Top Gear - Najbolje od najboljeg
 15:04 Ni krivi ni dužni, humoristična serija
 15:34 I to je Hrvatska: (R)
 15:49 Jump Street 21, američki film (R)
 17:37 Lijepom našom: Čavle (2. dio)
 19:00 Dnevnik 2
 19:55 LOTO 7/39
 20:05 Maestro
 21:30 Apokalypso, američki film
 23:47 Dnevnik 3
 00:05 Crna lista, serija
 00:48 Santa Fe, američki film - Ciklus klasičnog vesterna (R)
 02:11 Skica za portret (R)
 02:20 I to je Hrvatska: (R)
 02:30 Kulturna baština
 02:45 Biokovo, dokumentarni film
 03:15 Duhovni izazovi
 03:45 Veterani mira
 04:30 Prizma - multinacionalni magazin
 05:16 Dnevnik 2

06:00 Juhuhu
 10:10 Umorstva u Midsomeru, serija
 11:57 Svjetska vrela mladosti: Abhazija, dokumentarna serija
 12:41 Svijet vrtlara, dokumentarna serija
 13:12 Pustolovine u balonu: Alpe, (R)
 14:08 Dobra vještica i njezina sudbina, američki film
 15:31 Kulinarske pustolovine Pete Mathias na jugu Francuske
 16:00 Popodne na Drugom:
 17:30 Prognani, serija
 18:25 Downton Abbey
 19:14 Koncert zabavne glazbe
 20:00 Nogomet, kvalifikacije za EP 2016 - emisija
 20:35 Nogomet, kvalifikacije za EP 2016: Hrvatska - Bugarska, 1. pol.
 21:33 Sportska popuna
 21:45 Nogomet, kvalifikacije za EP 2016: Hrvatska - Bugarska, 2. pol.
 22:42 Nogomet, kvalifikacije za

EP 2016 - emisija
 23:08 Vrijeme na Drugom
 23:13 Nogomet, kvalifikacije za EP 2016 - sažeci
 23:34 Carstvo poroka
 00:31 Dobra vještica i njezina sudbina, američki film (R)
 01:54 Noćni glazbeni program

06:45 RTL Danas, (R)
 07:30 Mala sirena, animirana serija
 07:55 Lego Ninjago, animirana serija
 08:50 TV prodaja
 09:05 Horvatovi, serija (R)
 10:05 TV prodaja
 10:20 Horvatovi, serija (R)
 11:25 TV prodaja
 11:40 Cirkus, zabavna emisija
 12:50 Dynamo: Majstor nemogućega, zabavna emisija
 13:45 Neprijateljski rudnik, igrani film, znanstveno-fantastični
 15:55 Big Brother, show (R)
 16:30 RTL Vijesti
 16:40 Big Brother, show (R)
 18:30 RTL Danas
 19:15 Galileo, zabavna/obrazovna emisija
 20:00 Zvezdice, glazbeno-natjecateljski show
 22:50 Big Brother, show
 00:10 Big Brother, show uživo iz kuće
 00:20 Predsjednička igra, igrani film, drama
 02:25 Big Brother, show (R)
 03:45 Astro show, emisija uživo
 04:45 RTL Danas
 05:30 Kraj programa

NEDJELJA
11.10.2015.

06:03 Najava
 06:18 Klasika mundi: Europski koncert Berlinske filharmonije u Berlinu 2014. (2. dio)
 07:10 Crna lista, serija
 07:55 Strani dopisnik, američki film - Zlatna kinoteka
 09:50 Portret crkve i mjesta: Samobor
 10:00 Samobor: Dani kruha - misa, prijenos
 11:00 Biblija
 11:10 Pozitivno
 12:00 Dnevnik 1
 12:30 Plodovi zemlje
 13:25 Split: More
 14:00 Nedjeljom u dva
 15:10 Labirint
 15:55 Mir i dobro

16:25 Mušketiri, serija
 17:21 Fotografija u Hrvatskoj
 17:40 Maestro
 19:00 Dnevnik 2
 19:55 LOTO 6/45
 20:05 Takva su pravila, hrvatski film
 21:25 Da sam ja netko, serija
 22:20 Dnevnik 3
 22:45 Otkrivamo: David Bowie, glazbeno-dokumentarni film
 23:35 Nedjeljom u dva
 00:35 The Voice - Najljepši glas Hrvatske (R)
 02:10 Strani dopisnik, američki film - Zlatna kinoteka
 04:05 Popuna
 04:33 Plodovi zemlje
 05:23 Pozitivno
 05:53 Dnevnik 2

06:00 Juhuhu
 09:26 Večera u dvorcu, dokumentarna serija
 09:58 Detektiv Murdoch, serija
 10:49 Grantchester, serija
 11:39 Ljepote prirode: Nacionalni parkovi - eko turizam bez granica - Nacionalni park Kruger u Južnoafričkoj Republici
 12:08 Alan i tajne vrtova, dokumentarna serija
 13:11 Dobar, bolji, najbolji... britanski slastičar
 14:15 U novoj obitelji, kanadski film
 15:38 Kuhanje u divljini: Marais - Poitevin sa Sangom Hoonom Degeimbroom, dokumentarna serija
 16:34 Pjevaj moju pjesmu
 18:09 Seoska gozba: Grdanjci kod Bregane
 18:56 Koncert
 20:00 Legenda o jeseni, američki film
 22:09 Vrijeme na Drugom
 22:15 Znanost o anđelima, dokumentarni film
 23:08 Grantchester, serija
 23:57 Kalifornikacija, serija
 00:24 Pa to je fantastično!, humoristična serija
 00:55 Šest stupnjeva, serija
 01:22 Šest stupnjeva, serija
 01:50 Noćni glazbeni program - spotovi (zabavna glazba)
 04:54 Bijelom pjesmom protiv droge, snimka koncerta (2.dio) (R)

06:00 RTL Danas, (R)
 06:45 Mala sirena
 07:10 Lego Ninjago,
 08:05 TV prodaja

U tri riječi - **SVJEŽE, DOMAĆE, ZDRAVO !**

JKP "Суботичке пијаци"
Szabadkai Piacok KKV
JKP "Subotičke tržnice"

www.supijace.co.rs

50%
Popust na cijene knjiga

I dalje traje popust od 50 posto na cijene svih knjiga objavljenih u nakladi NIU »Hrvatska riječ«! Knjige se mogu kupiti u prostorijama NIU »Hrvatska riječ« – Trg cara Jovana Nenada 15/II., u Subotici ili naručiti putem telefona 024/ 553 355.

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATI

08.20 InDizajn s Mirjanom Mikulec, lifestyle emisija
 08.55 TV prodaja
 09.10 Big Brother, show (R)
 10.35 TV prodaja
 10.50 Horvatovi, serija (R)
 11.55 Horvatovi, serija (R)
 12.50 Za dolar više, igrani film, western
 15.25 Zvezdice, glazbeno-natjecateljski show (R)
 16.30 RTL Vijesti, informativna emisija
 16.40 Zvezdice, glazbeno-natjecateljski show (R)
 18.30 RTL Danas
 19.15 Galileo, zabavna/obrazovna emisija
 20.00 Big Brother, show
 21.30 Big Brother, show uživo iz kuće
 22.00 Lepa sela, lepo gore - TV premijera, igrani film, drama
 00.35 Big Brother, show (R)
 02.00 Smrtonosni dug - TV premijera, igrani film, akcijski/triler
 03.45 Astro show, emisija uživo
 04.45 RTL Danas, informativna emisija (R)
 05.05 Kraj programa (R)

PONEDJELJAK 12.10.2015.

06:40 Najava
 06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 07:05 Dobro jutro, Hrvatska
 08:00 Vijesti
 08:05 Dobro jutro, Hrvatska
 09:00 Vijesti
 09:05 Vita jela, zelen bor
 09:28 Najava
 09:30 Gorski liječnik, serija
 11:15 Treća dob
 12:00 Dnevnik 1
 12:25 Dragocjeni biser, telenovela
 13:15 Kod doktora, talk-show
 14:00 Društvena mreža - medicina
 15:10 Jezik za svakoga
 15:20 Skica za portret
 15:30 Lijepom našom: Čavle (2. dio)
 17:40 Život je lijep
 18:15 Potjera
 19:00 Dnevnik 2
 20:02 Igre moći, serija
 20:50 Korijeni siromaštva: Siromasi među nama, dokumentarna serija
 21:47 Otvoreno
 22:39 Dnevnik 3
 23:09 3 za 10, dokumentarni

film
 23:43 Istočna obala Amerike, dokumentarna serija
 00:35 Elitni odred: Danska, serija
 01:33 Twin Peaks, serija
 02:18 Kod doktora, talk-show
 02:59 Skica za portret
 03:08 Osmijeh Mona Lise, američki film
 05:03 Dragocjeni biser, telenovela
 05:48 Dnevnik 2

05:59 Juhuhu
 09:55 Draga Genevieve, dokumentarna serija (R)
 10:17 Visoke potpetice u slami, serija
 10:45 Heartland, serija
 11:31 Čarolija, serija
 12:22 Kozmopolitska kuharica Rachel Khoo
 12:52 Ubojstvo, napisala je - serija (R)
 13:42 Kobna pravednost, američki film
 15:07 Ovisni o čišćenju, dokumentarna serija (R)
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:43 Stipe u gostima, humoristična serija
 17:18 Putovanja jednog gurmana, dokumentarna serija (R)
 17:50 Kriške sira, dokumentarna serija (R)
 18:21 Magazin LP
 18:48 Bitange i princeze, humoristična serija
 19:25 Bitange i princeze - specijal, humoristična serija
 20:01 Morski psi: Grabežljivci iz dubina, dokumentarni film
 20:51 Vrijeme na Drugom
 21:00 TV Bingo Show
 21:43 Osmijeh Mona Lise, američki film
 23:39 Zakon i red: Odjel za žrtve
 00:21 Lovci na natprirodno, serija
 01:02 Kobna pravednost, američki film (R)
 02:27 Noćni glazbeni program

05:10 RTL Danas, informativna emisija (R)
 05:55 Virus attack, animirana serija
 06:10 Tenkai vitezovi, animirana serija
 06:35 Sve u šest, magazin (R)
 07:05 Pet na pet, kviz (R)
 08:05 TV prodaja
 08:20 Hitna služba, dramska

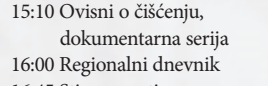
serija (R)
 09.15 TV prodaja
 09.30 Mijenjam ženu, dokumentarna sapunica
 10.50 Četiri vjenčanja, lifestyle emisija
 11.50 TV prodaja
 12.05 Hitna služba, dramska serija
 13.05 Shopping kraljica, lifestyle emisija (R)
 14.05 Big Brother, show (R)
 15.30 Kolo sreće, kviz (R)
 16.30 RTL Vijesti, informativna emisija
 17.00 Shopping kraljica, lifestyle emisija
 18.00 Sve u šest, magazin
 18.30 RTL Danas, informativna emisija
 19.10 RTL Vrijeme, informativna emisija
 19.15 Pet na pet, kviz
 20.00 Horvatovi, obiteljska humorna dramska serija
 21.10 Big Brother, show
 22.15 RTL Direk
 22.45 Big Brother
 23.05 Big Brother, serija
 23.20 Dr. House, dramska serija
 00.20 Kost, serija
 01.15 CSI, serija (R)
 02.05 Kost, serija (R)
 02.50 Astro show, emisija uživo
 03.50 RTL Danas, (R)
 04.35 CSI: NY, serija
 05.15 Kraj programa

UTORAK 13.10.2015.

06:40 Najava
 06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 07:05 Dobro jutro, Hrvatska
 08:00 Vijesti
 08:05 Dobro jutro, Hrvatska
 09:00 Vijesti
 09:05 Vita jela, zelen bor
 09:28 Najava
 09:30 Gorski liječnik, serija
 10:20 Istočna obala Amerike, dokumentarna serija
 11:20 Glas domovine
 12:00 Dnevnik 1
 12:23 Dragocjeni biser, telenovela
 13:10 Kod doktora, talk-show
 14:00 Društvena mreža
 15:10 Jezik za svakoga
 15:20 Igre moći, serija
 16:05 Skica za portret
 16:15 Split: More
 17:40 Život je lijep
 18:15 Potjera
 19:00 Dnevnik 2
 20:02 Igre moći, serija
 20:50 Istine, laži i ugljikovodici

- dokumentarni film
 21:49 Otvoreno
 22:41 Dnevnik 3
 23:11 Dokumentarna serija
 23:41 Istočna obala Amerike, dokumentarna serija
 00:36 Elitni odred: Danska, serija
 01:34 Twin Peaks, serija
 02:19 Kod doktora, talk-show
 03:00 Reprizni program
 03:28 Jezik za svakoga
 03:38 Split: More (R)
 04:08 Dokumentarna serija - domaća
 04:38 Glas domovine
 05:03 Dragocjeni biser
 05:48 Dnevnik 2

05:56 Generalna špica
 05:58 Najava
 06:00 Juhuhu
 09:55 Draga Genevieve, dokumentarna serija
 10:17 Visoke potpetice u slami, serija
 10:42 Heartland, serija
 11:27 Čarolija, serija
 12:17 Kozmopolitska kuharica Rachel Khoo
 12:47 Ubojstvo, napisala je - (R)
 13:32 Bijeg od mnogoženstva, američki film
 15:10 Ovisni o čišćenju, dokumentarna serija
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:45 Stipe u gostima, humoristična serija
 17:15 Putovanja jednog gurmana
 17:43 Kriške sira, dokumentarna serija
 18:08 Dolina sunca, serija
 18:50 Bitange i princeze
 19:23 Bitange i princeze
 20:00 Nogomet, kvalifikacije za EP 2016 - emisija
 20:35 Nogomet, kvalifikacije za EP 2016: Malta - Hrvatska, prijenos
 22:35 Nogomet, kvalifikacije za EP 2016 - emisija
 23:00 Vrijeme na Drugom
 23:04 Nogomet, kvalifikacije za EP 2016 - sažeci
 23:25 CSI: Las Vegas, serija
 00:10 Zakon i red: Odjel za žrtve
 00:55 Lovci na natprirodno
 01:40 Bijeg od mnogoženstva, američki film (R)
 03:05 Noćni glazbeni program

05:35 RTL Danas, (R)
 06:15 Virus attack
 06:35 Tenkai vitezovi

07:00 Sve u šest, magazin (R)
 07:30 Pet na pet, kviz (R)
 08:30 TV prodaja
 08:45 Hitna služba, serija (R)
 09:40 TV prodaja
 09:55 Mijenjam ženu
 11:10 Četiri vjenčanja, lifestyle emisija
 12:10 TV prodaja
 12:25 Hitna služba, serija
 13:25 Shopping kraljica, lifestyle emisija (R)
 14:25 Big Brother, show (R)
 15:30 Horvatovi, serija (R)
 16:30 RTL Vijesti
 17:00 Shopping kraljica, lifestyle emisija
 18:00 Sve u šest, magazin
 18:30 RTL Danas
 19:15 Pet na pet, kviz
 20:00 Horvatovi, obiteljska humorna dramska serija
 21:10 Big Brother, show
 22:15 RTL Direk
 22:45 Big Brother
 23:05 Big Brother, serija
 23:20 Dr. House, dramska serija
 00:20 Kost, serija
 01:15 CSI, serija (R)
 02:05 Kost, serija (R)
 02:50 Astro show, emisija uživo
 03:50 RTL Danas, (R)
 04:35 CSI: NY, serija
 05:15 Kraj programa

SRIJEDA 14.10.2015.

06:40 Najava
 06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 07:05 Dobro jutro, Hrvatska
 08:00 Vijesti
 08:05 Dobro jutro, Hrvatska
 09:00 Vijesti
 09:05 Vita jela, zelen bor
 09:30 Gorski liječnik, serija
 10:20 Istočna obala Amerike, dokumentarna serija
 11:15 Eko zona
 12:00 Dnevnik 1
 12:25 Dragocjeni biser
 13:10 Kod doktora, talk-show
 14:00 Društvena mreža
 15:15 Igre moći, serija
 16:00 Labirint
 17:40 Život je lijep
 19:00 Dnevnik 2
 19:55 LOTO 7/39
 20:02 Igre moći, serija
 20:50 Samo kulturno, molim!
 21:35 Otvoreno
 22:27 Dnevnik 3
 22:57 Dokumentarna serija
 23:29 Istočna obala Amerike, dokumentarna serija
 00:24 Elitni odred: Danska, serija
 01:22 Twin Peaks, serija

02:07 Kod doktora, talk-show
02:52 Reprizni program
03:38 Transporter, francusko-američki film
05:08 Dragocjeni biser
05:53 Dnevnik 2

05:56 Generalna špica
05:58 Najava
06:00 Juhuhu
09:55 Draga Genevieve, dokumentarna serija
10:17 Visoke potpetice u slami
10:42 Heartland, serija
11:27 Čarolija, serija
12:17 Kozmopolitiska kuharica Rachel Khoo
12:47 Ubojstvo, napisala je
13:32 Knjižara krimića: Opjevaj mi umorstvo, američki film
15:10 Ovisni o čišćenju, dokumentarna serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:42 Stipe u gostima, humoristična serija
17:21 Putovanja jednog gurmana
17:49 Kriške sira, dokumentarna serija
18:14 Dolina sunca, serija
18:55 Bitange i princeze
19:30 Bitange i princeze
20:05 Gradnja antičkoga grada: Rim, dokumentarna serija
21:04 Vrijeme na Drugom
21:14 Transporter, francusko-američki film
22:44 CSI: Las Vegas, serija
23:29 Zakon i red: Odjel za žrtve, serija

00:14 Lovci na natprirodno, serija
00:59 Knjižara krimića: Opjevaj mi umorstvo, američki film (R)
02:24 Noćni glazbeni program

05:35 RTL Danas, (R)
06:15 Virus attack
06:35 Tenkai vitezovi
07:00 Sve u šest, magazin (R)
07:30 Pet na pet, kviz (R)
08:30 TV prodaja
08:45 Hitna služba, serija (R)
09:40 TV prodaja
09:55 Mijenjam ženu
11:10 Četiri vjenčanja, lifestyle emisija
12:10 TV prodaja
12:25 Hitna služba, serija
13:25 Shopping kraljica, lifestyle emisija (R)
14:25 Big Brother, show (R)
15:30 Horvatovi, serija (R)
16:30 RTL Vijesti,
17:00 Shopping kraljica, lifestyle emisija
18:00 Sve u šest, magazin
18:30 RTL Danas
19:15 Pet na pet, kviz
20:00 Horvatovi, serija
21:10 Big Brother, show
22:15 RTL Direkt
22:45 Big Brothe
23:05 Big Brother
23:20 Dr. House, dramska serija
00:20 Kost, serija
01:15 CSI, serija (R)
02:05 Kost, serija (R)
02:50 Astro show, emisija uživo

03:50 RTL Danas, (R)
04:35 CSI: NY, serija
05:15 Kraj programa

ČETVRTAK 15.10.2015.

06:40 Najava
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:05 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:05 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
09:05 Vita jela, zelen bor
09:30 Gorski liječnik, serija
10:20 Istočna obala Amerike, dokumentarna serija
11:15 Bečar budi, bečari su ljudi - emisija pučke i predajne kulture
12:00 Dnevnik 1
12:25 Dragocjeni biser
13:10 Kod doktora, talk-show
14:00 Društvena mreža - znanstveni četvrtak
15:10 Skica za portret
15:20 Igre moći, serija
16:05 Samo kulturno, molim!
17:40 Život je lijep
19:00 Dnevnik 2
20:02 Igre moći, serija
20:50 Dodjela nagrade Turistički cvijet, snimka
22:25 Otvoreno
23:17 Dnevnik 3
23:47 Dokumentarna serija - domaća
00:17 Istočna obala Amerike,

dokumentarna serija
01:12 Elitni odred: Danska, serija
02:10 Twin Peaks, serija
02:55 Skica za portret
03:03 Prjava igra, američko-njemački film
04:53 Biblija (R)
05:03 Dragocjeni biser, telenovela
05:48 Dnevnik 2

05:58 Najava
06:00 Juhuhu
09:55 Draga Genevieve
10:17 Visoke potpetice u slami, serija
10:42 Heartland, serija
11:27 Čarolija, serija
12:17 Kozmopolitiska kuharica Rachel Khoo
12:47 Ubojstvo, napisala je, (R)
13:32 The Color of Rain, američki film
15:10 Ovisni o čišćenju, dokumentarna serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:41 Stipe u gostima
17:15 Bečko carstvo kobasica, dokumentarni film
17:40 Kriške sira, dokumentarna serija
18:05 Dolina sunca, serija
18:45 Bitange i princeze
19:20 Bitange i princeze
20:00 Karipsko more sa Simonom Reeveom
21:00 Vrijeme na Drugom
21:10 Prjava igra, američko-njemački film (R)

23:00 CSI: Las Vegas, serija
23:45 Zakon i red: Odjel za žrtve, serija
00:30 Lovci na natprirodno
01:15 The Color of Rain, američki film
02:45 Noćni glazbeni program

05:35 RTL Danas, (R)
06:15 Virus attack
06:35 Tenkai vitezovi
07:00 Sve u šest, magazin (R)
07:30 Pet na pet, kviz (R)
08:30 TV prodaja
08:45 Hitna služba, serija (R)
09:55 Mijenjam ženu
11:10 Četiri vjenčanja
12:10 TV prodaja
12:25 Hitna služba, serija
13:25 Shopping kraljica, (R)
14:25 Big Brother, show (R)
15:30 Horvatovi, serija (R)
16:30 RTL Vijesti
17:00 Shopping kraljica
18:00 Sve u šest, magazin
18:30 RTL Danas,
19:15 Pet na pet, kviz
20:00 Horvatovi, serija
21:10 Big Brother, show
22:15 RTL Direkt
22:45 Big Brother
23:05 Big Brother
23:20 Dr. House, dramska serija
00:20 Kost, serija
01:15 CSI, serija (R)
02:05 Kost, serija (R)
02:50 Astro show, emisija uživo
03:50 RTL Danas, (R)
04:35 CSI: NY, serija
05:15 Kraj programa

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik* emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 minuta na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati a emisija iz kulture *Svijetnik* nedjeljom od 16.30 sati.

Polusatna emisija na hrvatskom jeziku emitira se subotom s početkom u 21 sat na Radio Novom Sadu.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKUD Vladimir Nazor iz Stanišića emitira se na valovima Radio Sombora nedjeljom od 17 do 19 sati.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku *Zvuci bačke ravnice* emitira se četvrtkom od 18 do 20 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

HRVATSKA PANORAMA NA TELEVIZIJI YU ECO

Program obuhvaća informativnu petominutnu emisiju *Cro info vijesti*, koja se prikazuje radnim danima nakon Info bloka ove televizije u premijernom i tri reprizna termina (15.30, 19.15, 22.15, 00.15 sati). Polusatna društveno-politička emisija *Moirišta* emitira se četvrtkom od 22.30 sati, a reprizira ponedjeljkom od 9 sati. Kolaž emisija s pregledom tjedna iza nas pod nazivom *Hrvatska panorama* emitira se subotom od 11 sati.

PROGRAM NA HRVATSKOM JEZIKU RADIO SUBOTICE

SHEMA ZA RADNE DANE: 18.00 - 19.00

Najava programa • Večernji dnevnik • Anemov prilog *Bolja Srbija* • Agencijske vijesti iz RH • Kronologija - Dogodilo se na današnji dan • Jezični savjetnik *Govorimo hrvatski*

19.00 - 19.30

• Poetski predah • *Popularne melodije* - zabavna glazba (ponedjeljkom) • *Na valovima hrvatske glazbene tradicije* - narodna glazba (utorkom) • *Veliki majstori glazbe* - ozbiljna glazba (srijedom) • *Rock vremeplov* (četvrtkom) • *Minute za jazz* (petkom)

19.30 - 20.00

• *Europski magazin* - magazin Radija Deutsche Welle (ponedjeljkom) • *Kulturna povijest* (utorkom) • *Znanjem do zdravlja* (srijedom) • *Razmišljanje dopušteno* (četvrtkom) • *Tjedni vodič* (petkom)

20.00 - 20.30

• *U pauzi o poslu* (ponedjeljkom) • *Aktualije* (utorkom) • *Otvoreni studio* (srijedom) • *Kultur café* - magazin iz kulture Radija Deutsche Welle (četvrtkom) • *Vodič za moderna vremena* - emisija Hrvatskoga radija (petkom)

20.30 - 21.00

• Narodna glazba • Blic vijesti i odjava programa

SHEMA ZA DANE VIKENDA: Subota

• 18.00 Najava programa, Vijesti dana, zabavna glazba
• 18.15 Vojvođanski tjedan
• 18.30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
• 19.00 Vjerska emisija, duhovna glazba
• 20.00 Divni novi svijet
• 20.55 Odjava programa

Nedjelja

• 18.00 Najava programa, Vijesti dana
• 18.10 Nedjeljni mozaik (kronologija, zanimljivosti, zabavna glazba)
• 18.30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
• 19.30 *Putnici kroz vrijeme* emisija za djecu Hrvatskoga radija
• 20.00 *Hrvatima izvan domovine* - emisija Pitomog radija iz Pitomače (RH)
20.55 Odjava programa

104, 4 Mhz

ŽELJKO PANČIĆ, PRIVATNI OBRTNIK, TESAR

Snovi o salašu

Željko Pančić svoje korijene »vuče« iz Žednika. Iako je, kako kaže, tek pet godina svoga života proveo u ovome selu nadomak Subotice, korijeni se ne zaboravljaju i ne daju se iščupati. Treba ih negovati i čuvati, te prenositi na buduće naraštaje.

Radan, skroman i vrijedan rano je počeo raditi zbog financijske situacije u obitelji koja je bila teška. Obitelj su tada činili majka **Krista**, otac **Mijo**, sestra **Janja** i on. Svojedobno je radio s

ocem u *Bratstvu*, poduzeću koje je svim Subotičanima poznato iz nekih davnih boljih vremena.

Željko je član Udruge bunjevačkih Hrvata *Dužijanica*, zatim DSHV-a, i to od ranih 90-tih godina, Konjičkog kluba *Bačka* te Udruge uzgajivača sitnih životinja. Željko ima mnogo angažmana, voli puno toga, uključen je u mnoge manifestacije i zbivanja. No, naglašava nam da je sve to članstvo u udrugama, taj rad, iz ljubavi.

ŽIVOT U KUĆI

Željko sa suprugom **Mirom** ima četvero djece: »Sretno sam oženjen suprugom **Mirom** od 1990. godine koja također potječe iz zemljoradničke obitelji. Radi kao kasirka u Studenskom centru u Subotici. Imamo četvero djece. Prvi je sin **Tomislav** koji ima 21 godinu. Jedini od djece je pohađao nastavu na srpskom jeziku jer tada nije bilo hrvatskih odjela u OŠ *Matko Vuković*, bavi se nogometom, dosta dugo se bavio i folklorom. Trenutačno radi u tvrtci *Siemens*. Drugi sin **Davor** koji ima 16 godina je pohađao nastavu na hrvatskom jeziku, a sada pohađa Srednju veterinarsku školu u Bačkoj Topoli. Njegov hobi je također nogomet, a i on se bavio folklorom. Treći sin **Josip** ima 11 godina bavi se folklorom i pohađa 6. razred OŠ *Matko Vuković*. Kćerka **Ana** ima 10 godina – i ona se također bavi folklorom, a pohađa 5. razred OŠ *Matko Vuković*. Oboje su u hrvatskim odjelima.«

Željko dodaje da s djecom dolaze i brojne obveze, no s vje-

rom u Boga nije ništa teško i nemoguće.

Život u kući ima i brojne prednosti, djeca iz ove obitelji osim školskih obveza imaju i male interesantne obveze, pomoć u kućanstvu. No, kako se u ovoj kući uzgajaju zečevi i kokoši, isključivo, kako kaže Željko, za obitelj i hranu. Nađe se tu i ukrasne peradi, tu su i četiri psa, a ova obitelj ima i dva konja. O njima skrbi Željko uz pomoć supruge i djece. Briga o cvijeću, koje je također dio kućnog miljea, posao je supruge Mire.

Željko je aktivan u Udruzi *Dužijanica*. Redovito svake godine sudjeluje u pripremama oko *Dužijanice*. »Obično poslije svakog radnog dana pažnju posvetim konjima. To je moj hobi, a i trenuci opuštanja, kao i restauracija karuca, fijakera i sličnoga. Što se tiče *Dužijanice* naša obitelj je aktivna svake godine. Kao najstariji član sudjelujem u pripremi *Dužijanice* i risu, a djeca i supruga to dopunjuju sudjelovanjem u drugim aktivnostima vezanim za *Dužijancu*.

TKO U KUĆI DRŽI KUHAČU?

»Svaka kuća ima i svoju kuharicu, a u našoj je to moja supruga Mira, koja jednako dobro sprema slatke i slane delicije. Kuhanje ni meni nije strano, jer povremeno odlazim na neka natjecanja u kuhanju kotlića, kao i kuhanje nedjeljne užne, pečene finih kolača. Mi nismo puno izbirljivi u hrani, navikli smo jesti sve što se pripravi. Najviše volimo običnu domaću kuhinju (*krumpiraču*, domaću čorbu i slično).

Moja neostvarena želja je oduvijek bila skroman život na salašu, a ostvarena želja, koja mi se svakog dana ispunjuje, je dobra i skromna obitelj.«

Što na koncu zaključiti, tko se jednom veže i osjeti što je to salaš, sjeća ga se i želi mu se vratiti. Tko zna, možda jednoga dana i to bude, jer očito je da Željko još nije odsanjao svoj salašarski san.

Branka Dulić

BLAGO BAŠIĆ NA HODOČAŠĆU U MEĐUGORJU

Avantura *Tomosom* starim 30 godina

teži je bio spust nego uspon. Razumljivo. Da je pukao klip ili sajla Blago ne smije ni razmišljati što bi bilo na tim strminama. Ali motor je izdržao cijeli put od 2.000 kilometara koji je počeo u Somboru, nastavljen je prema Osijeku, Našicama, Požegi, Sisku, Karlovcu, Senju, zatim Jadranskom magistralom do Splita, Makarske, preko Biokova do Međugorja, a u povratku preko Dubrovnika, Crne Gore, Zlatibora, Valjeva, Špaca, Novog Sada do Sombora. Ulaznu ploču svakog većeg mjesta kroz koje je prošao Blago je fotografirao.

»Na putu sam proveo 15 dana, a svega sam jedno noćne platilo, ali sam i dvije noći prespavao vani. Na motoru sam, u vožnji, proveo devet dana. Nekada sam dnevno prelazio 100, 120 kilometara, a nekada i 250 kilometara. Prosječna brzina kojom sam vozio bila je 25-30 kilometara, jer ovaj mali motor ne može više«, kaže Blago. Iako ima punih 70 godina, kaže kako nema razloga da na istu avanturu ne krene i iduće godine. U šali kaže kako bi mu, koliko je reklamirao *Tomosov* motor, mogli biti i sponzori.

Z. V.

Blago Bašić iz Sombora svake godine hodočasti u Međugorje, a već deset godina na to putovanje ide svojim motociklom, malim *Tomosom* starim trideset godina. Tako je bilo i sada, ali je putovanje bilo znatno duže, jer se u Sombor Blago vratio preko Crne Gore, što znači da je prešao oko dvije tisuće kilometara. Na

putovanju je bilo mnogo susreta s dragim i dobrim ljudima koji će Blagi zauvijek ostati u sjećanju, a posebice susret u Međugorju. »U Međugorju sam zamolio jednog nepoznatog čovjeka da me fotografira. Fotografirao me je, a onda pogledao motocikl, pa mene, i izvadio novčarku uz riječi – uzmi ovo, trebat će ti za povratak i sretan ti put. Kada

sam pogledao vidim 200 eura. Kažem mu kako imam novca za povratak kući, ali on uporan, kaže – radim u inozemstvu. I kako je došao, tako i ode. Jedino sam uspio doznati kako se zove **Stipan Šarčević**. To me je toliko dirnulo, ne zbog novca već zbog njegove geste«, priča nam Blago.

Prešao je Blago svojim motociklom i Biokovo, a, kaže,

Privatna stomatološka ordinacija

Opće stomatološke i specijalističke ortodontske usluge

dr. Róbert Horvát

www.poslovnabaza.com/dr/horvatrobert

24000 SUBOTICA Dure Đakovića 7/a Tel.: 024/554-136

Too *Tooth optika*

BLUEGlide

od 1.10.2015. do 30.11.2015.

JESENSKA -50% PROMOCIJA

Subotica
024 551 045

POGLED S TRIBINA

Biti ili...

Do 7. i 8. kola aktualnih kvalifikacija za nogometno prvenstvo Europe kojemu će iduće godine Francuska biti domaćin, reprezentacija Hrvatske je vodila na tablici skupine H, uz četiri pobjede i dva remija (oba protiv glavnog rivala Italije). Ali, neuspjeli kvalifikacijski izlet u Azerbajdžan i Norvešku sve su to pokvarili, pa je sutra (subota 10. listopada) i u utorak (13. listopada) biti ili ne biti protiv Bugarske (na praznom Maksimiru) i Malte (zasigurno ne ispunjenom Nacionalnom stadionu Ta' Qali u La Valletti).

Vrlo je vjerojatno kako će nakon 9. kola prve tri momčadi skupine H zadržati svoja mjesta, izuzev ako Azerbajdžan doma ne napravi novo iznenađenje i pobjedi Italiju, a Norvežani kiksaju doma protiv Malte. Hrvatska naravno mora dobiti Bugarsku, da bi u posljednjem kolu imala još teoretskih šansi.

A one izgledaju ovako:

Hrvatska pobjeđuje Maltu i čeka rasplet susreta Italija – Norveška. Podsjetimo, Italija je nedostižna na prvom mjestu (pod uvjetom realnog scenarija 9. kola), a s pobjedom ili remijem protiv Norvežana, otvaraju Hrvatskoj francuska vrata. Jer, u slučaju jednakog broja bodova (remi Italije i Norveške) odlučuje bolji međusobni skor (Hrvatska je doma slavila s visokih 5:1).

Hoće li sve biti ovako ili nekako drukčije znat ćemo u utorak navečer. Je li novo postavljeni izbornik Čačić izravni putnik na Euro 2016 ili će se šansa tražiti u doigravanju trećeplasiranih momčadi? A možda Hrvatska bude i najbolje trećeplasirana momčad kvalifikacija i na taj način se izravno plasira na summit najboljih europskih nogometnih reprezentacija.

Za **Shakespeareovu** neodumicu svi dobro znaju. Ona je vječna.

Ali posljednjih mjesec dana isto pitanje muči HNS i vodstvo nogometne reprezentacije Hrvatske.

Ipak, ova nedoumica će trajati samo do utorka navečer.

A onda će biti kako mora biti!

D. P.

NOGOMET

Hajduk stigao Dinamo

Sigurnom pobjedom protiv Istre 1961 (3:0) nogometaši Hajduka su se približili Dinamu na samo bod zaostatka. Pod dojmom teškog poraza od Bayernu u Ligi prvaka, modri su ubilježili samo bod na gostovanju kod Intera (2:2).

Ostali rezultati 12. kola: Osijek – Split 0:1, Rijeka – Zagreb 4:1, Lokomotiva – Slaven 1:1

Tablica 1. HNL: Dinamo 24, Hajduk 23, Rijeka 22, Split 18, Inter 15, Lokomotiva, Istra 1961 14, Slaven 13, Osijek 9, Zagreb 4

RUKOMET

Minimalan poraz PPD Zagreba

Unatoč odličnoj igri rukometaši PPD Zagreba nisu uspjeli stići do još jedne velike pobjede u svojoj Areni. Posljednja dionica susreta 3. kola skupine A protiv Veszprema pripala je gostima iz Mađarske, a hrvatski prvak se morao zadovoljiti minimalnim porazom (20:21).

KOŠARKA

Cedevita i C. Zvezda maksimalno

Pobjedama protiv Sutjeske (83:68) i Budućnosti (83:62), Cedevita i Crvena zvezda su ostale jedine s maksimalnim učinkom nakon dva odigrana kola u novoj sezoni ABA lige. Cibona je prvu pobjedu upisala protiv Šentjura (71:69), dok je Zadar poražen na gostovanju kod Krke (66:77).

tiv Šentjura (71:69), dok je Zadar poražen na gostovanju kod Krke (66:77).

TENIS

Tri u TOP 50

Hrvatska je jedna od malobrojnih manjih država koja se može pohvaliti s čak tri tenisača među TOP 50 najboljih na svijetu. Marin Čilić (14. mjesto) i Ivo Karlović (18.) su u TOP 20, dok mladi Borna Ćorić trenutačno zauzima 38. poziciju.

NAMA JE DOVOLJNO

DA ZNATE ZA NAS

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće

- Subotica, Karađorđev put 2,

- Telefon (danonoćno):

(024) 55-44-33

Raspored sprovoda i umrlice na

Internetu: www.funero.co.rs

e-mail: funero@funero.co.rs

Kod smrti umirovljenika umanjujemo račun
za iznos posmrtno pomoći koju daje PIO.

Prodaje se roljka za glačanje veša i drvena vaga s tegovima (mjeri do 500 kg). Tel.: 064 3910112

Tročlana obitelj prima stare osobe na dvorbu za nekretninu ili penziju. Tel. 062 1941729.

Kupujem njivu – poljoprivredno zemljište u jednom komadu većem od 5 ha. Tel.: 064 1759512

Subotica, prodaje se solidna kuća sa zasebnom garažom i prostranim dvorištem. Infrastruktura. Legalizovano. Cena po dogovoru. Vlasnik. Tel.: 065-5053962.

Izdajemo apartmane u Novom Vinodolskom. www.apartmani-karasic.com.

Sombor – prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suteronom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025 5449220; 064 2808432.

Zagreb, u Srednjacima izdajem jednosobni stan, soba, kuhinja, kupatilo. gr. grijanje, telefon, renoviran, nov namještaj. Tel.: 024 547 204.

Prodaje se kuća u Petrovaradinu, Marina Držića 2a. Površina zemljišta je 100 m², stambena površina je 40 m². Tel.: 064 0125719.

Podajemo obiteljsku katnu kuću 210 m² na placu od 670m² – garaža, kotlarnica, ljetna kuhinja i vinska komora sve opeka, plin, etažno grijanje, telefon, interfon, do autobusa 5 minuta. Subotica. Tel.: 024 546 061 ili 064 468788.

Prodajem Tv Samsung ekran ravan 82 cm, daljinski, namještaj visoki sjaj – regal 3,8, klupski stol, škrinja za jastuke i regal 2,v /2š. Tel.: 064 4681788.

Prodajem noviju trosobnu kuću na uglu, s placem od 524 m² u Novom naselju – Aleksandrovo. Tel.: 063-553-447.

Subotica centar – izdaje se uredski poslovni prostor, 4 prostorije, 130 m², tri telefonske linije, internet, parking prostor. Cijena po dogovoru. Tel.: 024/529-745, 063/518-218.

Hrvat, 25 godina, zaposlen, vlasnik velike kuće u turističkom gradu Slavenska Orahovica kod Osijeka, traži djevojku zanatliju (frizerku) za dopisivanje – brak. Uz pismo poslati fotografiju.

Ivan Peček, Stjepana Radića 10, HR 33515 Orahovica Slavenska, Hrvatska.

Izdajem u najam 20 ari placa u progonu u centru Tavankuta, pogodno za plastenik ili organsku proizvodnju – ima bunar. Tel.: 064 5259245.

Prodaje se kuća – vikendica na zapadnoj obali jezera Palić. Tel.: 062 8687964.

Mijenjam ili prodajem veće leandere u boji i limun, koturaljke, novu električnu kosilicu, muške čačkire s prslukom, kožne čizme, koš, šešire, šubare, kaput i žensko bunjevačko ruvo (i sefiri), razne marame, sto i stolice, tepisi i ekskluzivna italijanska vjenčanica od čipke. Tel.: 024 532570.

Kupujem salaš s okućnicom u Ljutovu ili Tavankutu. Tel.: 069 2887213.

Prodaju se koturaljke, stolovi i stolci, bunjevačka ruva – svila i sefiri, marame, pregače, ponjaviceevece, čaršavi, muške čačkire i prsluk, čizme, šeširi, nova el. kosilica, tepisi i staze. Tel.: 024 528 682.

Prodaje se dvosoban stan (51 m² + terasa) s odličnim rasporedom prostora na Prozivci. Stan se redovito održava i sačuvan je. Ima klimu, kablovsku i daljinsko grijanje. Cijena 28.000 eura (nije fiksno). Tel.: 062 788924.

Prodaje se trosoban stan od 73 m², dvije terase, renoviran, prijeko od Hrvatskog konzulata u naselju Tokio. Ima kablovsku, CG,... Cijena 50.000 eura. Tel.: 069 2052608.

Izdajem (od 1. 9.) 2-soban namješten stan (3 kreveta+pomoćni ležaj, plinsko grijanje, blizina tramvaja) u Zagrebu, Folnegovićeva naselje. Cijena: 250 eura. Tel.: 063 8820654, 065 6081194. +385 92 1770196.

Hitno prodajem mali moto-kultivator, marke VALPADANO s frezerom, 10 KS. Tel.: 062 86 87964.

Prodaje se apartman 36m² u Jadranovu 5 km od Crikvenice. Tel.: 024 4527499 ili 064 1839591.

Potrebni radnici za rad u novoj tvornici u Slovačkoj. Tel.: 064 4109369

Prodajem veći 1 S, integralova zgrada, parketiran, s malim barom, IV. kat, 2 lifta, podrum, cg, adsl, kds tv i interfon. Tel.: 062 8900458.

Prodaje se apartman od 36 m² u Jadranovu, 5 km od Crikvenice. Tel.: 024-4527-499, 064-18-39-591.

Prodaje se muška kožna jakna vel: 56 braon boje, nova. Tel.: 064 4618006.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi VAŽI DO 16. 10. 2015.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojoj ćete moći objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga **CroArt** prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge.
Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218;
e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC **Bunjevačko kolo**, Likovni odjel, vrši prodaju slika svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, ul. Preradovićeve 4. radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Vesna Prčić (predsjednica)
Ivan Gregurić, Mato Groznica,
Zvonko Sarić, Josip Stantić, Thomas Šujić,
Vesna Zelenika, Tomislav Žigmanov

DIREKTOR

Ivan Karan
e-mail: hredirektor@tippnet.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

dr. sc. Jasminka Dulić (hurednik@tippnet.rs)

POMOĆNIK I ZAMJENIK

GLAVNE I ODGOVORNE UREDNICE:
Zvonko Sarić

REDAKCIJA:

Davor Bašić Palković
(urednik rubrike kultura i urednik *Kužiša*)
Dražen Prčić
(urednik rubrike sport i zabava)
Željka Vukov
(urednica društvene rubrike i urednica *Hrčka*)
Zlata Vasiljević (novinarka dopisništva Sombor)
Suzana Darabašić (novinarka dopisništva Srijem)

ŠEF DOPISNIŠTAVA I KOREKTOR:

Mirko Kopunović (mkopunovic@hrvatskarijec.rs)

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik) (tsujic@hrvatskarijec.rs)
Jelena Ademi (grafička urednica) (jademi@hrvatskarijec.rs)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević (nsudarevic@hrvatskarijec.rs)

UREDNIK WEB IZDANJA:

Dražen Prčić

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)
Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Dulić (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55; ++381 24/55-15-78;
++381 24/53-51-55

ŽIRO RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: hrvatskarijec@tippnet.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Rotografika
doo Subotica

List je upisan u Registar javnih glasila
Agencije za privredne registre Republike Srbije
pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Каталогизација
у публикацији Библиотека
Матице српске, Нови Сад
32+659.3(497.113=163.42)

VOJVOĐANSKA KUPALIŠTA I IZLETIŠTA

Palić

U pisanim dokumentima jezero Palić se prvi put spominje 1462. godine, a prva karta jezera (Paligo Palus) urađena je 1690. godine. Koncem XVIII. stoljeća već se znalo kako jezerska voda i mulj imaju ljekovita svojstva. Gradski liječnici Subotice 1837. godine su predložili da se na obali izgradi kupalište, a 1845. pokraj kupališne zgrade izgrađena je gostionica *Donja trščara*. To je bio temelj budućeg kupališta i toplica. Osim na liječenje,

posjetitelji su na Palić dolazili i radi izuzetno bogate ponude zabave. Zlatno doba kupališta i toplica Palić počinje koncem XIX. stoljeća, nakon otvaranja pruge Budimpešta-Zemun 1883. i tramvajske linije do Subotice 1897. godine. Broj posjetitelja bio je u porastu sve do početka I. svjetskog rata. Poslije rata, tada već u sklopu Jugoslavije, na istočnoj obali Palića izgrađen je Veliki (Muški) štrand, najveći objekt te vrste i namjene u tadašnjoj Jugoslaviji. Poslije II. svjetskog rata nastavljeno je s uljepšavanjem Palića. Godine 1950. u borovoj šumi izgrađena je moderna Ljetna pozornica, na kojoj su gostovali mnogi umjetnici. Iste godine otvoren je i ZOO vrt. Šezdesetih godina prošloga stoljeća izgrađen je sportski centar s terenima za nogomet, odbojku, košarku, rukomet. Na istočnoj obali je podignuto Vikend naselje, u kojem su mnoga subotička poduzeća izgradila odmarališta za svoje radnike.

Kao posljedica stalnog opadanja razine vode, velikih vrućina, smanjenja ribljeg fonda, zastoja vjetrova i zbog otpadnih voda, još koncem XIX. stoljeća zabilježeno je bujanje jezerskog bilja. Ovaj je proces kulminirao u ljeto 1970. godine. Zbog velikog zagađenja i nekontroliranog cvjetanja algi, došlo je do nestanka kisika u vodi i pogibelji skoro cjelokupnog živog svijeta. Jezero je 1971. godine isušeno, iz njega je povučen sav mulj, a 1976. ponovno je napunjeno vodom i izgrađen je pročištač za otpadnu vodu. Godine 1984. otvoren je termalni bazen, a uz postojeći pročištač, 1995. je pušten u rad kanal Tisa-Palić. U maniri starih vila 2000. godine je izgrađen suvremeni hotel *Prezident*, a kasnije je nekoliko starih palićkih vila adaptirano i pretvoreno u luksuzne male hotele.

I. Andrašić

IZ IVKOVIĆ ŠORA

Veče na salašu

Piše: Branko Ivković

Faljniš čeljadi moja, jevo ja baš ponamirivo, pa ko velim idem malko odmoriti kosti pod ambetušom, danas je bijo niki lip dan, fala Bogu, dalo se raditi po avliji. Mi se pedig latili ubacivanja kuruza u čardak da ji kokoške ne raščepkavaju, a nisam

nikad uspijo napabirčiti novaca pa kupiti onaj elivator, s tim je kud kam lakše i brže, vako u košar pa sve priko grbače, no niki sam već i naviko da mi se sve prilama priko grbače pa mi ni to malo košarovanja ne smeta, bar ne mislim više na koji kake emisije, ne blenem u tu televiziju po cijo dan pa se samo sikiram. To meni nikako dođe kugod kad čovik ode kod doktora, nako zbog makar čega, a ono ispadne sto bola, kad ti oni napripovijavaju Bože moj, a tek kad vididu da ti malkoc deblji buđelar, pa ovaj lik sto posto liči, al košta, pa onaj lik isto košta, juju, ne daj Bože ni bit bolesan u ova vrime, a kad ne ideš ni ne fali ti ništa, isto tako s televizijom, lipo se naradi čovik na avliji i na njivi pa mu ne padne ni napamet televizija, ni ko se s kime svađa ni ko je kriv za čega, a sve smučkaj pa proli, kad emisija prođe ti koji su se sve upljuvali od svađanja odedu na kaku dobru večeru, idu i piju, sviraju njim svirci, a ti Braniša a i ostali svite lipo ded udri po staroj slanini jel drugo ni nemaš, potrošila se divenica i šunka još u lito. Zato sam se ja rišijo da više opšte ne gledam televiziju, biće kako bidne i šta Bog da, neće samnom više niko omlaćati. A baš sam niki dan gledao kako ovi iz naše varoške simenjare se bunidu, a kako i ne bi kad čeljad nisu dobili više od ftralj godine nadnicu, ded nek malko te gazde probadu priživiti koji misec brez nadnice, al nji baš briga, njima pulitika drži stranu, a siroma svit borme osti na grbači sve njeve natirancije i svađancije. Čeljadi moja neće na dobro izaći, čovik viruje u čega, vridno radi i poštiva a ondak kaže »ajak, pui pik, vako više ne važi, sad ćemo vako«, a ti rabadžijo moj, obisi usta na klin, omatorijo si ne tribaš nikom, a ni za penziju još nisi, pa ti vidi nervirancije, a koliko je taki, mrmljam sam sebi u brk dok šikarim noge u laboru, moram borme prija kupatila jal kade dobro ošikariti jel me ova moja uvijek izruži da ostanedu muzge pa ne mož vazdan otrt, ist će me živog dok se ne rasrdim i »instaliram« lipo kopan badeg u ketrenac i manem se skroz te gospoštine, a kandar ću se maniti mišanja i s gospodom, dobar je meni ovaj moj svijet iz Ivković šora, bar da nisam ni išo u varoš i provardo godine, a osto siroma. No čeljadi moja dosta sam vam kuko, nisam tijo al jeto, nadošlo mi ko rešetitu što ne drži vodu.

Bijo sam niki dan u Tavankutu slušati gajdaše, av svaka njim čast ne da duvaju u onu mišinu i sviraju, a jeto za nji se već sve zaboravilo, a kadgod su bili glavni u svatovima, al došlo sve modernije vrime i gajdi već skoro ni nema, da nemade ove mladeži ne bi ji više ni čuvo. Eto čeljadi ja bi sad išo leći, zbogom do drukput, ako Bog da.

BAĆ IVIN ŠTODIR

Niko zarađiva al niko i troši

Što dalje, sve teže živit. Nadnice i penzije godina stoju, a sve što se mora kupit, malo malo, pa se digne. Bać Iva se dobro sića ka je naj iz matrne otvorijo veliki dućan u varoši, išli on i njegova trgovat. Ona još radila u šnajderaju, pa imala nikake čekove. I bome, zotaj jedan papirić natrgovali se, ni sve ni stalo u tu njevu veliku košaru na točkeva. A platili potli nikoliko miseci. Prvać bila trgovat njegova mater, isto notaj papirić. I isto će platit za nikoliko miseci. Jedino se ni isto natrgovala. Sve je stalo u jednu korpu, moglo još toliko. A penzija je bila ista ko i onda ka su trgovali bać Iva i njegova. Eto, vidi on da i vi što dojdju iz bila svita za njeve novce ne možu trgovat ko što su prija mogli. Bome, ni vi što idu u bili svit u nadnicu, pa ka se za par miseci vratu, donesu više neg što njegova u šnajderaju dobila za dvi godine. »Ne znam šta da radimo, evo mi jedna druga iz škole zove da idemo u Švapcku čuvat stare. Veli da ni teško radit, a novci nisu za bacit. Dva miseca bi radila ona, pa dva miseca ja i tako bi se minjale kroz cilu godinu«, veli mu njegova niki dan ka su fruštukovali. U tomu Taksa zalajo, pa se onda sto oko nikoga umiljavat. Bać Iva izajde u gank, vidi da jim došo pajtaš i budući kum Mata. Oma su unišli i sili zastal. »Ajde, kume, malo se zasoli, znam da voljiš friške lepinje, tojić sam je izvadila iz peći«, veli bać Ivina i metne prid njega mast, sose i paprike. Lipo vrime se odužilo, pa još uvik beru iz bašće. Mata ni čeko da ga dvaput ponudu. Otkinijo komadeš lepinje, bogato namastijo, posolijo i popaprijo. »Eto, možda je to malo i brezobrazno, al ja sam ko vas ko i doma, ništa se ne sumiram«, veli i zagriže zalogaj, pa očiće malo sose i paprike. Ka su fruštukovali, velu malo će u komšijcki bircuz na špricer i divan, stare katarke više nema, a nova još ni uzrila. Bać Iva nikad ne načimlje bure pri sisveta. Sili, Mata oma poručijo litru i sodu. Bircuz prazan, a birtaš svaj ko pokisnit, sijo i on ko nji. Veli jim da ne moru platit, on časti. Vidu da bi se izjado, a nema komu drugomu: »E, Bože, ko je samo izmislijo da triba it u Švapcku čuvat matore? Eno mi posestrica došla natrag. Istina, donela lipi novaca, al šta je vridi? Dok je ona tamo rmbačila, naj njezin dvaput više zapijo i zakarto. Polak živine jim pokrepalo, a svinje prodo, vada ni imo vrimenta ranit. A vamo divani ne isplati se vo, ne isplati se no. Istina, mene ni u džep ni iz džepa, al žo mi posestrice. Eno je sad ide u papriku, a njega otirala. Kuća njezna, on se priženijo. Vidim ga malopri, prošo sokakom, izgleda ko kaki kalfucija. On ne bi u nadnicu pa da vrati što je zadužijo. Dovatijo se njegovi kartaroša i pijandura, pa uzdra«, izjado jim se za dram. Bać Iva se samo jako zaštodi i zagledo daleko kroz pendžer.

Piše: Ivan Andrašić

MISLI POZNATIH

- **Crane:** Ako budete imali previše povjerenja možda će vas netko i prevariti ali ako ne budete imali povjerenja živjet ćete u mukama.
- **Spencer:** Pažnja je najbolji put do prijateljstva.
- **Aristotel:** Prijateljstvo je ista duša koja živi o dva različita tijela.

KVIZ

Nada Klaić

Koje godine i gdje se rodila hrvatska povjesničarka **Nada Klaić**?
Gdje je stekla akademsku naobrazbu?
Kako je glasila njezina doktorska disertacija?
Koja je njezina povijesničarska specijalnost?
U kojim svojim dijelima se bavila poviješću hrvatskih gradova?
Što je najveća značajka u znanstvenom radu Nade Klaić?
Kada i gdje je umrla Nada Klaić?

Rodila se 21. srpnja 1920. godine u Zagrebu.
Na Filozofskom fakultetu u Zagrebu.
Političko i društveno uređenje Slavonije za Arpadovića.
Dosele nje Slavena do XIX. Stoljaća.
Zadar u srednjem vijeku do 1409. Zagreb u srednjem vijeku...
Ona je najučestaliji hrvatski medijalist 20. stoljeća.
Umrila je u Zagrebu 2. kolovoza 1988. godine.

FOTO KUTAK

More jabuka!

VICEVI

Došao Ivica kod frizera:

- Molim Vas jedno šišanje.
- Kako želite, molim – upita frizer.
- S desne strane mi ostavite jednu veliku rupu, a s druge strane nekoliko manjih. Šiške neka mi budu ošišane ukoso, a repovi neka budu neravni.
- Pa, ovaj ne znam hoću Vas baš tako znati ošišati – uzdahnu frizer.
- A prošli puta ste znali – odbrusi bijesno Ivica.

Pita Perica mamu:

- Što ljudi rade kada imaju automobil koji se više ne može voziti?
- Onda ga prodaju tvom tati!

NOGOMET

Gostujuća pobjeda

ZRENJANIN – Važnu pobjedu izborili su nogometaši *Bačke 1901* na gostovanju kod *Banata* u Zrenjaninu (1:0) i sada se nalaze na osmom mjestu *Srpske lige* skupine Vojvodina. U sljedećem 9. kolu, u subotu 10. listopada od 15 sati crveno – bijeli dočekuju *Dunav* iz Starih Banovaca.

Bod iz Bečeja

BEČEJ – Tavankučani su uspjeli osvojiti bod na gostovanju protiv *Bečeja 1918* (1:1) i učvrstili mjesto u sredini tablice Bačke lige. U nedjelju, 11. listopada od 15 sati *Tavankut* će doma igrati protiv *Mladosti* iz Turije.

Neefikasni Sonćani

SONTA – *Dinamo* je u šestom kolu MNL Sombor – Apatin – Kula – Odžaci, na svojem stadionu dočekao ekipu *Graničara* iz Riđice. Za nevjerovati, imali su igru, prigode, ranu prednost, dvije grede, penal, čak i sudačku naklonost i pored svega, utakmicu su izgubili

rezultatom 1:2. Već u 18. minuti Dinamovci su došli u prednost zgoditkom *Dekana*, a samo dvije minute kasnije gosti su poravnali. Domaćini su nastavili s napadima i do kraja su zapucali brojne prigode. U 73. minuti gosti su nakon jednoga kontranapada zatresli mrežu nemoćnog *Lukača* za prednost, ispostavilo se i konačnu pobjedu. U narednom kolu plavi će na neugodno gostovanje u Rastinu.

Monoštorcima bod iz Riđice

RIĐICA – U petom kolu MNL Sombor – Apatin – Kula – Odžaci Monoštorci su na vrućem gostovanju u Riđici iščupali polovicu plijena zgoditkom u samom finišu utakmice. U susretu *Graničara* i *Dunava* viđena je dosta oštra, na momente i gruba igra, osobito od strane domaćina. Napadači su bili efikasni, pa su se mreže tresle u šest navrata, na svakoj strani po tri puta. Na koncu, najpravednija je bila podjela bodova, uz rezultat 3:3. Monoštorcima slijedi gostovanje u Kuli, kod lidera *Hajduk-Juniora*.

I. A.

STRELIČARSTVO

Goran Vujković prvak Srbije

NOVI SAD - Streličar SK *Artemis* iz Subotice **Goran Vujković** postao je seniorski prvak Srbije na državnom prvenstvu u 3D strelj-

čarstvu održanom prošle subote na obroncima Petrovaradina. Mete su bili gumeni oblici divljih životinja od pjenaste gume, a 24 metna polja bila su postavljena na 4 kilometra u prirodnom okruženju i položajima u kojima se inače nalaze u prirodi.

RUKOMET

Polovičan uspjeh Sonćana

SOMBOR – U samo tri dana RK *Sonta* je dva puta putovao na gostovanja u Sombor. Prvu utakmicu, zaostalu iz 1. kola ovosezonskog prvenstva TRLS skupina Bačka, odigrali su u četvrtak u večernjim satima na otvorenom asfaltiranom terenu protiv RK *Sombor* i ubilježili pobjedu košarkaškim rezultatom 44:41. Dva dana kasnije, u utakmici 3. kola, Sonćani su poraženi od ekipe *Somborelektro*, re-

zultatom 30:28. U 4. kolu u Sonti je gostovala vrlo korektna ekipa *Rusina* iz Ruskog Krstura. Ekipa *Sonte*, igrački znatno jača nego u prošlom prvenstvu, u prva četiri kola nije ispunila očekivanja. U napadu se pravi preveliki broj tehničkih grešaka, a obrana je šuplja. Zgodici se postižu uz puno truda, a primaju se olako. Na taj način, iako je Sonta objektivno znatno jača od posljednjeg protivnika, subotnja utakmica je završena podjelom bodova, uz rezultat 31:31.

I. A.

Prvijenac novog trenerskog tandema

SONTA – U 2. kolu TRLS, skupina Srijem – Južna Bačka pomlađene rukometašice ŽRK *Sonta* su dočekale ekipu *Radničkog* iz Šida. U žustroj, pravoj prvenstvenoj utakmici, *Tajfunke* su igrale vrlo borbeno, ali zahvaljujući brojnim greškama u napadu nisu uspjele zabilježiti novu pobjedu. Obrana je funkcionirala besprijekorno, ovoga puta zakazao je napad. U brojnim kontrama griješilo se u predaji ili prijemu lopte, a po broju postignutih pogodaka zakazale su upravo najiskusnije igračice. Na koncu, semafor je pokazivao rezultat 17:17. U narednom kolu Sonćanke će gostovati Ruskom Krsturu.

I. A.

FILIP KOVAČ, NOGOMETAŠ

Jedan od najmlađih

Za prvu momčad Dinama debitirao je sa 16 godina

Filip Kovač, rođen u travnju 1998. godine, jedan je od najmlađih prvotimaca NK *Dinamo* iz Sente u ovoj natjecateljskoj sezoni. U prvoj ekipi debitirao je s navršene 16 godina i mjesec dana i tako zauvijek ostao ubilježen kao jedan od najmlađih prvotimaca u bogatoj *Dinamovoj* povijesti. Polaznik je klupske nogometne škole kod trenera **Gorana Matića**. Igrač je po mjeri trenera. Njegove nogometne kvalitete su nesporne, a volja za učenjem od iskusnijih je izuzetno jaka. Kućni odgoj mu je za svaku pohvalu, za današnja mjerila vrlo neobično, iz poštovanja persira čak i starije suigrače.

ZA LOPTOM TRČI OD RANOG DJETINJSTVA

U nogometu je od ranih djetinjih dana. Od kad zna za sebe, lopta mu je bila najmilija igračka. »Odrastao sam uz brata Marka, koji je možda i bolji nogometaš od mene, ali mu nedostaje volja i upornost u treniranju. Za loptom sam potrčao vrlo rano, valjda odmah čim sam prohodao. Već od 2003. godine, kao najmlađi polaznik nogometne škole, počeo sam upijati sve čemu su nas učili moji prvi treneri Goran Matić i **Spomenko Kušljčić**. Oni su bivši nogometaši i dobri pedagozi. Imali su nam što pokazati i imali su nas čemu naučiti. Naša je generacija odigrala puno utakmica u pionirskoj dobi, svugdje smo ostavljali odličan dojam. Često smo igrali i protiv godinu-dvije starijih dječaka, pobjeđivali smo i njih. Već u ranom djetinjstvu Matić i Kušljčić su kod svih nas, pored nogometa razvijali i dobre radne navike. Tada nismo razumjeli, a danas i sam vidim kako je redovito treniranje osnova napretka u nogometu. Osim radnih

Nekadašnji Filipov trener Spomenko Kušljčić cijeni ovaj tip igrača. »Filip je vrlo kulturn i lijepo odgojen mladić. Po tjelesnoj konstituciji je pravi tip suvremenog nogometaša, a ima dobro izgrađen i jak šut objema nogama. Zahvalan je igrač, jer može igrati na više pozicija u ekipi. Na treninzima je oduvijek bio vrlo aktivan, a njegove radne navike, uz očitu nesvakidašnju darovitost trebale bi mu osigurati lijepu nogometnu budućnost.«

navika u nama su sustavno razvijali i osjećaj sportskog poštenja, a govorili su nam i kako je u životu puno bitnije da budemo prije svega dobri i poštteni ljudi, pa tek onda dobri nogometaši«, priča Filip.

MLADI KROČILI U SENIORSKU EKIPU

U dobi između 15 i 16 godina dio ovih darovitih dječaka u pravilu odustaje od nogometa, okrećući se kafićima i čarima noćnog života. Veći dio mladića

iz Filipove generacije priključio se treninzima seniora. Strpljivo su čekali i dočekali svoju priliku. Za prvu ekipu registrirani su odmah s navršene 16 godina, uz specijalni liječnički pregled. »Pojedinci iz moje generacije su odustali od nogometa, u tih godinu dana praznoga hoda okrenuli su se izazovima noćnoga života i neprimjerenih poroka. Imao sam i ja jednu vrlo opasnu situaciju. Na jednoj proslavi pretjerao sam s pićem i umalo se sve nije završilo kobno po mene. Pošao sam kući, ali u suprotnom smje-

ru, pa sam završio u polju pokraj sela. Pao sam u snijeg, a kako su ti dani bili najhladniji, prijetilo mi je smrzavanje. U posljednjem trenutku su me pronašli i spasili sigurne smrti. Ta epizoda, moja velika ljubav prema nogometu i želja da zaigram u prvoj ekipi *Dinamo* zauvijek su me usmjerili na pravi sportski put. Uporno sam trenirao, odradivao i bezbroj puta ponavljao sve što je od nas tražio trener **Vinko Đanić**. Kad me je ubacio u prvu ekipu, mojoj sreći nije bilo kraja. Mjesec dana prije toga napunio sam 16 godina, a eto protiv tjelesno znatno jače ekipe od nas zaigrao sam skupa sa svojim idolima **Galom, Gegijem, Baronom, Mićkom** i ostalima. Po riječima trenera odigrao sam odlično i to mi je tada bilo najveće moguće priznanje za sav dotadašnji rad«, s osmijehom priča Filip. Sada ga hvata mala kriza. »Nisam najzadovoljniji svojim igrama pri kraju prošlog i na početku ovog prvenstva. Trudim se, ali pogreške se nižu, no trener kaže kako je to normalno i očekivano kod mladih igrača. Takva podrška trenera, suigrača i navijača puno mi znači, a nadam se da ću brzo doći u punu formu i tako im se na najbolji način odužiti«, kaže Filip.

PLANOVI

Filip Kovač je srednjoškolac, ali se ne zanosi idejama o uposlenu u struci. »Sigurno neću ostati samo statistički broj na tržištu rada. Otac mi je na radu u Austriji, pa ukoliko se ne uspijem uposliti ovdje, trbuhom za kruhom ću njegovim stopama. Vrlo sam zadovoljan dosadašnjim igrama u majici *Dinamo*, pa ne bih želio mijenjati klub. *Dinamo* mi je bio u srcu jučer, tu je i danas, a mislim da će to ostati i zauvijek«, završava priču Filip.

Ivan Andrašić

HRVATSKA
RIJEČ

Sve po 100

Povodom Međunarodnog beogradskog sajma knjiga,
NIU »Hrvatska riječ« prodaje dio svoje naklade
po popularnoj cijeni – sve po sto dinara.

Milivoj Prčić - *I nakon desetljeća*
Jasna Melingver - *Vaga s Anđelima*
Petko V. Purčar - *Kult kornjače*
Željka Zelić - *Bezdan*
Milivoj Prčić - *Južno od Tranšeja*
Andrija Kopilović - *Okom svećenika I.*
Stjepan Bartoš - *Upoznavanje*
Zvonko Sarić - *Prosjачki banket*
Tomislav Ketig - *Velebitski orao*
Ilija Okrugić - *Tri povijesne drame*
Ilija Okrugić - *Glasinke srčanice*
Branko Jegić - *Ja hodočasnik*
Lazar Merković - *U ime pravde*
Ivan Pančić - *Natpivavanja*
Andrija Kopilović - *Okom svećenika III.*
Matija Poljaković - *Izabrane drame*
Matija Poljaković - *Izabrane drame II.*
Andrija Kopilović - *Okom svećenika II.*
Stjepan Bartoš - *Igra opasnih pojedinosti*
Matija Poljaković - *Izabrane drame III.*
Ilija Okrugić - *Hunjkava komedija*
Stjepan Bartoš - *Kuća koja plovi*
Ljubica Kolarić-Dumić - *Uz baku je raslo moje djetinjstvo*
Lazar Francisković - *Eseji*
Matija Molcer - *Označena tišina*
Milivoj Prčić - *Živi a izgubljeni*
Jakov Kopilović - *Molitve vremena sadašnjeg*
Vojislav Sekelj - *U izmučenim riječima*

Knjige se mogu kupiti u redakciji NIU »Hrvatska riječ«
ili pouzećem uz plaćanje troškova poštanske dostave.

